

БУТТЯ

Розділ:

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

РОЗДІЛ: 1

На початку сотворив Бог небо й землю.

² Земля ж була пуста й порожня та й темрява була над безоднею, а дух Божий ширяв над водами.

³ І сказав Бог: "Нехай буде світло!" І стало світло.

⁴ І побачив Бог світло, що воно добре та й відділив Бог світло від темряви.

⁵ Назвав же Бог світло - день, а темряву назвав ніч. І був вечір і був ранок - день перший.

⁶ Тоді сказав Бог: "Нехай посеред вод буде твердь і нехай вона відділяє води від вод!"

⁷ І зробив Бог твердь і відділив води, що під твердю, від вод, що над твердю. Тож сталося так.

⁸ І назвав Бог твердь - небо. І був вечір і був ранок - день другий.

⁹ Тоді сказав Бог: "Нехай зберуться води, що під небом, в одне місце і нехай з'явиться суша." І так сталося.

¹⁰ І назвав Бог сушу - земля, а збір вод назвав морями. І побачив Бог, що воно добре.

¹¹ Бог сказав: "Нехай земля зростить рослини: траву, що розсіває насіння, і плодові дерева, що родять плоди з насінням, за їхнім родом на землі." І так сталося.

¹² І вивела земля з себе рослини: траву, що розсіває насіння за своїм родом, і дерева, що родять плоди з насінням у них, за їхнім родом. І побачив Бог, що воно добре.

¹³ І був вечір і був ранок - день третій.

¹⁴ Тоді сказав Бог: "Нехай будуть світила на тверді небесній, щоб відділяти день від ночі й нехай вони будуть знаками для пір (року), для днів і років;

¹⁵ нехай будуть світила на тверді небесній, щоб освітлювати землю." І так сталося.

¹⁶ І зробив Бог два великі світила: світило більше - правити днем, а світило менше - правити ніччю, і зорі.

¹⁷ І примістив їх Бог на тверді небесній, щоб освітлювати землю,

¹⁸ та правити днем і ніччю і відділяти світло від темряви. І побачив Бог, що воно добре.

¹⁹ І був вечір і був ранок - день четвертий.

- ²⁰ Тоді сказав Бог: "Нехай закишать води живими створіннями й нехай птаство літає над землею попід твердю небесною."
- ²¹ І сотворив Бог великих морських потвор і всілякі живі створіння, що повзають та кишать у воді, за їхнім родом, і всіляке птаство крилате за його родом. І побачив Бог, що воно добре;
- ²² і благословив їх Бог, кажучи: "Будьте плідні і множетеся та наповняйте воду в морях, і птаство нехай множиться на землі."
- ²³ І був вечір і був ранок - день п'ятий.
- ²⁴ Тоді сказав Бог: "Нехай земля виведе з себе живі створіння за їхнім родом: скотину, плазунів і диких звірів за їхнім родом." І сталося так.
- ²⁵ І сотворив Бог диких звірів за їхнім родом, скотину за родом її, і всіх земних плазунів за їхнім родом. І побачив Бог, що воно добре.
- ²⁶ Тож сказав Бог: "Сотворімо людину на наш образ і на нашу подобу, і нехай вона панує над рибою морською, над птаством небесним, над скотиною, над усіма дикими звірями й над усіма плазунами, що повзають на землі."
- ²⁷ І сотворив Бог людину на свій образ; на Божий образ сотворив її; чоловіком і жінкою сотворив їх.
- ²⁸ І благословив їх Бог і сказав їм: "Будьте плідні й множетеся і наповняйте землю та підпорядковуйте її собі; пануйте над рибою морською, над птаством небесним і над усяким звірем, що рухається по землі."
- ²⁹ По тому сказав Бог: "Ось я даю вам усяку траву, що розсіває насіння по всій землі, та всяке дерево, що приносить плоди з насінням: вони будуть вам на поживу.
- ³⁰ Всякому ж дикому звіреві, всякому небесному птаству, всьому, що повзає по землі й має в собі живу душу, я даю на поживу всяку зелень трав." І так сталося.
- ³¹ І побачив Бог усе, що створив: і воно було дуже добре. І був вечір і був ранок - день шостий.

РОЗДІЛ: 2

Так закінчено небо й землю з усіма її оздобами.

- ² Бог закінчив сьомого дня своє діло, що його творив був, і спочив сьомого дня від усього свого діла, що творив був.
- ³ І благословив Бог сьомий день і освятив його; того бо дня спочив Бог від усього свого діла, що творячи зробив був.
- ⁴ Таке було походження неба й землі, коли сотворено їх. - Коли Господь Бог творив небо й землю,
- ⁵ не було ще на землі ніякої польової рослини й не росла ще ніяка трава на полі, бо Господь Бог не посилав дощу на землю, і не було людини, щоб порати землю.
- ⁶ Але виходила волога з землі й напувала всю поверхню землі.
- ⁷ Тоді Господь Бог утворив чоловіка з земного порошу та вдихнув йому в ніздрі віддих життя, і чоловік став живою істотою.
- ⁸ Господь Бог насадив сад у Едемі, на сході, й оселив там чоловіка, що його був утворив.
- ⁹ І виростив Господь Бог із землі всяке дерево, принадне на погляд і добре для поживи, і дерево життя посеред саду та й дерево пізнання добра й зла.
- ¹⁰ З Едему ж виходила ріка, щоб зрошувати сад, і звідти розділялась вона на чотири

течії.

11 Ім'я першої - Пішон; це та, що обтікає весь Хавіла-край, де є золото.

12 А золото цього ж краю добре. Там же є пахуча смола й онікс-камінь.

13 Ім'я другої ріки - Гіхон; вона обтікає весь Куш-край.

14 Ім'я третьої ріки - Тигр; вона тече на схід від Ашшуру. Четверта ж ріка - Ефрат.

15 Узяв Господь Бог чоловіка й осадив його в Едемському саді порати його й доглядати його.

16 Та й дав Господь Бог чоловікові таку заповідь: "З усякого дерева в саду їстимеш;

17 з дерева ж пізнання добра й зла не їстимеш, бо того самого дня, коли з нього скуштуєш, напевно вмереш."

18 Тоді сказав Господь Бог: "Не добре чоловікові бути самому; сотворю йому поміч, відповідну для нього."

19 І сотворив Господь Бог з землі всіляких польових звірів і всіляких птахів піднебесних і привів їх до чоловіка побачити, як він назве їх; як саме чоловік назве кожне живе створіння, щоб воно так і звалось.

20 І дав чоловік назви всякій скотині, всякому птаству піднебесному і всякому звіреві польовому, але для чоловіка не знайшлося помічі, йому придатної.

21 Тоді Господь Бог навів глибокий сон на чоловіка, і коли він заснув, узяв одне з його ребер і затулив те місце тілом.

22 Потім з ребра, що його взяв від чоловіка, утворив Господь Бог жінку і привів її до чоловіка.

23 І чоловік сказав: "Це справді кість від моїх костей і тіло від мого тіла. Вона зватиметься жінкою, бо її взято від чоловіка."

24 Так то полишає чоловік свого батька й матір і пристає до своєї жінки, і стануть вони одним тілом.

25 А були вони обоє, чоловік і його жінка, нагі, та (одне одного) не соромилися.

РОЗДІЛ: 3

3 усіх же польових звірів, що їх сотворив Господь Бог, найхитріший був змій. Він і сказав до жінки: "Чи справді Господь Бог велів вам не їсти ні з якого дерева, що в саді?"

2 Жінка відповіла змієві: "Нам дозволено їсти плоди з дерев, що в саді.

3 Тільки плід з дерева, що посеред саду, Бог наказав нам: "не їжте його, ані не доторкайтесь, а то помрете"."

4 І сказав змій до жінки: "Ні, напевно не помрете!

5 Бо знає Бог, що коли скуштуєте його, то відкриються у вас очі, і ви станете, як Бог, що знає добро й зло."

6 Тож побачила жінка, що дерево було добре для поживи й гарне для очей і приманювало, щоб усе знати; і взяла з нього плід та й скуштувала й дала чоловікові, що був з нею, і він теж скуштував.

7 Тоді відкрилися їм обом очі, й вони пізнали, що вони нагі; тим то позшивали смоківне листя і поробили собі пояси.

8 Але почули вони луну від Господа Бога, що ходив собі садом під час денної прохолоди, і сховався чоловік із своєю жінкою від Господа Бога серед дерев саду.

9 Тоді Господь Бог покликав чоловіка і спитав його: "Де ти?"

- ¹⁰ Той відповів: "Я чув твою луну у саді й злякався, бо я нагий, тож і сховався."
- ¹¹ Він же сказав: "Хто тобі сказав, що ти нагий? Чи не їв ти з дерева, що я наказав тобі не їсти?"
- ¹² Чоловік відповів: "Жінка, яку ти дав мені, щоб була зо мною, дала мені з дерева, і я їв."
- ¹³ Тоді Господь Бог сказав до жінки: "Що ти це наробила?" Жінка відповіла: "Змій обманув мене, і я їла."
- ¹⁴ Отож Господь Бог сказав до змія: "За те, що ти вчинив це, будь проклятий з-поміж; усякої скотини та з-поміж усіх диких звірів. На череві твоїм будеш повзати і їстимеш землю по всі дні життя твого."
- ¹⁵ Я покладу ворожнечу між тобою і жінкою і між твоїм потомством та її потомством. Воно розчавить тобі голову, а ти будеш намагатися ввіп'ястися йому в п'яту."
- ¹⁶ А жінці сказав: "Помножу вельми болі твої і твою вагітність, в болях будеш народжувати дітей. І тягти буде тебе до твого чоловіка, а він буде панувати над тобою."
- ¹⁷ Адамові ж сказав: "За те, що ти послухав голос твоєї жінки і їв з дерева, з якого я наказав тобі не їсти, проклята земля через тебе. В тяжкій труді живитимешся з неї по всі дні життя твого."
- ¹⁸ Терня й будяки буде вона тобі родити, і їстимеш польові рослини."
- ¹⁹ В поті лица твого їстимеш хліб твій, доки не вернешся в землю, що з неї тебе взято; бо ти є порох і вернешся в порох."
- ²⁰ Тоді Адам дав своїй жінці ім'я Ева, бо вона була мати всіх живих."
- ²¹ Та й зробив Господь Бог Адамові та його жінці одягу з шкури і одягнув їх."
- ²² І сказав Господь Бог: "Оце чоловік став, як один з нас, знаючи добро і зло. Тож тепер, аби лишень він не простяг своєї руки й не взяв ще й з дерева життя, а з'ївши, не став жити повіки!"
- ²³ Тому вислав його Господь Бог з Едемського саду порати землю, що з неї був він узятий."
- ²⁴ І вигнав він Адама й поставив від сходу до Едемського саду херувима з полум'яним миготливим мечем, щоб стерегти дорогу до дерева життя."

РОЗДІЛ: 4

Адам спізнав Еву, свою жінку: вона зачала й породила Каїна та й сказала: "Я придбала людину з Господньої ласки."

- ² Потім вродила також брата його Авеля. Авель був вівчар, а Каїн порав землю."
- ³ По якомусь часі Каїн приніс Господеві жертву з плодів ріллі."
- ⁴ Та й Авель приніс жертву - з первістків свого дрібного скоту, і то з найгладкіших. І споглянув Господь на Авеля і на його жертву,
- ⁵ на Каїна ж і на його жертву не споглянув. Розсердився Каїн вельми і похмурнів."
- ⁶ І сказав Господь до Каїна: "Чого ти розсердився? Чому похмурнів?"
- ⁷ Коли чиниш добре, будь погідний, а коли ні - гріх на порозі чигає: він і так оволодів тобою, але мусиш над ним панувати."
- ⁸ І сказав Каїн до Авеля, свого брата: "Ходімо но в поле." І коли вони були в полі, Каїн напав на Авеля, свого брата, й убив його."
- ⁹ Тоді Господь сказав до Каїна: "Де Авель, брат твій?" Той відповів: "Не знаю. Хіба я

сторож брата мого?"

10 А Господь промовив: "Що ти вчинив? Ось голос крові брата твого кличе до мене з землі.

11 Тепер же проклятий ти від землі, що відкрила свої уста, щоб прийняти кров брата твого з твоєї руки.

12 Коли оброблятимеш землю, вона вже більше не дасть тобі свого врожаю. Втікачем і волоцюгою будеш на землі."

13 І сказав Каїн до Господа: "Кара гріху мого занадто велика, щоб її винести!

14 Проганяєш оце мене сьогодні з цієї землі, й від лиця твого мушу ховатись і втікачем та волоцюгою маю бути на землі; і перший, хто мене зустрине, вб'є мене."

15 Тоді Господь сказав до нього: "Якщо хтось уб'є Каїна, то зазнає помсти всемеро." Та й поклав Господь на Каїні знак, щоб не вбивав його той, хто зустрине його.

16 І відійшов Каїн від лиця Господа й оселився в краю Нод, на схід від Едему.

17 Каїн спізнав свою жінку, і вона зачала й вродила Еноха; він збудував також місто й назвав це місто іменем свого сина - Енох.

18 В Еноха ж народився Ірад; Ірад породив Мегуяела; Мегуяел породив Матусаїла; Матусаїл породив Ламеха.

19 Ламех узяв собі дві жінки: одній було на ім'я Ада, а ім'я другій Цілла.

20 Ада породила Явала. Він був батько тих, що живуть у шатрах і випасають худобу.

21 Ім'я брата його Ювал. Цей був батьком усіх гусярів та дударів.

22 Цілла ж і собі породила Тувал-Каїна, що кував з міді й заліза всяке знаряддя. Сестра Тувал-Каїна була Наама.

23 Ламех сказав своїм жінкам: "Адо й Цілло, слухайте мій голос. Жінки Ламехові, зважайте на моє слово; бо я забив чоловіка за мою рану, а дитя (у відплату) за синяк.

24 Як за Каїна була всемеро помста, то за Ламеха в сімдесят сім разів."

25 Тоді Адам знову спізнав свою жінку, й вона вродила сина й назвала його Сет, бо, мовляв, Бог дав мені другого нащадка замість Авеля, що його вбив Каїн.

26 У Сета теж народився син, і він дав йому ім'я Енос. І тоді почали закликати ім'я Господнє.

РОЗДІЛ: 5

Ось книга родоводу Адама. Коли Бог сотворив людину, він створив її на подобу Божу.

2 Сотворив він їх - чоловіка й жінку, і благословив їх, і дав їм ім'я "людина" тоді, коли сотворив їх.

3 Як прожив Адам 130 років, то народився в нього син на його подобу й на його образ, і дав він йому ім'я Сет.

4 Віку ж Адамового, після того, як народився Сет, було 800 років, і породив він інших синів і дочок.

5 Всього прожив Адам 930 років і аж тоді помер.

6 Як Сетові було 105 років, народився в нього Енос,

7 а породивши його, жив Сет ще 807 років і породив синів та дочок.

8 Всього Сет прожив 912 років аж тоді помер.

- ⁹ Як Еносові було 90 років, народився в нього Кинан,
¹⁰ а породивши його, жив Енос ще 815 років і породив інших синів і дочок.
¹¹ Усього прожив Енос 905 років і по тому помер.
¹² Як Кинанові було 70 років, породив він Магалалієла,
¹³ а породивши його, жив Кинан ще 840 років і зродив синів та дочок.
¹⁴ Всього прожив Кинан 910 років і по тому помер.
¹⁵ Як Магалалієлові було 65 років, він породив Яреда,
¹⁶ а породивши його, жив Магалалієл ще 830 років і породив інших синів та дочок.
¹⁷ Усього прожив Магалалієл 895 років і тоді помер.
¹⁸ Як Яредові було 162 роки, він породив Еноха,
¹⁹ а породивши його, жив Яред ще 800 років і породив інших синів та дочок.
²⁰ Усього прожив Яред 962 роки й по тому помер.
²¹ Як Енохові було 65 років, він породив Матусаїла.
²² Енох же ходив з Богом, а породивши Матусаїла, жив іще 300 років і породив інших синів та дочок.
²³ Усього прожив Енох 365 років.
²⁴ Енох ходив з Богом, та не стало його, бо Бог узяв його.
²⁵ Як Матусаїлові було 187 років, він породив Ламеха,
²⁶ а породивши його, Матусаїл жив ще 782 роки і породив інших синів та дочок.
²⁷ Усього прожив Матусаїл 969 років і по тому помер.
²⁸ Як Ламехові було 182 роки, він породив сина,
²⁹ і дав йому ім'я Ной, кажучи: "Цей порадує нас у нашій праці та й у трудах рук наших, що їх зазнаємо від ріллі, проклятої Богом."
³⁰ А породивши Ноя, жив Ламех ще 595 років, і народились у нього інші сини та дочки.
³¹ Всього прожив Ламех 777 років і тоді помер.
³² Як Ноеві було 500 років, він породив Сима, Хама та Яфета.

РОЗДІЛ: 6

- ¹ сталося, як почали люди множитися на землі та народилися в них дочки,
² побачили сини Божі людських дочок, що були гарні, та й стали брати їх собі за жінок, хто котру вподобав.
³ І сказав Господь: "Не перебуватиме дух мій у чоловікові назавжди, бо він також є тіло, й тому віку його буде 120 років."
⁴ Були ж того часу велетні на землі - були вони й потім, коли сини Божі жили з дочками людськими, й ці їм родили. То були славетні велети давнини.
⁵ Побачив Господь, що людська злоба на землі велика та що всі думки й помисли сердець увесь час тільки злі,
⁶ і жалував, що створив людину на землі, тож на серці йому стало важко;
⁷ і сказав: "Знищу з лиця землі людину, яку я сотворив: людину, скотину, плазунів і птиць піднебесних, бо каюсь, що створив їх."
⁸ Та Ной здобув ласку в очах Господніх.
⁹ Ось родовід Ноя. Ной був чоловік праведний і досконалий між сучасниками; він

ходив з Богом.

10 Ной мав трьох синів: Сима, Хама та Яфета.

11 Але земля зіпсувалася супроти Бога і була переповнена насильства.

12 Глянув Бог на землю, а ось вона зіпсована, бо кожне тіло занапастило свою путь на землі.

13 І сказав Бог до Ноя: "Я ухвалив покласти кінець кожному тілу, бо земля переповнена насильством через них. Отож я знищу їх разом із землею.

14 Зроби собі ковчег із соснового дерева. Зробиш його з переділами й просмолиш його зсередини та ззовні смолою.

15 Зробиш його так: триста ліктів завдовжки, п'ятдесят завшир і тридцять заввиш.

16 Дах зробиш у ковчезі й зведеш його на один лікоть вище. Двері в ковчезі зробиш збоку. Збудуєш його поверхами: долішній, середній і верхній.

17 Оце я наведу потоп вод на землю, щоб вигубити під небом всяке тіло, що в ньому віддих життя. Все, що є на землі, загине.

18 Але з тобою я зроблю союз. Ти ввійдеш у ковчег, ти, твої сини, твоя жінка й жінки твоїх синів з тобою.

19 З усього, що живе, з усякого тіла введеш у ковчег подвоє з кожного роду, щоб зберегти їх живими з тобою. Нехай будуть самець і самиця,

20 З кожного роду птаства, з кожного роду скоту й з кожного роду земних плазунів, по двоє з кожного роду прийдуть до тебе, щоб зберегти їх живими.

21 Ти ж візьми для себе всяких харчів і збережи їх у себе, щоб ти й вони мали що їсти.

22 І Ной зробив усе так, як велів йому Бог; саме так і зробив він.

РОЗДІЛ: 7

Господь сказав до Ноя: "Увійди ти і вся твоя родина в ковчег, бо тебе одного з цього роду побачив я праведним передо мною.

2 Зо всякої чистої скотини візьмеш по семеро до себе, самців і самиць, а з нечистої скотини по парі, самця й самицю.

3 З птаства піднебесного теж по семеро, самців і самиць, щоб зберегти живим насіння по всій землі.

4 Ще бо сім днів, і я пошлю дощ на землю, сорок днів і сорок ночей, і вигублю з лиця землі всі сотворіння, що їх я створив.

5 І зробив Ной усе, як велів йому Господь.

6 Було ж Ноеві шістсот років, як стався потоп на землі.

7 І ввійшов Ной, сини його, жінка його й жінки синів його з ним у ковчег перед потопом вод.

8 З чистої скотини і з нечистої скотини, з птаства й зо всього, що повзає по землі,

9 прийшли до Ноя в ковчег по парі, самець і самиця, як велів Бог Ноеві.

10 І сталося, по семи днях хлинули води потопу на землю.

11 На шістсотім році Ноевого віку, другого місяця, сімнадцятого дня місяця, - цього дня прорвались усі джерела великої безодні й небесні загати розімкнулись,

12 і лив дощ на землю - сорок днів і сорок ночей.

13 Того ж самого дня ввійшов Ной і Сим, Хам та Яфет, сини Ноя, його жінка і три

жінки його синів з ним у ковчег,

14 вони - і всякого роду звірі, всякого роду скот, всякого роду земні плазуни, всіляке птаство і все, що має крила.

15 Увійшло до Ноя в ковчег по парі всякого створіння, в якому віддих життя.

16 Ті, що ввійшли, були самець і самиця з усякого створіння, як велів йому Бог, і Господь зачинив його.

17 І був потоп на землі сорок днів; води, прибуваючи, підняли ковчег, і він звишився над землею.

18 Води ж зростали, і прибуло їх дуже багато на землю, а ковчег носився по верху вод.

19 І зросли води на землі сильно дуже й укрили всі найвищі гори, що були під небом.

20 Води піднялись угору на п'ятнадцять ліктів і закрили гори.

21 Всяке створіння, що рухається на землі загинуло: птаство, скот, звірі, всі плазуни, що повзають на землі, і всі люди.

22 Все, що має віддих життя в ніздрях та що живе на суші, згинуло.

23 Ось так вигинуло всяке створіння, що було на землі: люди, скот, плазуни і птаство піднебесне - їх вигублено з землі; остався тільки Ной та й ті, що були з ним у ковчезі.

24 І панували води на землі сто п'ятдесят днів.

РОЗДІЛ: 8

3 гадав Бог про Ноя, про всіх звірів і про всяку скотину, що були з ним у ковчезі, і навів Бог вітер на землю й води стали відпливати.

2 Джерела безодні й небесні загати замкнулись, і дощ із неба припинився.

3 Води ж стали раз-у-раз із землі відступати, і як проминуло сто п'ятдесят днів, опали;

4 і сьомого місяця, сімнадцятого дня (місяця) ковчег осів на горах Арарату.

5 А води опадали дедалі аж до десятого місяця, а першого дня десятого місяця стало видно верхів'я.

6 По сорока днях відчинив Ной вікно, що його був зробив у ковчезі,

7 і випустив крука, і той літав туди й сюди, поки не висохли води на землі.

8 Тоді він випустив голуба, щоб побачити, чи опала вода з поверхні землі.

9 Та голуб не знайшов місця, де вчепитися ногами, і повернувся в ковчег до нього, бо води вкривали ще поверхню землі. Ной простягнув руку й узяв його до себе.

10 Ще сім днів почекав він і знову випустив голуба з ковчеза.

11 І повернувся голуб до нього надвечір із свіжозірваним оливковим листком у дзьобі, тож і довідався Ной, що води з землі відплили.

12 Тоді почекав він ще других сім днів і випустив голуба, та цей уже не повернувся до нього.

13 На шістсот першій році свого віку, першого місяця, першого дня цього місяця, коли води висохли на землі, Ной зняв покрівлю з ковчеза й глянув, - аж ось поверхня землі була суха,

14 а другого місяця двадцять сьомого дня земля ствердла.

15 Тоді Бог сказав до Ноя:

16 "Вийди з ковчеза, ти, твоя жінка, твої сини й жінки твоїх синів з тобою.

- ¹⁷ Все живе, що з тобою, з усякого тіла, птаство, скотину, плазунів, що повзають по землі, виведи з собою: нехай кишать на землі, плодяться й розмножуються на землі."
- ¹⁸ І вийшов Ной із синами, з жінкою й з жінками своїх синів.
- ¹⁹ Усі звірі, всі плазуни, все птаство, усе, що рухається на землі, порода за породою, вийшло з ковчегу.
- ²⁰ Тоді Ной спорудив Господеві жертовник, узяв усякого роду чистих тварин і всякого роду чистих птахів і приніс усепалення на жертovníку.
- ²¹ Господь почув лагідний запах і сказав сам до себе: "Не проклинатиму вже більше землі через людину, бо помисли людського серця злі вже з молодощів, і не губитиму ніколи всього, що живе, як то я вчинив був.
- ²² Покіль земля землею, - сімба й жнива, холод і спека, літо й зима, день і ніч не перестануть більше бути."

РОЗДІЛ: 9

Бог поблагословив Ноя і його синів та й сказав їм: "Будьте плідні, розмножуйтесь і наповнюйте землю.

- ² Страх і ляк супроти вас нехай буде на кожній земній тварині, на кожній піднебесній птиці, на всім, що повзає по землі, й на всіх морських рибах: вам на вжиток дані вони.
- ³ Все, що рухається й живе, буде вам на їжу: так, як дав я вам усі зелені рослини.
- ⁴ Тільки м'яса, що в ньому ще життя, себто кров, не їстимете.
- ⁵ Від усякої тварини я вимагатиму вашої крові - життя, поготів від людини, від кожної людини вимагатиму (відповідальності за) життя людини.
- ⁶ Хто проливає кров людини, того кров буде пролита людиною; бо на подобу Божу створено людину.
- ⁷ Ви ж будьте плідні, розмножуйтесь і розселюйтесь на землі та множьте на ній."
- ⁸ І сказав Бог до Ноя та його синів:
- ⁹ "Оце я устанавляю мій союз з вами і з вашим потомством після вас,
- ¹⁰ та з кожним живим створінням, що з вами: з птаством, із скотом, з кожним звірем земним і зо всіма тваринами, які вийшли з ковчегу.
- ¹¹ Я встановляю мій союз із вами: ніяке тіло не буде більше знищене водами потопу, ні потопу вже не буде, щоб спустошити землю."
- ¹² Далі сказав Бог: "Ось знак союзу, що його я укладаю між мною й між вами та між усякою живою твариною, що з вами, на вічні покоління:
- ¹³ мій лук покладаю я в хмарах, і він буде знаком союзу між мною і між землею.
- ¹⁴ І буде, що як наведу я хмари над землею, з'явиться лук у хмарах,
- ¹⁵ тоді згадаю я про мій союз, який між мною і вами та між усякою твариною живою і всяким створінням. То й води не стануть більше потопом, щоб вигубити всяке створіння.
- ¹⁶ Коли той лук буде в хмарах, я гляну на нього, щоб згадати про вічний союз між Богом і між усякою твариною живою та всяким створінням, що на землі."
- ¹⁷ І сказав Бог до Ноя: "Ось знак союзу, що його я роблю між мною і всяким створінням, що на землі."
- ¹⁸ Сини ж Ноя, що вийшли з і ковчегу, були: Сим, Хам і Яфет. Хам був батько Ханаана.

- 19 Троє оцих були сини Ноя і від них заселилась уся земля.
- 20 Ной почав порати землю і насадив виноградник.
- 21 Та й випив він вина й і упився в своїм наметі так, що й обнажився.
- 22 Побачив же Хам, родоначальник Ханаана, що батько тілом світить, та й заходився оповідати про те своїм братам на дворі.
- 23 Тоді взяли Сим і Яфет накривало собі на плечі і, підступивши спинами, прикрили наготу батька свого; обличчя ж їх були обернені від нього, то й не бачили нагоди батька.
- 24 І прокинувся Ной від вина свого та й довідався, що вчинив з ним його підстарший син
- 25 і сказав: "Проклятий нехай буде Ханаан! Останнім рабом нехай він буде своїм братам!"
- 26 Ще й додав: Благословен Господь, Бог Сима! Нехай Ханаан буде рабом його!
- 27 Нехай поширить Бог Яфета, нехай живе в шатрах Сима! А Ханаан нехай буде рабом їх.
- 28 Після потопу жив Ной 350 років.
- 29 Усього ж прожив Ной 950 років і аж тоді вмер.

РОЗДІЛ: 10

- О**сь потомки синів Ноя: Сима, Хама та Яфета, в яких народилися сини по потопі.
- 2 Сини Яфета: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешех та Тірас.
- 3 Сини ж Гомера: Ашканаз, Ріфат і Тогарма.
- 4 Сини ж Явана: Еліша, Таршіш, Кіттім та Доданім.
- 5 Від них вийшли народи, що розселились по островах та по краях, кожен за своєю мовою, за своїми племенами, у своїх народах.
- 6 Сини ж Хама: Кут, Міцраїм, Пут і Ханаан.
- 7 А сини Куша: Сева, Хавіла, Севта, Раема та Савтех. Сини ж Раеми: Шева та Дадан.
- 8 Куш зродив Німрода, який був першим могутнім на землі.
- 9 Він був великий ловець перед Господом, тому й кажуть: "Неначе Німрод, великий ловець перед Господом!"
- 10 Початки його царства були: Вавилон, Єрех, Аккад і Кальне в Шінеар-краю. 1
- 13 цього краю вийшов Ашшур і збудував Ніневію, Реховот-Ір, Калаг,
- 12 та Ресен, що між Ніневією і Калагом; а було це велике місто.
- 13 Міцраїм зродив лудіїв, анаміїв, легавіїв, нафтухіїв,
- 14 патрусіїв, каслухіїв, від яких пішли філістії та кафтерії.
- 15 Ханаан же зродив Сидона, свого первородного, і Хета,
- 16 та й євусіїв, аморіїв, гіргашіїв,
- 17 хіввіїв, аркіїв, сініїв,
- 18 арвадіїв, цемаріїв і хаматіїв: по тому родини ханаанські розійшлися.
- 19 Ханаанська границя сягала від Сидона в напрямі Герару аж до Гази, а в напрямі Содому, Гомори, Адми й Цевоїму - аж до Лета.
- 20 Оці були сини Хама за їхніми родинами та за їхніми мовами, в їхніх краях та в їхніх

народях.

21 У Сима, батька всіх дітей Евера, а старшого брата Яфетового, теж народилися сини.

22 Ось сини Сима: Елем, Ашшур, Арпахшад, Луд і Арам.

23 Сини ж Арама: Уц, Хул, Гетер і Маш.

24 Арпахшад породив Шелаха, Шелах породив Евера.

25 В Евера ж народилися два сини: одного звали Пелег, бо за його життя поділилася земля, а його брата - Йоктан.

26 Йоктан породив Алмодада, Шелефа, Хацармавета, Єраха,

27 Гадорама, Узала, Діклу,

28 Овала, Авімаела, Шеву,

29 Офіра, Хавілу і Йована. Всі вони були синами Йоктана.

30 Вони осілися від Меші в напрямі Сефар до гори, на сході.

31 Це сини Сима за їхніми родинами та за їхніми мовами, в їхніх краях та за їхніми народами.

32 Такі то були родини синів Ноя за їхніми родами та за їхніми племенами; від них розповсюдились народи по землі після потопу.

РОЗДІЛ: 11

Уся земля мала одну мову й одні слова.

2 І сталося, що люди, пересуваючися зо сходу, знайшли рівнину в Шінеар-краю й осілись там.

3 Вони сказали один до одного: "Нумо лишень робити цеглу та випалювати її." І була цегла їм за камінь, а земляна смола за заправу.

4 Та й сказали: "Ану збудуймо собі місто й вежу з верхом до неба та й утворім собі ім'я, щоб ми не розпоршувались по всій землі."

5 Тоді зійшов Господь побачити місто й вежу, що їх сини чоловічі будували

6 і мовив Господь: "Оце вони один народ і мова в них усіх одна, і це щойно початок їхньої праці: тож що вони не задумують, не буде їм важко зробити.

7 Отож зійдімо наниз і помішаймо там їх мову, щоб не розуміли одне одного."

8 І розсіяв їх Господь звідтіля по всій землі, й вони перестали будувати місто.

9 Тому то названо його Бабел (Вавилон), бо там Господь помішав мову всієї землі й звідти розсіяв їх Господь по всій землі.

10 Ось родовід Сима: як Симові було сто років, він породив Арпахшада, два роки після потопу.

11 Породивши Арпахшада, жив Сим ще 500 років і зродив синів та дочок.

12 Як Арпахшадові було 35 років, він породив Шелаха;

13 породивши Шелаха, жив Арпахшад 403 роки і породив синів та дочок.

14 Як Шелахові було 30 років, він породив Евера;

15 породивши Евера, жив Шелах 403 роки і породив синів та дочок.

16 Як Еверові було 34 роки, він породив Пелега;

17 породивши Пелега, жив Евер 430 роки і породив синів та дочок.

18 Як Пелегові було 30 років, він породив Реу;

- ¹⁹ породивши Реу, жив Пелег 209 роки і породив синів та дочок.
- ²⁰ Як Реу було 32 роки, він породив Серуга;
- ²¹ породивши Серуга, жив Реу 207 років і породив синів та дочок.
- ²² Як Серугові було 30 років, зін породив Нахора;
- ²³ породивши Нахора, жив Серуг 200 років і породив синів та дочок.
- ²⁴ Як Нахорові було 29 років, він породив Тераха;
- ²⁵ породивши Тераха, жив Нахор 119 років і породив синів та дочок.
- ²⁶ Як Терахові було 70 років, він породив Аврама, Нахора і Гарана.
- ²⁷ Оце родовід Тераха. У Тераха народилися Аврам, Нахор і Гаран. Гаран же породив Лота,
- ²⁸ і помер Гаран на очах батька свого, в своїм ріднім краю, в Урі Халдейським.
- ²⁹ І взяли собі Аврам і Нахор жінок, жінка ж Аврама звалася Сараї, а жінка Нахора звалась Мілка, дочка Гарана, що був батьком Мілки й батьком Іски.
- ³⁰ Сараї ж була неплідна, не мала дітей.
- ³¹ Взяв Терах Аврама, свого сина, та Лота, свого внука, сина Гарана, і Сараї, свою невістку, жінку Аврама, свого сина, та й з ними вийшов з Уру Халдейського, щоб іти в Ханаан-край. Так прийшли вони в Харан і там осілись.
- ³² Терах прожив 205 років, і вмер Терах у Харані.

РОЗДІЛ: 12

Господь сказав до Аврама: "Вийди з землі твоєї, з твоєї рідні, і з дому батька твого в край, що його я тобі покажу.

² А я виведу з тебе великий народ і поблагословлю тебе; та й зроблю великим твоє ім'я, а ти станеш благословенням.

³ Благословитиму тих, що тебе благословляють, і проклинатиму того, хто тебе проклинає. Тобою всі племена землі благословлятимуться."

⁴ І пішов Аврам, як сказав йому Господь, пішов і Лот з ним. Було ж Аврамові 75 років, коли він вийшов із Харану.

⁵ Взяв Аврам Сараї, свою жінку, Лота, свого братанича, і все майно, що набули, і людей, що придбали в Харані, та й рушили в дорогу в Ханаан-край і прийшли в Ханаан-край.

⁶ Аврам пройшов його аж до місця Сихем, до діброви Море. А жили тоді в тому краї ханааняни.

⁷ І з'явився Аврамові Господь і сказав: "Потомкам твоїм дам я цю землю!" І спорудив він там жертовник Господеві, що з'явивсь йому.

⁸ Звідти ж він рушив у гори, на схід від Бетелу, і нап'яв свій намет між Бетелем, на захід, та Аї, на схід, і там спорудив жертовник Господеві та й закликав ім'я Господнє.

⁹ Тоді кочував Аврам, мандруючи дедалі на південь.

¹⁰ Голод виник у краю, і Аврам зійшов у Єгипет, щоб перебути там, бо голод у країні був тяжкий.

¹¹ І як наблизився він, щоб увійти в Єгипет, сказав до Сараї, своєї жінки: "Ось я знаю, що ти жінка гарна з виду.

¹² Побачать тебе єгиптяни, то й скажуть: "Це його жінка", і мене вб'ють, тебе ж лишать живою.

- ¹³ Скажи, мовляв, ти моя сестра, щоб заради тебе не було мені лиха та щоб вижив завдяки тобі."
- ¹⁴ І справді, ледве Аврам увійшов у Єгипет, побачили єгиптяни, що жінка була вельми гарна.
- ¹⁵ Побачили її і фараонові вельможі та й розхвалили перед фараоном, і взято жінку в палати фараона,
- ¹⁶ що обійшовся з Аврамом добре заради неї, і були в нього вівці, воли, осли, раби, рабині, ослиці й верблюди.
- ¹⁷ Та ударив Господь фараона і його дім тяжкими карами за Сараї, жінку Аврама.
- ¹⁸ От і прикликав фараон Аврама та й каже: "Що ти це мені вдіяв? Чому не сказав мені, що вона твоя жінка?"
- ¹⁹ Чому ж сказав: "Вона - моя сестра". Я й узяв її собі за жінку. Ось тобі твоя жінка, візьми її та йди геть"
- ²⁰ І повелів фараон своїм людям, щоб випровадили його з жінкою й зо всім, що було в нього.

РОЗДІЛ: 13

- О**так вийшов Аврам з Єгипту в Негев, він і його жінка й усе, що було в нього, та й Лот з ним.
- ² Був же Аврам вельми багатий на скотину, на срібло й на золото.
- ³ Зайшов він, кочуючи, від Негев аж до Бетелу, до того місця, де був раніше його намет, між Бетелем та Аї;
- ⁴ до місця, де спершу спорудив був жертовник і там закликав ім'я Господа.
- ⁵ І в Лота, що ходив з Аврамом, також були вівці, худоба й намети.
- ⁶ Та земля не вміщала їх, щоб жити вкупі, бо їх майно було велике, й вони не могли жити разом.
- ⁷ І ото постала сварка між пастухами Аврамового скоту й пастухами Лотового скоту. Жили тоді в краю ханааняни і перізії.
- ⁸ Тож каже Аврам до Лота: "Навіщо та сварка між мною і тобою, між моїми і твоїми пастухами? Таж ми - родичі!"
- ⁹ Хіба не весь край перед тобою? Відлучись, прохаю, від мене. Як ти підеш наліво, я візьму направо, а як ти звернеш праворуч, то я подамсь ліворуч."
- ¹⁰ І звівши очі, уздрів Лот усю долину Йорданську, яка перед тим, як зруйнував Господь Содом та Гомору, була наводнювана, неначе сад Господній, немов єгипетський край, ген аж до Цоару.
- ¹¹ І вибрав собі Лот усю долину Йорданську й рушив на схід, тож так вони розлучилися один з одним.
- ¹² Аврам осівся в Ханаані, а Лот у містах у долині, розкладаючи намети аж до Содому.
- ¹³ Люди ж содомські були злі й грішники великі перед Господом.
- ¹⁴ Господь сказав Аврамові після того, як Лот відлучився від нього: "Зведи очі й поглянь з місця, де стоїш, на північ, на південь, на схід і на захід;
- ¹⁵ бо всю землю, що ти її бачиш, дам тобі і твоєму потомству навіки.
- ¹⁶ Зроблю твоє потомство, як земний порошок; хто зможе злічити земний порошок, той і твоє потомство злічить."

¹⁷ Отож устань і пройди всю землю, завдовж і завшир, бо я дам її тобі.

¹⁸ І згорнув Аврам свої намети і прийшов і осівся біля Мамре, що в Хевроні, та й спорудив там жертовник Господеві.

РОЗДІЛ: 14

¹ сталося за часів Амрафела, царя Шінеару, Аріоха, царя Елласару, Кедорлаомера, царя Еламу, й Тідала, царя Гоїму,

² що вони вчинили війну з Борою, царем Содому, Гіршею, царем Гомори, з Шінеавом, царем Адми, і з Шемевером, царем Цевоїму, та з царем Бели, себто Цоару.

³ Всі вони зібралися в Сіддім-долині, себто в Солянім морі.

⁴ Дванадцять років служили вони Кедорлаомерові, а на тринадцятому збунтувались.

⁵ На чотирнадцятому ж році рушив Кедорлаомер з царями, що були з ним, і розбив рефаїв в Аштерот-Карнаїм, зузїв у Хамі, еміїв у Шаве-Кіріятаїм,

⁶ і хорїїв у горах Сеїр, аж до Ель-Парану, що при пустині.

⁷ Повернувшись звідтіля, прибули вони в Єн-Мішпат, себто Кадеш, і звоювали всю землю амалекитян, а також аморїїв, що жили в Хацацон Тама-Рі.

⁸ І вийшов цар Содому, цар Гомори, цар Адми, цар Цевоїму, і цар Бели, себто Цоару, й вишикувались у Сіддім-долині проти них до бою;

⁹ проти Кедорлаомера, царя Еламу, Тідала, царя Гоїму, Амрафела, царя Шінеару, та Аріоха, царя Елласару: чотири царі проти п'ятьох.

¹⁰ Була ж Сіддім-долина повна ям з ропою; і коли цар Содому й цар Гомори втікали, то попадали туди; ті ж, що zostалися, втекли в гори.

¹¹ Забрали (переможці) все добро Содому й Гомори, й усі їхні харчі та й пішли геть.

¹² Взяли й Лота, Аврамового братанича, з його майном - він жив тоді в Содомі - і так відійшли.

¹³ Аж ось прийшов один, що врятувався, і оповів Аврамові євреєві, що жив у діброві Мамре, аморія, брата Ешкола та Анера, які були союзниками Аврама.

¹⁴ Як же Аврам почув, що його братанича взято в полон, озброїв своїх вправних слуг, що народилися в його домі, числом триста вісімнадцять, і погнався за ними аж до Дану.

¹⁵ Вночі він із слугами, окремими загонами, вдарив на них, розбив їх і гнався за ними аж до Хови, що на північ від Дамаску.

¹⁶ Він відібрав усе майно, а й Лота, свого братанича, з його добром, і привів назад, також і жінок з людьми.

¹⁷ Коли ж він, розбивши Кедорлаомера з царями, які були з ним, повертався назад, цар Содому вийшов йому назустріч у Шаве-долину, себто в Царську долину.

¹⁸ А Мелхіседек, цар Салему, виніс хліб і вино - він був священик Бога Всевишнього -

¹⁹ поблагословив його й мовив: "Хай благословен буде Аврам Богом Всевишнім, що сотворив небо й землю.

²⁰ Благословен хай буде Бог Всевишній, що видав ворогів твоїх тобі в руки!" І дав йому (Аврам) десятку частину з усього.

²¹ А цар Содому сказав до Аврама: "Дай мені людей, майно ж візьми собі."

²² Аврам же відповів цареві Содому: "Здіймаю мою руку до Господа Бога Всевишнього, який створив небо й землю,

²³ що я ні нитки, ні ремінця від постолів, нічого не візьму з того, що тобі належить, щоб ти не сказав: "Я збагатив Аврама".

²⁴ Для себе я не хочу нічого, хіба те, що з'їли слуги, та крім частки, належної мужам, які прийшли зо мною: Анер, Ешкол і Мамре - вони нехай візьмуть свою пайку."

РОЗДІЛ: 15

Після того, що сталося, було таке слово Господнє до Аврама у видінні: "Не бійсь, Авраме; я тобі щит. Твоя нагорода буде вельми велика."

² Аврам же відповів: "Владико Господи, що даси мені? Я ходжу бездітним, і господарем дому мого стане Елієзер з Дамаску."

³ Далі сказав Аврам: "Ось ти не дав мені потомства і хтось зо слуг мого дому стане моїм спадкоємцем."

⁴ Тож знову слово Господнє було до нього: "Не він буде твоїм спадкоємцем, а те, що вийде з твого лона, буде твоїм спадкоємцем."

⁵ І вивів він його надвір і мовив: "Глянь же на небо і злічи зорі, коли можеш їх злічити!" І сказав до нього: "Таке буде твоє потомство."

⁶ І повірив (Аврам) Господеві, й він зарахував йому те за праведність.

⁷ Потім сказав Господь до нього: "Я - Господь, що вивів тебе з Уру Халдейського, щоб дати тобі оцю землю в посідання."

⁸ Він же відповів: "Владико Господи, по чому я знатиму, що я її посяду"?

⁹ Тоді сказав Господь до нього: "Візьми мені трилітню ялівку і трилітню козу і трилітнього козла і горлицю та голубеня."

¹⁰ Появив він йому все те, порозтинав надвоє і поклав кожну половину навпроти другої, а птиць не розтяв.

¹¹ Злетілись хижі птахи на ті трупи, але Аврам прогнав їх.

¹² Коли ж; заходило вже сонце, глибокий сон опав на Аврама, жах і велика темрява налягла на нього.

¹³ І сказав Господь до Аврама: "Знай певно, що твої потомки будуть чужинцями в землі не своїй; будуть рабами, і гнітитимуть їх чотириста років.

¹⁴ Та над народом, в якого вони будуть рабами, я вчиню суд, і вони вийдуть звідтіля з майном великим.

¹⁵ Ти ж підеш до твоїх батьків у мирі, й тебе поховають у старості щасливій;

¹⁶ а на четвертому поколінні вони повернуться назад сюди, бо досі ще не сповнилися гріхи аморіїв."

¹⁷ Тим часом зайшло сонце і стало дуже темно; аж ось димуюче вогнище і світич полум'яний пройшли між розтятими частинами.

¹⁸ Того дня зробив Господь союз з Аврамом, кажучи: "Твоєму потомству я даю цю землю від ріки Єгипетської до Великої ріки, ріки Ефрату;

¹⁹ кеніїв, кенізіїв, кадмоніїв,

²⁰ хеттитів, перізіїв, рефаїв,

²¹ аморіїв, ханаанян, гіргашіїв та евусіїв."

РОЗДІЛ: 16

Сараї ж, Аврамова жінка, не родила йому дітей. А була в неї рабиня єгиптянка, на ім'я Агар.

² Тоді Сараї сказала до Аврама: "Господь зробив мене безплідною: ввійди но до моєї рабині, може я матиму дітей завдяки їй." Послухав Аврам бажання Сараї.

³ І взяла Сараї, Аврамова жінка, свою рабиню Агар єгиптянку, при кінці десятого року, як Аврам оселився в Ханаан-краю, та й віддала її Аврамові, своєму чоловікові, за жінку.

⁴ Ввійшов він до Агарі, й вона зачала. Як же відчула, що зачала, то стала зневажати свою господиню.

⁵ Тоді Сараї промовила до Аврама: "Нехай ота зневага до мене та впаде на тебе. Я сама дала тобі в обійми мою рабиню, а вона, відчувши себе вагітною, стала мною погорджувати. Нехай Господь судить між мною і тобою!"

⁶ Аврам же сказав до Сараї: "Ось у твоїх руках твоя рабиня. Роби з нею що хоч." Запалася тоді Сараї до неї жорстоко аж вона втекла геть їй з очей.

⁷ Зустрів її ангел Господній коло джерела в пустині, коло джерела, що при дорозі до Шур,

⁸ і сказав: "Агаре, рабине Сараї: звідкіля йдеш? Куди прямуєш?" Вона ж відповіла: "Від Сараї, моєї господині, втікаю."

⁹ Тоді ангел Господній сказав до неї: "Вернися до твоєї господині й покорися під її руку."

¹⁰ Далі ангел Господній говорив до неї: "Я сильно розмножу твоє потомство, так що його не можна буде і злічити: таке воно буде численне."

¹¹ По тому ангел Господній сказав до неї: "Ось ти зачала й вродиш сина й даси йому ім'я Ізмаїл, бо Господь почув твою скорботу.

¹² Він буде дикий чоловік: його рука буде проти всіх, і рука всіх проти нього; він оселиться перед усіма своїми братами.

¹³ І назвала Агар ім'я Господа, що говорив до неї: "Бог, що з'явився мені", бо казала вона: "Чи ж я теж не бачила Бога, і побачивши його, живу ще?"

¹⁴ Тому й прозвано ту криницю: криницею Живого, що мене бачить. Це та криниця, що між (місцевостями) Кадеш і Беред.

¹⁵ Ось так Агар породила Аврамові сина й Аврам дав ім'я своєму синові, якого Агар породила, Ізмаїл.

¹⁶ Було ж Аврамові вісімдесят шість років, коли Агар породила йому сина.

РОЗДІЛ: 17

Як Аврамові було дев'ятдесят дев'ять років, з'явився Аврамові Господь і сказав йому: "Я - Бог всемогутній. Ходи зо мною і будь бездоганий.

² Я зроблю союз мій між мною й тобою й розмножу тебе вельми-вельми."

³ І припав Аврам на лице своє до землі, а Бог сказав до нього:

⁴ "Ось мій союз із тобою: Ти бо станеш батьком многоти народів.

⁵ Отож уже більше не зватимешся Аврам, лише Авраам буде твоє ім'я, бо батьком многоти народів я тебе зроблю.

⁶ Я зроблю тебе дуже-дуже плодовитим, виведу з тебе народи, навіть царі вийдуть із тебе.

- ⁷ І встановлю я мій союз між мною й тобою і між твоїми потомками, в їхніх поколіннях, як союз вічний, щоб бути Богом тобі й потомкам по тобі.
- ⁸ Я дам тобі і твоїм потомкам край, де ти пробуваєш (як чужинець), увесь Ханаан-край, у вічне посідання, і буду їм Богом."
- ⁹ Далі сказав Бог до Авраама: "Ти берегтимеш союз мій, ти й твої потомки, в їхніх поколіннях.
- ¹⁰ Ось мій союз, що його маєте берегти між мною й вами, і між потомками по тобі: кожного чоловіка серед вас обрізати.
- ¹¹ Ви обріжете тіло на передній вашій шкірці, й це буде знаком союзу між мною й вами.
- ¹² На восьмим дні (життя) мусить бути обрізане в вас кожне ваше хлоп'я, у ваших поколіннях; і той, хто народився в господі та куплений за гроші від якогонебудь чужинця, себто не з твого роду.
- ¹³ Мусить бути обрізаний і той, хто народився в твоїй господі, і той, хто куплений за гроші, (так) буде мій союз на вашому тілі союзом вічним.
- ¹⁴ А необрізаного чоловічої статі, що його тіло на передній шкірці не обрізано, такого викоринити з його народу: він поламав мій союз."
- ¹⁵ І ще сказав Бог до Авраама: "Щодо Сараї, твоєї жінки, то не зватимеш її більше Сараї, бо Сара буде її ім'я.
- ¹⁶ Я благословлю її і дам тобі від неї сина; я поблагословлю її і виведу з неї народи та й царі народів вийдуть з неї."
- ¹⁷ Припав тоді Авраам на лице своє і засміявся, кажучи сам до себе: "Невже в столітнього син народиться? Невже Сара, що має дев'яност років, породить сина?"
- ¹⁸ А до Бога промовив Авраам: "Нехай Ізмаїл живе перед тобою!"
- ¹⁹ Бог же сказав: "Так! Сара, твоя жінка, вродить тобі сина, й ти назовеш його ім'ям Ісаак. Я укладу з ним союз мій, союз вічний, для потомства по ньому.
- ²⁰ Та й про Ізмаїла я вислухав тебе. Отже я поблагословлю його, вчиню його плодовитим і розмножу його вельми-вельми. Дванадцять князів вийдуть з нього і я виведу з нього великий народ.
- ²¹ Але мій союз укладу з Ісааком, якого вродить тобі Сара за рік у цю саму пору."
- ²² Коли Бог скінчив говорити з Авраамом, то відійшов від нього.
- ²³ Взяв тоді Авраам Ізмаїла та й усіх, що вродилися в його господі, і всіх куплених за гроші - всю чоловічу стать свого дому - та й обрізав у них тіло на передній шкірці, того ж самого дня, як Бог йому був сказав.
- ²⁴ Було ж Авраамові дев'яност дев'ять років, як обрізано в нього тіло на передній шкірці.
- ²⁵ А Ізмаїлові, його синові, було тринадцять років, як обрізано в нього тіло на передній шкірці.
- ²⁶ Того самого дня обрізано Авраама й Ізмаїла, сина його.
- ²⁷ Всіх чоловіків у його домі, тих, що вродилися в господі, і куплених за гроші від чужинців, обрізано з ним.

РОЗДІЛ: 18

Господь з'явився йому в діброві Мамре, як він сидів при вході до намету під час денної спеки.

² Підвів він свої очі та глянув - три чоловіки стоять перед ним; як тільки він їх побачив, метнувся від входу намету їм назустріч і вклонився до землі,

³ та й каже: "Мій Владико! Як я знайшов ласку в твоїх очах, не минай, прохаю, слуги твого.

⁴ Нехай принесуть трохи води, помийте собі ноги, відпочиньте під деревом.

⁵ Я ж принесу хліба, щоб ви покріпились, а потім підете: на те ж бо й зайшли до вашого слуги." А вони відповіли: "Зроби так, як сказав."

⁶ Тоді кинувсь Авраам у намет до Сари й каже: "Зготуй хутенько три сита питльованої муки, заміси й нароби паляниць."

⁷ По тому Авраам побіг до корів, узяв телятко, ніжне й ситне, і дав слугі, а цей скоренько вправ його.

⁸ Тоді взяв він сиру, молока й телятко, що його напоготовив, та й поставив перед ними. Сам же стояв коло них, під деревом, коли вони їли.

⁹ І промовили вони до нього: "Де Сара, твоя жінка?" Він відповів: "Ось тут у наметі."

¹⁰ (Один) і каже: "Я вернуся за рік о цій порі, й Сара, твоя жінка, буде мати сина." А Сара слухала це при вході до намету, що був іззаду нього.

¹¹ Авраам же й Сара були старі, дожили пізніх літ, і в Сари перестало бувати, що звичайне в жінок.

¹² Тож і засміялася Сара, кажучи сама до себе: "Оце б то, зів'янувши, та здобутись на таку втіху? І чоловік мій вже старенький."

¹³ Але Господь сказав до Авраама: "Чого ж це сміялася Сара, кажучи: "Чи ж справді можу родити, бож я стара!"

¹⁴ Хіба для Господа є щось трудне? За рік в отій самій порі повернусь я до тебе, й Сара матиме сина."

¹⁵ Сара ж перечила, кажучи: "Я не сміялася" - бо вона злякалась. Та він сказав: "Ні, ти таки сміялась."

¹⁶ Встали ці чоловіки звідсіля й повернули на Содом, а Авраам ішов з ними, проводивши їх.

¹⁷ При тому Господь думав: "Чи затаїти перед Авраамом те, що роблю?

¹⁸ З Авраама ж напевно вийде народ великий та могутній, і через нього благословенні будуть усі народи землі.

¹⁹ Бо я вибрав його на те, щоб він наказав своїм дітям і своєму домові по собі берегти путі Господні, творивши правду й суд, щоб Господь сповнив на Авраамові те, що обіцяв йому."

²⁰ Далі Господь сказав: "Скарги, що здійснюються з Содому й Гомори, вельми великі і гріх їхній дуже тяжкий.

²¹ Зійду та побачу, чи воно так насправді, чи ні, як у скаргах, що доходять до мене, щоб знати."

²² І повернулись оті чоловіки звідтіля та й пішли на Содом, а Авраам ще стояв перед Господом.

²³ Тоді приступив Авраам ще ближче й сказав: "Невже ж ти справді хочеш погубити праведного з грішним?

²⁴ Ануж є в цьому місті п'ятдесят праведних. Чи справді їх погубиш і не простиш місцю задля п'ятдесятьох праведних, що в ньому?

- ²⁵ Хіба ж можеш таке вчинити! Чи вб'єш праведного разом з грішним? Чи прирівняєш праведника до грішника? Невже суддя всієї землі не чинитиме по Правді?"
- ²⁶ Господь же сказав: "Коли знайду в Содомі, в місті п'ятдесят праведників, помилую все місце задля них."
- ²⁷ Тоді Авраам у відповідь: "Оце насмілюсь я говорити до Господа, а я земля і порох."
- ²⁸ Може до п'ятдесят і бракуватиме п'ять, тож чи зруйнуєш ти через тих п'ятьох ціле місто?" Господь сказав: "Не зруйную, коли знайду там сорок п'ять."
- ²⁹ І знову заговорив він до Господа, кажучи: "А може їх там знайдеться сорок?" І відрік: "Не зроблю того заради тих сорока."
- ³⁰ Тоді Авраам сказав: "Благаю лишень Господа не гніватися, коли я ще скажу: а може їх там знайдеться тридцять?" І відповів: "Не зроблю, як знайду там тридцять."
- ³¹ Тоді той знову: "Оце насмілюсь я говорити до Господа: а може їх там знайдеться тільки двадцять?" На це Господь відрік: "Не зруйную заради двадцятьох."
- ³² Нарешті Авраам промовив: "Не в гнів нехай моєму Господеві промовлю ще раз: а може їх там знайдеться хоч десять?" І відповів: "Не зруйную і заради десяти."
- ³³ Перестав Господь говорити до Авраама й відійшов, а Авраам повернувся на своє місце.

РОЗДІЛ: 19

- К**оли обидва ангели прийшли над вечір у Содом, Лот сидів коло міських воріт. Як тільки Лот їх побачив, став їм навстрічу, вклонився лицем до землі,
- ² і мовив: "Прошу ж вас, люди добрі, заверніть у дім вашого слуги та заночуйте, помивши собі ноги; а раненько встанете й підете далі в дорогу свою." Та вони відповіли: "Ні, ми переночуємо на майдані."
- ³ Однак він дуже наполягав на них, і вони завернули до нього та увійшли в його дім. А він зробив їм гостину, напикши опрісноків, і вони попоїли.
- ⁴ Ще вони не лягли, як міські чоловіки, содомські люди, від молодого до старого, увесь (без винятку) народ, обступили дім
- ⁵ і стали гукати до Лота та й казали: "Де люди, що прийшли до тебе цієї ночі? Виведи їх до нас, хочемо їх спізнати!"
- ⁶ Лот же вийшов до них до входу й, зачинивши за собою двері,
- ⁷ мовив: "Брати мої, не робіть, прошу, лиха!"
- ⁸ Он у мене дві дочки, що не знали ще мужа: дозвольте, я виведу їх до вас, а ви робіть собі з ними, що вам любо. Тільки цим людям не робіть нічого, бож вони ввійшли під покрівлю мого дому."
- ⁹ А ці відказали: "Геть звідсіля! Прийшов не знати звідки, щоб жити, як чужинець, і хоче суд судити. Ось і навчимо тебе більше, ніж їх!" І стали налягати вельми на чоловіка, себто на Лота, і підступили, щоб висадити двері.
- ¹⁰ Тоді мужі простягли руки, втягли Лота до себе в хату й зачинили двері;
- ¹¹ людей же, що були під дверима, від найменшого до найбільшого, вдарили сліпотою, і вони марно намагалися знайти двері.
- ¹² Тоді мужі промовили до Лота: "Хто тут іще з твоїх? Зять, сини, дочки, хто б не був з твоїх у місті, виведи їх із цього місця,
- ¹³ бо ми зруйнуємо це місце, тому що великі скарги знялися проти них перед Господом, і Господь послав нас, щоб їх вигубити."

- 14** Лот вийшов і промовив до своїх (майбутніх) зятів, які мали взяти його дочок, кажучи: "Вставайте, виходіте з цього місця, бо Господь хоче зруйнувати це місто." Та його зятям здавалося, що він жартує.
- 15** Коли ж займалося на світання, ангели заходилися квапити Лота, кажучи: "Вставай, бери свою жінку та обох дочок, що тут з тобою, щоб не загинути тобі, як упаде на місто кара."
- 16** Але він зволікав. Тоді мужі взяли за руку його з жінкою та обох дочок, бо Господь пощадив його; та й вивели його й полишили за містом.
- 17** А як вивели їх поза місто, один сказав: "Рятуй своє життя, не оглядайся позад себе й не зупиняйся ніде в усій околиці! Тікай у гори, щоб ти не загинув."
- 18** А Лот: "Ні бо, Господи!
- 19** Оце твій слуга знайшов у твоїх очах ласку й велика твоя милість, як учинив ти зо мною, вирятувавши моє життя; та я не можу втекти в гори без того, щоб не скоїлося мені лихо й щоб мені не вмерти.
- 20** Ось близько он те місто: туди можна б утекти - та й маленьке воно! Дозволь мені туди врятуватись; чи ж воно не досить маленьке, - щоб жити далі?"
- 21** І відповів йому: "Гаразд, зроблю тобі й цю милість, не буду руйнувати міста, про яке говориш.
- 22** Поспішай і втікай туди, бо я не можу нічого зробити, поки ти туди не ввійдеш." Тому й названо це місто Цоар.
- 23** Сонце сходило на землю, як Лот увійшов у Цоар;
- 24** тоді Господь зіслав на Содом та Гомору дощ із сірки й вогню Господнього з неба,
- 25** і винищив ті міста й усю долину та й усіх мешканців цих міст із тим, що росло на землі.
- 26** Жінка ж Лота озирнулась позад себе - і стала соляним стовпом.
- 27** Авраам же, вставши вранці, пішов на місце, де стояв був перед Господом,
- 28** і глянув у бік Содому та Гомори й усієї долини та й бачить: аж ось дим із землі йде вгору, наче киптява з печі.
- 29** І сталось, коли Бог руйнував міста округи, згадав він про Авраама й вислав Лота споміж згарищ, як руйнував ті міста, що в них жив Лот.
- 30** Лот же вийшов із Цоару і, зійшовши вище, осівся на горі з обома дочками, бо боявся жити в Цоарі. Він оселився в печері, він сам і обидві його дочки.
- 31** Тоді старша до меншої каже: "Батько наш старий, та нема в краю нікого, щоб увійшов до нас, як то звичайно всі на світі роблять.
- 32** Ходім но, упиймо нашого батька вином та віддамося йому, щоб зберегти рід батьковий."
- 33** І упоїли тієї ночі вином свого батька. Увійшла старша й лягла з батьком, та він не спостеріг, ні як вона лягла, ні як устала.
- 34** Другого дня каже старша до молодшої: "Вчора я спала з батьком. Упиймо його вином ще й цієї ночі, й увійди ти та й віддайся йому, щоб зберегти рід батьковий."
- 35** І упоїли вином свого батька й тієї ночі. Пішла менша й лягла з ним, та він не спостеріг, ні як вона лягала, ні як уставала.
- 36** І зачали обидві дочки Лота від свого батька,
- 37** і породила старша сина й назвала його ім'ям Моав. Він предок сьогоднішніх

моавитян.

38 Менша також породила сина й назвала його ім'ям Бен-Аммі. Він предок сьогоднішніх аммоніїв.

РОЗДІЛ: 20

3 Відтіля перекочував Авраам у Негев-край і оселився між Кадешом та між Шуром, перебував трохи й у (місцевості) Герар.

2 А про свою жінку Сару сказав Авраам: "Вона - моя сестра." Тоді Авімелех, цар Герару, послав і забрав Сару.

3 Але Бог прийшов до Авімелеха вночі вві сні й сказав до нього: "Ось ти помреш за жінку, що її взяв, бо вона заміжня."

4 Та Авімелех не зблизився до неї. Він і сказав: "Господи, невже ти погубиш навіть людей безвинних?"

5 Хіба ж він не казав мені: "Вона - моя сестра"? Та й вона сама казала: "Він - брат мій". Я з чистим серцем і невинними руками вчинив це."

6 Тоді Бог сказав до нього вві сні: "І я знаю, що ти вчинив те з чистим серцем, і то я стримав тебе від гріху супроти мене; тому я не допустив, щоб ти доторкався її."

7 Але тепер віддай жінку чоловікові, бо він пророк і заступиться за тебе, й ти будеш жити. А коли не віддаси її, то знай, що напевно вмиреш, ти сам і всі ті, що є в тебе."

8 Встав Авімелех рано-вранці, прикликав усіх своїх слуг і розповів їм про це все ясно; вони тим дуже налякались.

9 По тому прикликав Авімелех Авраама і сказав йому: "Що це ти вдіяв з нами? Чим же я провинився супроти тебе, що ти навів на мене й на моє царство (такий) гріх великий? Ти повівся зо мною, як не годиться поводитися."

10 Далі сказав Авімелех до Авраама: "Що мав ти на оці, коли ти вчинив це?"

11 Авраам же відрік: "Я собі думав: нема ніякого страху Божого на цьому місці, й вони вб'ють мене заради моєї жінки."

12 Та вона таки справді моя сестра, дочка мого батька, однак не дочка моєї матері, тож стала мені за жінку.

13 Коли Бог мене вивів скитатися далеко від батьківського дому, то я сказав був їй: "Зроби но мені прислугу: скрізь, куди прибудемо, кажи про мене - він, мовляв, мій брат".

14 Тоді взяв Авімелех овець і волів, слуг і слугинь та й дав Авраамові, й віддав йому Сару, його жінку.

15 І сказав Авімелех: "Ось мій край перед тобою: селись, де тобі до вподоби!"

16 До Сари ж мовив: "Я дав ось твоєму братові тисячу срібних, це буде тобі наміткою на очі перед усіма, хто з тобою, і ти будеш виправдана в усіх."

17 Авраам же помолився Богові, й вилікував Бог Авімелеха, його жінку й його слугинь, щоб родили;

18 бо Господь був цілком замкнув кожне лоно в домі Авімелеха через Сару, жінку Авраама.

РОЗДІЛ: 21

Господь навідав Сару, як обіцяв був, і вчинив їй так, як сказав був.

² Сара зачала і вродила Авраамові сина, в його старості, того часу, коли Господь призначив йому.

³ І назвав Авраам сина, що народився в нього, а якого вродила Сара, Ісааком.

⁴ Авраам обрізав Ісаака, свого сина, восьмого дня, як велів йому Бог.

⁵ Було ж Авраамові сто років, коли народився в нього син Ісаак.

⁶ А Сара сказала: "Сміх учинив мені Господь: кожний, хто почує, буде з мене сміятися."

⁷ Та й додала: "Хто був би сказав Авраамові, що Сара грудьми годуватиме дітей? Бо я в його старості породила йому сина."

⁸ Підросло ж хлоп'ятко, й відлучили його. Та й зробив Авраам великий бенкет того ж дня, коли відлучено Ісаака.

⁹ Але Сара побачила, що син Агарі єгиптянки, якого ця була вродила Авраамові, насміхається з Ісаака;

¹⁰ тому вона сказала до Авраама: "Прожени геть оцю рабиню та її сина; не буде бо спадкоємцем син тієї рабині з моїм сином Ісааком."

¹¹ Вельми прикро було Авраамові те слово щодо його сина,

¹² але Бог сказав до Авраама: "Не вболівай за хлопчину та за твою рабиню. В усьому, що тобі скаже Сара, вволи її волю, бо за Ісааком назветься твоє потомство.

¹³ Та й із сина рабині я теж виведу народ, бо й він твоя дитина.

¹⁴ Встав Авраам раненько, взяв хліба та бурдюк води й дав Агарі; і вклавши їй на плечі дитину, відпустив її. Пішла вона, та й почала блукати в пустарях Версавії.

¹⁵ Як же не стало в бурдюці води, кинула хлоп'я під корчем,

¹⁶ сама ж пішла та й сіла від нього завдальшки на стріл з лука, мовила бо сама до себе: "Не можу дивитися на смерть дитини!" І сиділа навпроти та й плакала вголос.

¹⁷ Почув Бог крик хлопчини, і ангел Божий кликнув до Агарі з неба та й сказав до неї: "Що тобі, Агаре? Не бійся, бо почув Бог крик хлопчини там, де він лежить.

¹⁸ Устань, візьми хлопця та гляди його добре, бо я виведу з нього великий народ."

¹⁹ Тоді відкрив Бог їй очі, й вона побачила криницю з водою; вона пішла й набрала повний бурдюк води і дала пити хлопцеві.

²⁰ І був Бог із хлопчиною, і виріс він та й оселився в пустарях; і став він стрільцем-лучником,

²¹ Оселився він у Паран-пустарях, а мати його взяла для нього жінку з єгипетського краю.

²² І приключилося, що того часу сказали Авімелех і Фіхол, начальник його війська, до Авраама таке: "Бог з тобою в усьому, що ти дієш.

²³ Клянись мені тепер ось тут Богом, що не зрадиш мене, ні дітей моїх, ні внуків моїх, та що будеш доброзичливим до мене й до краю, в якому перебуваєш, як я був до тебе."

²⁴ Авраам же відповів: "Я клянусь."

²⁵ Однак Авраам докоряв Авімелехові за криницю води, яку захопили слуги Авімелехові.

²⁶ На те Авімелех відповів: "Не знаю, хто це вчинив. Ні ти сам про це не звістив мені, ані я такого не чував, аж оце сьогодні."

²⁷ Тоді Авраам узяв овець та худоби й дав Авімелехові, і заключили вони обидва

союз.

28 Авраам поставив окремо сім ягниць з отари.

29 Авімелех же спитав Авраама: "Що це за сім отих ягниць, яких ти поставив окремо."

30 А той відповів: "Ти візьмеш тих сім ягниць з моєї руки, щоб вони були мені свідоцтвом, що це я викопав цю криницю."

31 Тому й названо те місце Беер-Шева (Версавія), бо там клялись вони обидва.

32 Отак заключили вони союз у Версавії. Тоді підвелись Авімелех і Фіхол, начальник його війська, і повернулися вони в край філістимлян.

33 Авраам же посадив тамариск (дерево) у Версавії і закликав там ім'я Господа, Бога вічного.

34 У краї філістимлян перебував Авраам довго.

РОЗДІЛ: 22

Після того Бог випробував Авраама. Отож сказав до нього: "Аврааме!" Той же відповів: "Я тут!"

2 Бог сказав: "Візьми сина твого, твого єдиного, якого любиш, Ісаака, і піди в Морія-край та й принеси його там у всепалення на одній з гір, що її я тобі вкажу."

3 Встав Авраам рано-вранці, осідлав свого осла, взяв із собою двох слуг та Ісаака, сина свого, наколов дров на всепалення і пішов на місце, що призначив йому Бог.

4 На третій день підвів Авраам свої очі й, побачивши здалека те місце,

5 сказав своїм слугам: "Побудьте тут з ослом, а я з хлоп'ям підемо аж он туди та, поклонившись Богові, повернемося до вас."

6 Тож узяв Авраам дрова всепалення та й поклав на Ісаака, сина свого; сам же взяв у руки вогонь і ніж, і пішли вони обидва вкупі.

7 Тоді Ісаак заговорив до Авраама, батька свого, кажучи: "Батьку!" - А той: "Що тобі, сину?" "Ось", каже він, "вогонь і дрова; а де ягня на всепалення?"

8 Авраам же: "Бог подбає собі ягня на всепалення, сину." І йшли вони обидва разом.

9 Як же прийшли на місце, про яке сказав йому Бог, то спорудив Авраам жертовник, розклав дрова і, зв'язавши Ісаака, сина свого, поклав його на жертовник, зверху на дровах.

10 Тоді простягнув Авраам свою руку й узяв ножа, щоб принести в жертву сина свого.

11 Та ангел Господній кликнув до нього з неба і сказав: "Аврааме, Аврааме!" Той відповів: "Я тут!"

12 І сказав (Бог): "Не простягай руки твоєї на хлопця, не чини йому нічого! Тепер бо знаю, що ти боїшся Бога, що ти не пощадив свого сина, свого єдиного, для мене."

13 Коли Авраам підвів очі свої й дивиться - аж ось позаду (нього) баран, заплутаний у кущах рогами. Пішов Авраам, узяв того барана і приніс його у всепалення замість свого сина.

14 І назвав Авраам те місце "Господь явився", як то й посьогодні кажуть: "На горі, де Господь явився."

15 Ангел же Господній кликнув до Авраама вдруге з неба;

16 і сказав: "Клянуся мною самим - слово Господнє: за те, що ти вчинив це і не пощадив сина твого, твого єдиного,

17 я поблагословлю тебе вельми й дуже розмножу твоє потомство, як зорі на небі і як пісок, що на березі моря. Твої потомки займуть міста своїх ворогів.

18 У твоєму потомстві благословляться всі народи землі, тому що ти послухав мого голосу."

19 Тоді Авраам повернувся до своїх слуг, і вони підвелись та й пішли разом до Версавії. І там у Версавії Авраам оселився.

20 І сталося, що після того сповіщено Авраама так: "Он і Мілка, вона теж породила синів Нахорові, твоєму братові:

21 Уца, його первородного, і Буза, його брата, Кемуела, батька Араму;

22 Кеседа, Хазо, Пілдаша, їдлафа та Бетуела.

23 Бетуел же мав Ревеку. Вісім оцих синів вродила Мілка Нахорові, Авраамовому братові.

24 А його наложниця, на ім'я Реума, теж породила - Теваха, Гахама, Тахаша й Мааху.

РОЗДІЛ: 23

Було ж віку Сари сто двадцять сім років.

2 І вмерла Сара в Кіріят-Арбі, себто в Хевроні, в Ханаан-краю. Тож Авраам увійшов справляти жалобу по Сарі та плакати по ній.

3 Потім Авраам устав від мертвої своєї і промовив до синів Хета, кажучи:

4 "Чужинець я і приходень у вас. Дайте мені серед вас посілість на гріб, щоб я міг поховати з очей моїх мою мертву."

5 Сини ж Хета відповіли Авраамові, кажучи йому:

6 "Послухай нас, добродію! Ти могутній князь серед нас. У найліпшім з наших гробів поховай твою мертву. Ніхто з нас не відмовить тобі свого гробу, щоб ти міг поховати свою небіжку."

7 Підвівся Авраам і, вклонившись людям цього краю, синам Хета,

8 сказав до них таке: "Якщо така ваша воля, щоб я поховав з-посеред себе мого мерця, то послухайте мене й упросьте за мене в Ефрона, Цохарового сина,

9 щоб він відступив мені печеру Махпелу, що належить йому, а яка є на краю його поля. За повну ціну нехай він мені відступить її серед вас у власність на гріб."

10 Ефрон же сидів серед синів Хета. Тож відповів Ефрон хеттит Авраамові так, що сини Хета чули; всі ті, що входили через ворота його міста:

11 "Ні, добродію! Послухай (радше) мене. Я даю тобі це поле ще й печеру, що на ньому, теж даю тобі. На очах синів мого народу даю її тобі. Поховай твого мерця."

12 Тут Авраам вклонився перед людьми того краю,

13 і промовив до Ефрона так, що чули люди цього краю, кажучи: "Та коли б ти послухав радше мене! Я дам тобі гроші за це поле, візьми їх від мене й нехай я поховую там свого мерця."

14 Ефрон же відповів Авраамові кажучи:

15 "Добродію, послухай мене! Землі (тут) на чотириста шеклів срібла; та що воно між мною і тобою? Поховай мерця твого!"

16 Послухав Авраам Ефрона й відважив він Ефронові срібло, як проговорився він в присутності синів Хета - чотириста шеклів срібла, - що було в обігу в купців.

17 Отак поле Ефрона, що в Махигелі, проти Мамре, поле з печерою на ньому й зо всіма деревами, які на полі та на всіх межах навкруги,

18 перейшло у власність Авраама на очах синів Хета; всіх, що входили через ворота

його міста.

¹⁹ Після того ж Авраам поховав Сару, свою жінку, в печері на полі Махпела, проти Мамре, тобто Хеврону, в Ханаан-краю.

²⁰ Так ото дісталось Авраамові від синів Хета у власність на гробницю поле з печерою, що на ньому.

РОЗДІЛ: 24

Постарівся віком Авраам, і Господь благословив Авраама в усьому.

² Тоді Авраам сказав своєму слугі, найстаршому в його господі, що правив усім його маєтком: "Поклади лишень руку під моє стегно.

³ Я заклинаю тебе Господом, Богом неба й Богом землі, що не візьмеш ти моєму синові жінку з дочок ханаанян, серед яких я перебуваю,

⁴ а підеш у мій край, до рідні моєї, і візьмеш жінку синові моєму Ісаакові."

⁵ Слуга ж мовив до нього: "А якщо жінка не захоче йти за мною в край цей, чи маю відвести твого сина назад у край, звідки ти вийшов?"

⁶ Тоді Авраам відповів йому: "Гляди, щоб ти не відводив туди мого сина!

⁷ Господь, Бог неба, який вивів мене з дому мого батька та з мого рідного краю, і який говорив до мене та клявсь мені словами: "Потомству твоєму дам я цю землю", - він пошле свого ангела перед тобою і візьмеш звідтіля жінку моєму синові.

⁸ А як жінка не захоче йти з тобою, то ти будеш вільний від тієї клятви, що нею мені поклявся. Тільки сина мого туди не повертай!"

⁹ І поклав слуга руку свою під стегно Авраама, свого пана, і поклявся йому в тому ділі.

¹⁰ По тому взяв слуга десять верблюдів з-поміж верблюдів свого пана й вирушив у дорогу; з найліпшим, що лиш було в його пана знявсь він і рушив у дорогу в Арам Нагараїм, у місто Нахора.

¹¹ І поставив він верблюдів поза містом біля криниці надвечір, коли жінки виходять брати воду,

¹² та й мовив: "Господи Боже мого пана Авраама! Пощасти мені сьогодні, молю, і вчини милость моєму панові Авраамові.

¹³ Ось я стою коло джерела води; дочки горожан виходять брати воду.

¹⁴ Нехай дівчина, якій я скажу: "Нахили, з ласки, твій жбан, щоб я напився", а вона скаже: "Пий! Я ще й верблюдів твоїх понапуваю", - буде та, що її ти призначив слугі твоєму Ісаакові, і я по тому знатиму, що ти вчинив милость із моїм паном."

¹⁵ Тож і сталося, що він ще й не скінчив говорити, як ось виходить із жбаном на своїх плечах Ревека, що народилась у Бетуела, сина Мілки, жінки Нахора, Авраамового брата.

¹⁶ Була то дівчина прегарна з виду, незаймана, ні мужа ще не знала. Тож зійшла вона до джерела і, набравши повний жбан води, вийшла нагору.

¹⁷ Слуга побіг їй назустріч та й мовив: "Дай мені, з ласки своєї, трохи напитися з твого жбану!"

¹⁸ А вона: "Пий, добродію!" І спустила хутенько жбан на свою руку й дала йому напитися.

¹⁹ Як же скінчила його напувати, каже: "Я ще і твоїм верблюдам начерпаю, поки не нап'ються."

- 20** І скоро випорожнила свій жбан у пійло, побігла знову до криниці, щоб набрати води, і наляла всім його верблюдам.
- 21** А чоловік придивлявся до неї мовчки, цікавий знати, чи пощастить йому Господь у дорозі, чи ні.
- 22** Коли ж верблюди перестали пити, взяв чоловік золоту каблучку, вагою пів шекля, та дві запинки їй на руки, вагою десять шеклів золота,
- 23** і спитав: "Чия ти дочка? Скажи мені, будь ласка, чи є в домі твого батька місце для нас переночувати?"
- 24** Вона ж йому відповіла: "Я дочка Бетуела, сина Мілки, якого вона Нахарові вродила."
- 25** Далі сказала йому: "Є в нас доволі й соломи й паші, та й місця переночувати."
- 26** Тут чоловік схилив голову й, поклонившись Господеві,
- 27** мовив: "Благословен Господь Бог пана мого Авраама, що не відмовив милости своєї і вірности своєї моєму панові! Мене ж Господь привів до дому братів мого пана."
- 28** Побігла дівчина й оповіла в хаті матері своєї, що сталося.
- 29** Був же в Ребеки брат, на ім'я Лаван. Метнувся Лаван до чоловіка надвір, до джерела.
- 30** Як тільки він побачив каблучку й запинки на руках у своєї сестри та як почув слова Ребеки, сестри своєї, мовляв, ось так говорив чоловік до мене, то прийшов він до чоловіка, який стояв ще при джерелі коло верблюдів,
- 31** і мовив: "Увійди, благословенний Господом! Чого стоїш надворі? Я ж наготовив господу й місце для верблюдів."
- 32** Увійшов цей чоловік у господу, а він (Лаван) порозвантажував верблюдів, дав соломи й корму верблюдам, та й води помити ноги його й людей, що були з ним.
- 33** По тому поставив перед ним їжу. але той сказав: "Не їстиму, поки не оповім своєї справи." Лаван же відрік: "Говори."
- 34** Він і заговорив: "Я слуга Авраама.
- 35** Господь поблагословив вельми мого пана й він зробився великим; Господь дав йому овець і худоби, срібла й золота, рабів і рабинь, верблюдів та ослів.
- 36** Та й Сара, жінка мого пана, як була вже старенька, вродила сина моєму панові, й цей дав йому все, що було його.
- 37** І заприсягнув мене мій пан, кажучи так: "Не візьмеш жінки синові моєму з дочок ханаанян, що в їхнім краю я проживаю,
- 38** а тільки підеш у господу батька мого й до роду мого та й візьмеш жінку моєму синові".
- 39** Тоді сказав я до свого пана: "А може та жінка не піде за мною?"
- 40** Та він мені відповів: "Господь, перед яким я ходжу, пошле ангела свого з тобою і пощастить твоїй дорозі; і ти візьмеш жінку синові моєму з мого роду й з господи батька мого.
- 41** Тоді ти будеш вільний від присяги мені, коли підеш до мого роду; і коли вони тобі її не дадуть - тоді ти будеш вільний від присяги мені".
- 42** От і прибув я нині до джерела й мовив: "Господи Боже мого пана Авраама! Покажи, благаю, чи доброзичиш ти мені в дорозі, що її оце верстаю.
- 43** Ось я стою коло джерела води: нехай та дівчина, що вийде брати воду, і якій я скажу: "Дай мені, будь ласка, трохи води напитися з твого жбану",

⁴⁴ а вона до мене скаже: "І ти пий, і ще твоїм верблюдам начерпаю" - нехай вона буде та жінка, що її Господь призначив для сина мого пана".

⁴⁵ Ще не скінчив я й говорити сам до себе, аж ось виходить Ревека з своїм жбаном на плечі; спустилась до джерела й набрала води, а я тут до неї і кажу: "Дай мені, будь ласка, напиться!"

⁴⁶ Зняла вона хутенько свій жбан з-над себе й каже: "Пий, я і твоїх верблюдів теж понапуваю". Тож напивсь я, а вона понапувала й верблюдів.

⁴⁷ Тоді я її спитав: "Чия ти дочка?" Вона ж відповіла: "Дочка я Бетуела, сина Нахора, якого вродила йому Мілка". Тоді я наклав їй на ніс каблучку й запинки на її руки,

⁴⁸ та й схилив я голову і, поклонившись лицем Господеві до землі, благословив Господа Бога мого пана Авраама, що привів мене певною дорогою взяти дочку брата мого пана для його сина.

⁴⁹ А тепер, коли ви хочете зробити моєму панові честь і шану, повідайте мені, а коли ні, то дайте знати, щоб звернув або праворуч, або ліворуч."

⁵⁰ Лаван же й Бетуел у відповідь сказали: "Від Господа пішло це діло. Не можемо тобі нічого сказати.

⁵¹ Оце Ревека перед тобою. Візьми (її) і йди, і нехай вона буде жінкою синові твого пана, як це присудив Господь."

⁵² Коли слуга Авраама почув ці слова, поклонився аж до землі Господеві,

⁵³ і вийняв слуга золоті та срібні речі й одєжу й дав Ревеці; а братові й матері її дав коштовні подарунки.

⁵⁴ І їли вони й пили, він і ті люди, що були з ним, та й переночувавши, встали вранці; тож він каже: "Пустіте мене до мого пана."

⁵⁵ Однак її брати й мати сказали: "Нехай побуде з нами дівчина ще кілька днів, з десять, а потім піде."

⁵⁶ Він же відповів їм: "Не баріть мене. Пощастив Господь моїй дорозі, тож і ви пустіте мене, нехай піду до свого пана."

⁵⁷ Вони ж сказали: "Прикличмо дівчину й її саму спитаймо."

⁵⁸ Тож прикликали Ревеку й кажуть до неї: "Чи підеш ти з цим чоловіком?" А вона відповіла: "Піду!"

⁵⁹ І відпустили Ревеку, сестру свою з її нянькою, та й Авраамового слугу з його людьми.

⁶⁰ При тому поблагословили вони Ревеку і промовили: "Ой ти, сестрице наша, стань тьмою тисяч: Нехай твоє потомство займе ворота своїх ворогів!"

⁶¹ І вибралася Ревека зо слугинями своїми, і сівши на верблюдів, поїхали вони за чоловіком; отак узяв слуга Ревеку й пустився в дорогу.

⁶² А Ісаак прийшов був тоді з дороги до криниці Лахаї-Рої, бо він жив у краї Негев.

⁶³ Раз вийшов Ісаак підвечір пройтися в полі. Підвів свої очі й бачить - ось ідуть верблуди.

⁶⁴ Ревека також підняла очі й, побачивши Ісаака, зійшла з верблюда,

⁶⁵ та й каже до слуги: "Хто то цей чоловік, що йде полем нам назустріч?" Слуга ж відрік: "То мій пан." Тоді вона взяла намітку та й накрилась.

⁶⁶ І розповів слуга Ісаакові все, що вчинив був.

⁶⁷ Тоді ввів її Ісаак у шатро Сари, своєї матері, і взяв він Ревеку та й стала вона йому за жінку. Він же полюбив її, і було це для нього розрадою після смерти матері своєї.

РОЗДІЛ: 25

Узяв Авраам знову жінку, на ім'я Кетура.

² Вона вродила йому Зімрана, Йокшана, Медана, Мідіяна, Ішбака та Шуаха.

³ Йокшан породив Шеву й Дедана. Сини ж Дедана були: Ашшурії, Летушії та Левмінії.

⁴ А сини Мідіянові: Ефа, Ефер, Ханох, Авіда й Елдаа. Ці всі - діти Кетури.

⁵ Авраам дав усе Ісаакові.

⁶ Синам же наложниць, які були в Авраама, дав Авраам дарунки й відіслав їх від Ісаака, сина свого, поки ще жив на сході, в східній країні.

⁷ Ось літа віку Авраама, що прожив він - 175 років.

⁸ І переставився, помер Авраам у старості щасливий, підтоптаним, поживши досхочу, і приєднався до свого роду.

⁹ Його поховали його сини, Ісаак і Ізмаїл у печері Махпела, на полі Ефрона, сина Цохара хеттита, проти Мамре,

¹⁰ на полі, що його купив був Авраам у синів Хета. Там поховали Авраама й Сару, його жінку.

¹¹ І було - по смерті Авраама благословив Бог Ісаака, його сина. Ісаак оселився біля криниці Лахаї-Рої.

¹² А ось історія роду Ізмаїла, Авраамового сина, якого вродила Авраамові Агар єгиптянка, слугиня Сари.

¹³ Імена ж синів Ізмаїла за їхніми назвами, за їхніми родами такі: первородний Ізмаїла Невайот; далі - Кедар, Адбеель і Мівсам,

¹⁴ Мішма, Дума, Масса,

¹⁵ Хадад, Тема, Єтур, Нафіш та Кедма.

¹⁶ Оці то є сини Ізмаїла й такі їхні імена за їхніми селами, та за їхніми таборами: дванадцять князів відповідно до їх племен.

¹⁷ Ось літа віку Ізмаїла - 137 років. І зжив зо світу та й помер і приєднався до свого роду.

¹⁸ Вони ж оселилися від Хавіли до Шуру, на схід від Єгипту, як іти в Ашшур. На схід від усіх своїх братів осівся.

¹⁹ А це історія Ісаака, Авраамового сина. Авраам породив Ісаака.

²⁰ Було ж Ісаакові сорок років, як він узяв собі за жінку Ревеку, дочку Бетуела арамія, з Паддан-Араму, сестру Лавана арамія.

²¹ І молив Ісаак Господа за свою жінку, бо була неплідна, і Господь вислухав його молитву й зачала Ревека, його жінка.

²² І билися дитятка одне об одне в її лоні. А вона сказала: "Коли так, навіщо мені жити?" і пішла спитати Господа.

²³ Господь же сказав їй: "Два народи в твоїм лоні, два народи розділяться з твого лона. Один буде від другого сильніший. Старший буде молодшому служити."

²⁴ Коли ж настав їй час родити, аж ось близнята в її лоні.

²⁵ З'явився перший, рудий, наче кожух, косматий, і його названо Ісав.

²⁶ А потім вийшов його брат; рука його держала за п'яту Ісава, і дали йому ім'я Яків. Було ж Ісаакові 60 років, як вона породила.

²⁷ Коли ж хлопці повиростали, Ісав став спритним ловцем, степовиком, а Яків був тихий, жив у наметах.

²⁸ Ісаак любив Ісава, бо дичина була йому до смаку, Ревека ж Якова любила.

- ²⁹ Раз Яків зварив юшки, а прийшов Ісав з поля, виснажений.
- ³⁰ Ісав сказав до Якова: "Дай но та вихилю оту червону юшку, ось цю червону, бо я знемігся." Тому й названо його Едом.
- ³¹ А Яків відповів: "Продай мені найперше твоє первородство."
- ³² Ісав сказав: "Я ось вмираю! Навіщо воно мені оте первородство?"
- ³³ І сказав Яків: "Клянися мені перше." Поклявся той і продав Якову своє первородство.
- ³⁴ Тоді Яків дав йому хліба й юшки з сочевиці. З'їв той і напився, а потім устав і пішов геть. Так то Ісав зневажив первородство.

РОЗДІЛ: 26

А був голод у краю, крім того першого голоду, який був за часів Авраама. Тоді пішов Ісаак до Авімелеха, філістимлянського царя, в Герар.

- ² Господь же з'явився йому й сказав: "Не спускайся в Єгипет, живи в краю, що його вкажу тобі.
- ³ Перебувай у цьому краю, а я буду з тобою і благословитиму тебе: тобі бо й твоєму потомству дам усі ці землі й додержу клятву, що нею клявсь я Авраамові, твоєму батькові.
- ⁴ Я розмножу твоє потомство, як зорі на небі, і дам твоєму потомству всі ці землі. Твоїм потомством будуть благословити себе всі народи землі,
- ⁵ за те, що Авраам послухав мого голосу й зберігав мої приписи, мої заповіді, мої постанови та мої закони."
- ⁶ І проживав Ісаак у Герарі.
- ⁷ Спитали його раз місцеві люди про його жінку, а він сказав: "Вона моя сестра"; бо боявся сказати: моя жінка, щоб його не вбили місцеві люди через Ревеку, бо була гарна з виду.
- ⁸ Та одного разу, коли він побував там довгий час, Авімелех, філістимлянський цар, поглянув у вікно й побачив, а тут Ісаак жартує з Ревекою, своєю жінкою.
- ⁹ Тоді Авімелех прикликав Ісаака й каже: "Оце вона справді твоя жінка! Як же ти міг казати: Вона моя сестра?" А Ісаак відповів йому: "Я бо думав собі, щоб мені не вмерти через неї."
- ¹⁰ На це каже Авімелех: "Що ти нам вдіяв? Хтонебудь з моїх людей міг був легко побути з твоєю жінкою і ти був би навів на нас гріх."
- ¹¹ І видав Авімелех до всього народу такий наказ: "Хто доторкнеться до цього чоловіка або його жінки, буде покараний смертю."
- ¹² Посіяв Ісаак у тому краї і зібрав цього року сторицею; Господь щастив йому.
- ¹³ Він почав багатіти й розбагатів та й ставав дедалі більш і більш багатим, аж поки не зробився великим багатцем.
- ¹⁴ Були ж у нього отари овець і череди товару та й челяді багато; так що філістимляни були заздрі йому.
- ¹⁵ Тим то всі криниці, що їх повикопували були слуги його батька, за життя Авраама, його батька, філістимляни позасипали й позабивали землею.
- ¹⁶ Тож Авімелех сказав до Ісаака: "Іди від нас, бо ти став куди сильніший, ніж ми."
- ¹⁷ Пішов Ісаак звідтіля і розташувався в Герар-долині, і там осівся.
- ¹⁸ І повідкопував Ісаак знову ті криниці, що їх вони були викопали за життя Авраама,

його батька, а філістимляни після смерті Авраама позасипали, і назвав їх іменами, якими був назвав їх батько його.

19 Як слуги Ісаака копали в долині й знайшли там криницю живої води,

20 герарські пастухи заходилися сваритися з пастухами Ісаака, кажучи: "Це наша вода!" Тому прозвав він цю криницю Єсек, бо вони з ним сперечалися.

21 Та й викопали вони другу криницю, але й за неї посварилися; тому назвав він її Сітна.

22 Тоді переселився він звідтіля і викопав іншу криницю, то за цю вже не сварилися. Тому назвав її Реховот: тепер бо, мовляв, Господь дав нам простір, і розростемося в цьому краю.

23 Звідтіля піднявся він до Версавії.

24 І з'явився йому Господь тієї ночі та й мовив: "Я - Бог Авраама, батька твого. Не бійся, бо я з тобою. Благословлю тебе й розмножу твоє потомство через Авраама, слугу мого."

25 Спорудив він там жертовник, призвав Господнє ім'я і нап'яв там свій намет, а його слуги викопали там криницю.

26 Тоді прийшли до нього з Герару Авімелех і Ахуззат, його друг, та Фіхол, начальник його війська.

27 І каже до них Ісаак: "Чого ви прийшли до мене? Ви ж ненавидите мене, прогнали геть від себе."

28 А вони кажуть: "Ми побачили ясно, що Господь є з тобою, то й кажемо: нехай між нами буде клятва, між нами й тобою, і укладімо договір з тобою,

29 що ти не будеш нам чинити лиха, як ми й тебе не торкали, а лиш добро чинили тобі та й відпустили тебе в мирі; тепер ти благословенний Господом."

30 Тоді справив їм Ісаак бенкет і їли вони й пили.

31 А рано вранці встали й поклялись один одному. І відпустив їх, і вони пішли собі від нього в мирі.

32 Того ж самого дня сталося, що прийшли слуги Ісаака й сповістили його про криницю, яку викопали. Вони бо сказали йому: "Ми знайшли воду."

33 І він назвав її: Шева, тому й назва того міста Беер-Шева (Версавія) аж по цей день.

34 Коли Ісавові було сорок років, він узяв собі за жінку Юдиту, дочку Беєрі, хеттита, і Басмат, дочку Елона, хеттита.

35 І гірко було Ісаакові та Ревеці через них на серці.

РОЗДІЛ: 27

Як постарівся Ісаак та вже й зір його притупився, недобачав, то покликав він Ісава, свого старшого сина та й каже йому: "Сину мій!" Той відповів: "Тут я."

2 А він каже: "Оце я старий, не знаю дня моєї смерти.

3 Візьми твоє знаряддя, твій сагайдак і твій лук, та й піди в поле й піймай для мене дичину,

4 та й зготуй мені смачну страву, так, як я люблю, і принеси мені; нехай я з'їм, щоб за те благословила тебе моя душа перед смертю."

5 Ревека ж чула, як Ісаак говорив до Ісава, свого сина. І вийшов Ісав у поле вполювати дичину для батька.

6 Тоді Ревека й каже до Якова, сина свого так: "Оце чула я, як твій батько говорив до

Ісава, твого брата:

7 "Принеси мені дичини і зготуй для мене смачну страву: нехай я з'їм і благословлю тебе перед Господом, заки ще помру".

8 Тепер же мій сину послухай мене, що я тобі наказую.

9 Піди но в отару і принеси мені звідти двоє козенят гарненьких, а я зготую з них смачну страву для твого батька, як він любить.

10 Тоді внесеш її своєму батькові, щоб він її з'їв і щоб благословив тебе перед своєю смертю."

11 Але Яків каже до Ревеки, своєї матері: "Таж Ісав, мій брат, мужчина волохатий, а я гладенький.

12 Ануж мій батько помагає мене, і в його очах я буду як той, що глузує з нього, і так я наведу на себе прокляття, а не благословення."

13 Тоді каже до нього його мати: "На мені буде твоє прокляття, мій сину! Ти слухай тільки мене та піди і принеси мені (козенят)."

14 Пішов же він, узяв їх і приніс своїй матері; а вона зготувала смачну страву, як любив його батько.

15 І взяла Ревека щонайдорожчу одежу Ісава, свого старшого сина, що була в неї дома, і одягла в неї Якова, свого молодшого сина,

16 а кізлячими шкірами обгорнула його руки і гладеньке тіло в нього на шії.

17 Тоді дала вона в руки Яковові, своєму синові, смачну страву і хліба, що зготувала.

18 Він же пішов до свого батька й каже: "Тату мій!" А цей відізвався: "Я тут! Хто ти мій сину?"

19 Тоді Яків каже до свого батька: "Я - Ісав, твій первісток. Я зробив так, як ти мені велів. Підведись, прошу, сядь та з'їж моєї дичини, щоб твоя душа благословила мене."

20 А Ісаак каже до свого сина: "Як же ж хутко ти це знайшов, мій сину!" Той відповів: "Бо Господь, Бог твій, наслав мені."

21 На це Ісаак до Якова: "Підійди лишень до мене, нехай обмацаю тебе, мій сину, чи ти справді мій син Ісав, чи ні?"

22 І підійшов Яків до Ісаака, свого батька, а він обмацав його й каже: "Голос - голос Якова, руки ж - руки Ісава."

23 Однак не впізнав його, бо руки його були, як руки в Ісава, брата його, волохаті, тож і благословив його.

24 По тому спитав: "Чи ти справді мій син Ісав?" А цей відповів: "Я!"

25 Той же сказав: "Подай мені, нехай з'їм я дичини мого сина, щоб моя душа благословила тебе." І подав йому, й він з'їв; приніс йому й вина, й він випив.

26 Тоді каже до нього Ісаак, його батько: "Підійди лишень та поцілуй мене, мій сину!"

27 Він же підійшов і поцілував його. І занюхав Ісаак запах його одежі й поблагословив його та й сказав: "Ось запах сина мого, неначе запах поля, що Господь благословив його.

28 Дай же, тобі, Боже, росу з неба й родючу землю. Та ще й пшениці й вина подостатком!

29 Нехай народи тобі служать і племена приклоняться перед тобою. Будь володарем над братами твоїми, й сини матері твоєї нехай приклоняться перед тобою. Проклятий хай буде, хто тебе проклинає, а благословен, хто тебе благословляє!"

30 Та сталось, як Ісаак скінчив благословляти Якова і Яків щойно вийшов від Ісаака,

свого батька, прийшов Ісав, брат його, з полювання.

31 Він теж зготував смачну страву, приніс її до свого батька й каже до нього: "Хай тато підведуться і з'їдять дичини свого сина, щоб душа їх благословила мене."

32 Тоді Ісаак, його батько, спитав: "Хто ти?" Він же відповів: "Я - син твій, твій первісток, Ісав."

33 Ужахнувся Ісаак жахом великим та й питає: "А хто ж той, що піймав дичину, приніс мені, й я з'їв спокійно все, заки ти прийшов, і я поблагословив його, так він благословенний і буде?"

34 Коли Ісав почув слова свого батька, скрикнув він великим і жалісним голосом та сказав до батька свого: "Благослови мене, мене також, мій тату!"

35 А той мовив: "Прийшов твій брат підступно й узяв твоє благословення."

36 Ісав і каже: "Хіба не названо його Яків; він бо два рази вже обійшов мене! Забрав моє первородство, а ось тепер узяв моє благословення?"

37 На це відозвався Ісаак, кажучи до Ісава: "Я, бачиш, його поставив володарем над тобою і всіх його братів дав йому за слуг; хлібом і вином забезпечив його. Що ж, отже, мій сину, можу я для тебе зробити?"

38 Тоді Ісав каже до свого батька: "Хіба одне благословення в тебе, тату? Благослови й мене, мій батьку!" Та й заривав Ісав уґолос.

39 Тут батько його, Ісаак відповів йому, кажучи: "Без родючої землі буде твоя оселя, і без роси, що падає з неба.

40 Ти житимеш з меча твого і будеш на послугах у твого брата. Але станеться, що звільнишся, скинеш ярмо з свого карку."

41 Та й зненавидів Ісав Якова за благословення, що ним благословив його батько його, і сказав собі Ісав у серці: "Прийдуть дні плачу по моєму батькові, тоді уб'ю Якова, брата свого."

42 І переказано Ревеці слова Ісава, старшого її сина, і вона послала покликати Якова, свого молодшого сина, і сказала йому: "Он Ісав, твій брат, заповзявся помститися на тобі й забити тебе.

43 Послухай же тепер мене, мій сину, і вставай та й утікай до Лавана, мого брата, в Харан.

44 Ти поживеш з ним якийсь час, поки не промине лютя твого брата,

45 поки не пройде гнів брата твого на тебе й він не забуде, що ти йому вдіяв; тоді я пошлю, щоб тебе забрати звідтіля. Як же ж то мені втратити вас обидвох разом в один день?"

46 А до Ісаака сказала Ревека: "Життя мені набридло через дочок хеттитських. Коли ще Яків візьме собі жінку з хеттитських дочок, як оці, з дочок цього краю, то навіщо ж мені жити?"

РОЗДІЛ: 28

1 прикликав Ісаак Якова, поблагословив його й наказав йому, кажучи: "Не бери собі жінки з дочок Ханаану.

2 Встань, іди в Паддан-Арам, у господу Бетуела, батька матері твоєї, і візьми жінку звідтіля, з-поміж дочок Лавана, брата твоєї матері.

3 А всемогутній Бог нехай поблагословить тебе й нехай зробить тебе плідним та розмножить тебе, щоб з тебе вийшла громада народів.

- ⁴ І нехай він дасть тобі благословення Авраама, тобі й потомству твоєму з тобою, щоб ти володів землею, на якій пробуваєш, що її Бог дав Авраамові."
- ⁵ І відслав Ісаак Якова та й пішов він у Паддан-Арам, до Лавана, сина Бетуела, арамія, брата Ребеки, матері Якова та Ісава.
- ⁶ Як Ісав побачив, що Ісаак поблагословив Якова й послав його в Паддан-Арам, щоб узяв собі звідти жінку, та благословивши його, наказав йому не брати жінки з дочок Ханаану,
- ⁷ і що Яків послухав батька-матері і пішов у Паддан-Арам,
- ⁸ то зрозумів Ісав, що дочки Ханаану не подобались Ісаакові, його батькові.
- ⁹ Тому й пішов Ісав до Ізмаїла, і до жінок, що їх уже мав, узяв собі за жінку Махалат, дочку Ізмаїла, Авраамового сина, сестру Невайота.
- ¹⁰ Тоді вийшов Яків із Версавії і пішов у Харан.
- ¹¹ Дійшов він на місце й заночував там, бо зайшло сонце. Він узяв камінь з-поміж каміння, яке було на місці, поклав собі під голову та й ліг (спати) на цьому місці.
- ¹² І сниться йому, що ось драбина спирається об землю, а вершком сягає неба, і оце ангели ступають по ній вгору й сходять наниз.
- ¹³ А над нею стояв Господь і мовив: "Я - Господь, Бог Авраама, твого батька, і Бог Ісаака. Землю, що на ній ти лежиш, я дам тобі й твоєму потомству.
- ¹⁴ Твоє ж потомство буде численне, як земний порошок. Ти поширишся на захід і на схід, на північ і на південь. Усі народи землі будуть благословенні через тебе і твоє потомство.
- ¹⁵ Оце я з тобою, і берегтиму тебе скрізь, куди підеш, і поверну тебе назад у цю землю, бо не покину тебе, поки не виконаю того, що я тобі обіцяв."
- ¹⁶ Коли ж Яків прокинувся зо сну свого, то промовив: "Направду, Господь є на цьому місці, а я не знав."
- ¹⁷ І злякався він і каже: "Яке страшне це місце! Це ніщо інше, як дім Божий, і це ворота небесні!"
- ¹⁸ Рано-вранці встав Яків, узяв камінь, що його був поклав собі під голову, і поставив його як стовпа та й налив олії вгорі його.
- ¹⁹ І назвав він те місце - Бетел, однак раніше те місто звалося Луз.
- ²⁰ Тоді Яків пообіцявся, кажучи: "Як Господь буде зо мною і збереже мене в цій дорозі, що її верстаю, і як дасть мені хліба їсти та й одержи одягтися,
- ²¹ так що вернусь я живим-здоровим у господу мого батька, то Господь буде мені Богом,
- ²² а камінь цей, що його я поставив як стовпа, буде дім Божий, і з усього, що даси мені, напевно дам тобі десятину."

РОЗДІЛ: 29

По тому пустився Яків у дальшу путь і прибув у землю синів сходу.

- ² Дивиться він - аж ось криниця в полі й овець три отари лежать коло неї, бо з тієї криниці напували отари. На ній великий камінь.
- ³ Коли ж зібралися туди отари, пастухи відкочували камінь від отвору й напували овець та й клали його назад на місце.
- ⁴ І сказав Яків до них: "Браття, звідкіля ви?" Вони ж відрекли: "Ми з Харану."
- ⁵ Тоді він каже до них: "Чи знаєте Лавана, сина Нахора?" Вони кажуть: "Знаємо."

- ⁶ Тож питає їх: "Чи він жив-здоров?" відповіли: "Здоров, ось і Рахиль його дочка йде з вівцями."
- ⁷ "Ще дня багато", сказав Яків, "ще не пора зганяти до купи худібку. Понапувайте вівці й ідіть пасти."
- ⁸ Та вони мовили: "Не можемо, доки не зберуться всі отари до купи й не відкотять каменя з-над криниці, тоді й понапуваєм овець."
- ⁹ Поки він говорив ще з ними, Рахиль надійшла з вівцями свого батька, бо вона пастушкою була.
- ¹⁰ От як тільки Яків побачив Рахиль, дочку Лавана, брата своєї матері, з вівцями того ж Лавана, приступив Яків і відкотив камінь від криниці й напоїв овець Лавана, брата своєї матері.
- ¹¹ Опісля поцілував Яків Рахиль та й заплакав у голос.
- ¹² Він розповів Рахилі, що він родич її батька, бож він син Ревеки, а вона побігла й розповіла те своєму батькові.
- ¹³ Як же ж Лаван почув вістку про Якова, сина своєї сестри, то вибіг йому назустріч, обійняв його, поцілував його й увів до себе в господу, а він оповів Лаванові про всі речі.
- ¹⁴ Тоді Лаван мовив до нього: "Направду, ти кість моя і тіло моє!" І пробув Яків у нього місяць часу.
- ¹⁵ Тоді Лаван сказав до Якова: "Хіба тому, що ти мій родич, маєш дармо на мене працювати? Скажи мені, скільки тобі платити?"
- ¹⁶ Було ж у Лавана дві дочки: старша, на ім'я Лія, та менша, на ім'я Рахиль.
- ¹⁷ Очі ж у Лії були тьмяні, а Рахиль була поставна й гарна з виду.
- ¹⁸ Тому сподобав собі Яків Рахиль і каже: "Служитиму тобі сім років за Рахиль, твою молодшу дочку."
- ¹⁹ На це Лаван відповів: "Ліпше мені дати її тобі, ніж комусь іншому. Живи зо мною."
- ²⁰ І вислужив Яків за Рахиль сім років, а здавалось йому, наче кілька днів, тому що він любив її.
- ²¹ Тоді Яків і каже до Лавана: "Приведи мою жінку, бо дні мої сповнилися: нехай я ввійду до неї."
- ²² Тож Лаван зібрав усіх місцевих людей і зробив учту;
- ²³ а ввечері взяв він Лію, свою дочку, та й привів її до Якова, й той увійшов до неї.
- ²⁴ Лаван же дав їй, дочці своїй Лії, за слугиню Зілпу, свою служку.
- ²⁵ Коли ж настав ранок, то й виявилось, що то Лія, тим то й каже Яків до Лавана: "Що це ти мені заподіяв? Хіба не за Рахиль служив я в тебе? Чому ж ти мене обманув?"
- ²⁶ А Лаван і каже: "Немає в нашому краї звичаю видавати молодшу перед старшою.
- ²⁷ Та вже кінчи цей тиждень, а я дам тобі і другу за службу, що її робитимеш мені ще других сім років."
- ²⁸ Яків так і зробив. Закінчив цей тиждень з нею, і Лаван дав йому Рахиль, свою дочку, за жінку.
- ²⁹ Рахилі ж, дочці своїй, дав він за слугиню Білгу, свою служку.
- ³⁰ Увійшов Яків також до Рахилі й полюбив її більше, ніж Лію, і служив у Лавана других сім років.
- ³¹ Та Господь побачив, що Лія менше люблена, тож обдарував її плодитістю, а Рахиль була неплідна.
- ³² Отож зачала Лія і породила сина та й назвала його ім'ям Рувим: "бо Господь",

сказала, "зглянувсь на моє горе. Тепер мій чоловік буде любити мене."

33 І знову зачала й породила сина та й сказала: "Господь почув, що я ненавидна, то дав мені ще й цього; і назвала його Симеон."

34 І знову зачала і породила сина та й сказала: "Тепер, цим разом, мій чоловік пристане до мене, бо я породила йому трьох синів." Тому й назвала його ім'ям Леві.

35 Зачала ж вона ще раз і породила сина та й сказала: "Цим разом буду хвалити Господа", тому й назвала його ім'ям Юда. Та й перестала родити.

РОЗДІЛ: 30

Як же Рахиль побачила, що не народжує Яковові дітей, стала заздрити своїй сестрі і сказала до Якова: "Дай мені діток, а то вмру."

2 Спалахнув Яків гнівом проти Рахилі й каже: "Хіба ж то я можу бути замість Бога, який відмовив тобі плідности лона?"

3 Тоді вона й каже: "Ось моя слугиня Білга; увійди до неї, нехай уродить мені у прийми, щоб і мені розвинулись через неї."

4 Тож дала йому Білгу, свою слугиню, за жінку, і Яків зійшовся з нею.

5 Зачала Білга і вродила Яковові сина.

6 Тоді Рахиль і каже: "Бог судив мені й почув також мій голос та й дав мені сина." Тому й дала йому ім'я Дан.

7 Знову зачала Білга, слугиня Рахилі, і родила Якову другого сина.

8 А Рахиль сказала: "Великим змаганням змагалась я з моєю сестрою і пододала." Тому й дала йому ім'я Нафталі.

9 Але й Лія, побачивши, що перестала родити, взяла Зілпу, свою служницю, і дала її Яковові за жінку.

10 Та й родила Зілпа, служниця Лії, Яковові сина.

11 І каже Лія: "Прийшло щастя!" Тому назвала його ім'ям Гад.

12 Потім родила Зілпа, служниця Лії, Яковові другого сина.

13 Та й каже Лія: "Яка ж я щаслива! - бо жінки будуть мене щасливою вітати." І дала йому ім'я Ашер.

14 Вийшов якимось Рувим під час пшеничних жнив і знайшов на полі любовні яблука та й приніс їх Лії, своїй матері. Тоді каже Рахиль до Лії: "дай мені, з ласки, любовних яблук твого сина."

15 А ця до неї: "Мало ще того, що забрала мого чоловіка? Хочеш узяти й любовні яблука мого сина?" Рахиль каже: "Тому нехай цієї ночі, спить він з тобою за любовні яблука твого сина."

16 Як прийшов Яків з поля ввечері, вийшла Лія йому назустріч і каже: "Ти мусиш увійти до мене, бо я тебе найняла за любовні яблука мого сина." І спав з нею тієї ночі.

17 Вислухав Бог Лію, і вона зачала та й породила Яковові п'ятого сина.

18 І каже Лія: "Бог дав мені плату за те, що я дала свою служницю чоловікові своєму." Тож і назвала його ім'ям Іссахар.

19 Знову зачала Лія й родила Яковові шостого сина;

20 та й каже Лія: "Бог дав мені гарний дарунок; тепер чоловік мій буде жити зо мною, бо я породила йому шістьох синів." І дала йому ім'я Завулон.

21 Потім же вона породила дочку й дала їй ім'я Діна.

- 22 Але згадав Бог і про Рахиль та й вислухав її і відімкнув Бог їй лоно.
- 23 Вона зачала й породила сина, й каже: "Бог увільнив мене від безчестя!"
- 24 Тож назвала його ім'ям Йосиф, кажучи: "Дай мені, Господи, ще й другого сина."
- 25 Сталось, як уродила Рахиль Йосифа, то Яків сказав до Лавана: "Відпусти мене, нехай іду на рідне місце, на свою батьківщину.
- 26 Дай мені моїх жінок з дітьми, що за них я служив тобі, щоб я міг піти собі; бож знаєш мою службу, яку я відбув для тебе."
- 27 А Лаван каже йому: "Дозволь мені сказати тобі таке: по деяких знаках я зауважував, що Господь благословив мене через тебе."
- 28 І додав: "Скажи мені, скільки тобі платити, і я дам."
- 29 Тоді Яків сказав до нього: "Ти сам знаєш, як я служив тобі й якою зробилася твоя скотина в мене.
- 30 Того трошки, що було в тебе передо мною, вельми розрослося, і Господь благословив тебе з моїм приходом. Тепер час би мені попрацювати й для власного дому."
- 31 Лаван спитав: "Що ж маю тобі дати?" На те Яків відповів: "Нічого не маєш мені дати! Коли зробиш мені те, що тобі кажу, я піду знову пасти й доглядати твоїх овець.
- 32 Сьогодні я пройду крізь усю твою отару, вилучу з неї кожну чорну овечку між вівцями й усе краще та краще між козами; то й буде моя плата.
- 33 Моя чесність невдовзі посвідчить за мене, коли ти прийдеш перевіряти мій заробіток: усе, що не є краще та краще між козами і не є чорне між вівцями, воно вкрадене, якщо знайдеться в мене."
- 34 На те Лаван каже: "Добре, нехай буде по твоєму слову."
- 35 І того ж самого дня він вилучив козлів смугнастих і кращих, усіх кіз кращих і кращих, усе, що на ньому щось біле, і все чорне між вівцями - та й дав у руки своїх синів;
- 36 ще й віддалився на три дні ходу між собою та Яковом. Яків же пас решту овець Лавана.
- 37 Тоді взяв собі Яків прутів свіжих, тополевих, миґдалевих і чинарових та й покарбував на них білі карби, облуплюючи аж до білого на прутах.
- 38 Поклав він ті прутки, що їх пооблуплював, перед вівцями в корита й у пійла з водою, до яких приходили вівці пити; і як вони приходили пити, то парувались.
- 39 А парувалися перед прутками, вони по тому котилися (ягнятами) строкатими, кращими і кращими.
- 40 Ягнят Яків відділив, ще й поставив овець лицем до себе - строкатих і всіх чорних у Лавановій отарі; і так він уклав отари окремо для себе, та й не укладав їх з вівцями Лавана.
- 41 А до того ж, усюди, де парувалися сильніші вівці, там Яків клав прутки в корита перед очі овець, щоб вони парувалися коло тих прутків.
- 42 А коли вівці були слабівиті, він їх не клав; отож слабівиті були для Лавана, а щосильніші для Якова.
- 43 І збагатився чоловік вельми-превельми, й була в нього сила овець і слугині й слуги, верблюди й осли.

РОЗДІЛ: 31

Та зачув Яків слова синів Лавана, які говорили: "Забрав Яків усе, що було в нашого батька, та й з того, що було в нашого батька, зробив собі все це багатство."

² І з обличчя Лаванового зауважив Яків, що він не був до нього вже таким, як раніше.

³ Тоді Господь сказав до Якова: "Повертайся на твою батьківщину, до твого роду, а я буду з тобою."

⁴ Отож Яків послав покликати Лію й Рахиль на поле, де були його отари,

⁵ і каже до них: "Бачу я з обличчя вашого батька, що він не такий до мене, як раніше, але Бог мого батька був зо мною.

⁶ Ви ж самі знаєте, що я всіма своїми силами працював для вашого батька.

⁷ А ваш батько ошукав мене й міняв десять раз мені платню, тож Бог не дав йому скривдити мене.

⁸ Як скаже було так: Клапчасті будуть твоя платня, то всі вівці котилися клапчастими. А як скаже: Строкаті будуть твоя платня, то всі вівці котилися строкатими.

⁹ І так забрав Бог скотину від вашого батька й дав мені.

¹⁰ Раз якось, коли парувалися, підвів я свої очі й уві сні бачу: аж ось козли, які спинались на самиць, були смугнасті, клапчасті і красі.

¹¹ І каже до мене в сні ангел Божий: Якове! А я озвався: Я тут!

¹² Тоді він каже: Підведи свої очі й глянь: усі козли, що спинаються на самиць, смугнасті, клапчасті й красі, бо я бачив усе, що Лаван чинить тобі.

¹³ Я - Бог Бетела, де ти помазав стовпа, де ти мені пообіцявся. Тепер же встань, вийди з цього краю. й повертайся в рідну землю."

¹⁴ Тоді Рахиль і Лія відповіли йому, кажучи: "Хіба для нас є ще якась частина в домі нашого батька?

¹⁵ Хіба не за чужих він нас уважає? Він же продав нас і зажер нашу ціну.

¹⁶ Все багатство, що його Бог забрав від нашого батька, воно наше й наших дітей. Тож роби тепер усе, що Бог тобі каже."

¹⁷ Устав Яків, посадив синів своїх і жінок своїх на верблюдів,

¹⁸ і погнав усю свою худобу зо всім майном, що його набув, що його він придбав у Паддам-Арамів, щоб іти до Ісаака, свого батька, в Ханаан-край.

¹⁹ Коли Лаван пішов був стригти своїх овець, Рахиль украла домашніх ідолів, що були в її батька.

²⁰ А Яків викрався потай від Лавана арамія, не давши йому знати, що відходить.

²¹ І втік він зо всім, що було в нього, вирушив і, перебрівши ріку, попрямував на Гілеад-гору.

²² Аж на третій день переказали Лаванові, що Яків утік.

²³ Тож забрав Лаван братів із собою і гнався за ним сім днів дороги та й догнав його на Гілеад-горі.

²⁴ Але вночі вві сні прийшов Бог до Лавана арамія і промовив до нього: "Уважай, щоб ти нічого не говорив до Якова!"

²⁵ Отож Лаван наздогнав Якова, коли він розп'яв був свої намети на горі; то й Лаван зо своїми братами розп'яв свої (намети) на Гілеад-горі.

²⁶ І сказав Лаван до Якова: "Що ти наробив? Викравсь від мене потайки! Погнав моїх дочок неначе бранок!

²⁷ Чого ти втік потайки й перехитрував мене, не сказавши мені нічого, - а то й обікрав ще? Я був би випровадив тебе з радістю, зо співом, під гру цимбалів та гуслів!

- 28 Ти не дав мені й поцілувати моїх онуків та моїх дочок! Ти по-дурному вчинив.
- 29 Я міг би накоїти вам лиха, та Бог батька вашого цієї ночі сказав до мене: Вважай, не говори до Якова нічого!
- 30 Та тепер нехай би ти й пішов собі, - тяжко бо затужився за домом свого батька - але навіщо ти вкрав моїх богів?"
- 31 Тут Яків у відповідь сказав до Лавана: "Тому, що я боявся; бо гадав собі, що ти відбереш своїх дочок від мене.
- 32 В кого знайдеш своїх богів, тому не жити! Перед нашими родичами розглянь, що твого є в мене, і забори собі." Не знав же Яків, що то Рахиль украла їх.
- 33 Увійшов Лаван і до намету Якова, і до намету Лії, і до намету обидвох слугинь, та й не знайшов нічого. Як же він вийшов із намету Лії, то вступив у намет Рахилі.
- 34 А Рахиль узяла домашніх ідолів та поклала їх у кульбаки верблюда й сама сіла на них. Лаван же обнишпорив увесь намет і не знайшов нічого.
- 35 Тоді вона сказала до свого батька: "Не гнівайся, мій пане, що не можу перед тобою встати, бо жіночий випадок у мене." Шукав він пильно, та не знайшов домашніх ідолів.
- 36 Розгнівався Яків і став сваритися з Лаваном; він так заговорив до нього: "Яка моя провина? Який гріх мій, що ти притьмом гнався за мною?"
- 37 Ти обшукав усі мої речі. Що ж знайшов ти з усіх речей твого дому? Поклади тут перед моїми і твоїми родичами, нехай вони розсудять між нами обидвома.
- 38 Оце двадцять уже років, як я з тобою. Вівці і кози твої не скидали, і баранів із твоєї отари не їв я.
- 39 Роздертого звірюкою тобі я не приносив; я ніс за нього втрату; ти вимагав його з руки моєї, чи воно було вкрадене в мене вдень, чи вкрадене вночі в мене.
- 40 Ось що було зо мною: вдень з'їдала мене спека, а вночі холод, і сон тікав з моїх очей.
- 41 Двадцять уже років я в твоїй господі: служив я тобі чотирнадцять років за дві твої дочки й шість років за овець, і ти десять разів міняв мою платню.
- 42 Коли б не був зо мною Бог батька мого, Бог Авраама та острах Ісаака, ти напевно відпустив би тепер мене з порожніми руками. Та Бог бачив моє бідування і працю моїх рук і розсудив учорашньої ночі."
- 43 Відповідаючи на це, Лаван сказав до Якова: "Дочки - мої дочки, і діти - мої діти, і отари - мої отари, і все, що бачиш, моє воно. Але що я можу заподіяти сьогодні цим дочкам моїм або їх дітям, що їх вони породили?"
- 44 Ходім, отже, та зробім умову, я і ти, і нехай воно свідчить між мною і тобою."
- 45 Тоді взяв Яків камінь і поставив його, як стовп.
- 46 І каже Яків до своїх родичів: "Назбирайте каміння!" І назбирали вони каміння та й зробили копець і гостилися там при копці.
- 47 Лаван прозвав його Єгар-Сагадута, а Яків назвав його Галеад.
- 48 І сказав Лаван: "Оцей копець нині свідком між мною й тобою; тому й названо його ім'ям Галеад,
- 49 а також і Міцпа, мовляв, нехай Господь вартує між мною і між тобою, як ми розійдемося один з одним.
- 50 Коли ти будеш поводитися погано з моїми дочками й коли візьмеш крім моїх дочок ще інших жінок та й того ніхто з нас не буде бачити, пам'ятай, однак, що Бог свідок між мною і тобою."

- ⁵¹ Далі говорив Лаван до Якова: "Ось цей копець і ось цей стовп, що їх я поставив між мною і між тобою.
- ⁵² Свідок - оцей копець і свідок - стовп, що я не перейду до тебе поза цей копець, а ти не перейдеш до мене поза цей копець і цей стовп з ворожим наміром.
- ⁵³ Бог Авраама й Бог Нахора, Бог батьків їхніх, судитиме між нами!" І поклявся Яків острахом батька свого Ісаака.
- ⁵⁴ Потім Яків приніс на горі жертву та й запросив своїх свояків на гостину. А коли з'їли хліба, на горі заночували.

РОЗДІЛ: 32

- Р**ано-вранці Лаван встав, поцілував своїх онуків і своїх дочок, поблагословив їх і, рушивши в дорогу, повернувся на своє місце.
- ² Та й Яків пустився далі в путь, під час якої зустріли його ангели Божі.
- ³ Побачивши їх, він сказав: "Це табір Божий", і назвав те місце Маханаїм.
- ⁴ Тоді Яків послав послів до Ісава, свого брата, в Сеїр-край, в Едом-поле;
- ⁵ він повелів їм: "Ось так скажете моєму панові Ісавові: Так говорить слуга твій Яків: у Лавана перебував я і забарився аж досі.
- ⁶ Придбав я волів, ослів і овець, слуг і слугинь, і посилаю панові моєму про те вістку, щоб знайти ласку в твоїх очах."
- ⁷ Повернулися послы до Якова та й кажуть: "Ходили ми до твого брата Ісава, він сам іде тобі назустріч, а з ним чотириста чоловік."
- ⁸ Тим злякався Яків вельми й стривожився, тож поділив людей, які були з ним, та й овець і худобу й верблюдів на два загони.
- ⁹ Бо думав він собі: "Коли Ісав прийде до одного загону й розіб'є його, то загін той, що зостанеться, врятується."
- ¹⁰ Тоді Яків сказав: "О Боже батька мого Авраама й Боже батька мого Ісаака! Господи, який велів єси мені: "Вернись у край твій, до рідні твоєї, а я буду помагати тобі."
- ¹¹ Я негідний тих усіх ласк і всієї вірности тої, що їх ти виявив слугі твоєму, бо з моєю тільки палицею я перебрів цей Йордан, а тепер виріс у два загони.
- ¹² Визволь мене, благаю, з руки мого брата, руки Ісава, бо боюся його, щоб не прийшов і не вбив мене та матерей з дітьми.
- ¹³ Сам бо ти сказав: "Напевно буду тобі щастити і зроблю твоє потомство, як пісок морський, що його не злічити, така його сила".
- ¹⁴ І там він ночував цієї ночі. З того ж, що було під рукою в нього, Яків узяв гостинця для Ісава, свого брата:
- ¹⁵ двісті кіз і двадцять козлів, двісті овець і двадцять баранів,
- ¹⁶ тридцять верблюдиць, що годують, з їх верблюденятами, сорок корів і десять биків, двадцять ослиць і десять ослят.
- ¹⁷ І дав він у руки своїх слуг, кожне стадо зокрема, і сказав до них: "Ідіть поперед мене та зробіть відступ між стадом і стадом."
- ¹⁸ Першому ж велів він: "Як зустріне тебе Ісав, мій брат, і питає тебе: "Чий ти і куди йдеш та чиє оце, що перед тобою?",
- ¹⁹ то ти скажеш: "Слуги твого Якова. Це подарунок, післаний панові моєму Ісавові. Та ось ще й він сам позаду нас".

- ²⁰ Так само велів він і другому та й третьому й усім, що гнали стада, кажучи їм: "Так говоритимете до Ісава, як зустрінете його,
- ²¹ і додасте: "Ось ще твій слуга Яків іде за нами"." Думав бо собі: "Умилостивлю його дарунком, що йде передо мною, а потім і сам явлюся перед ним; може, він прийме мене приязно."
- ²² І пішов дарунок поперед ним. Сам же він перебув цю ніч у загоні.
- ²³ Тієї ж ночі він устав, узяв обидвох своїх жінок та обидвох своїх слугинь та й одинадцять своїх дітей і перейшов брід Яббок.
- ²⁴ По тому взяв їх і перевів через потік; також перевів усе, що мав.
- ²⁵ Зостався Яків сам. Тоді хтось боровся з ним, ще поки на світ не займався.
- ²⁶ Та бачивши, що не переможе його, доторкнувся суглобу його стегна, й суглоб Якового стегна звихнувся, коли він боровся з ним.
- ²⁷ І каже той: "Пусти мене, бо вже на світ благословиться." А Яків відповів: "Не пущу тебе, хіба-що поблагословиш мене."
- ²⁸ А цей спитав його: "Як тобі на ім'я?" Він і каже: "Яків."
- ²⁹ Тоді той відповів: "Не Яків буде більш твоє ім'я, а Ізраїль, бо ти змагався з Богом і з людьми та й переміг."
- ³⁰ Тоді Яків спитав його: "Скажи, будь ласка, своє ім'я?" А цей відповів: "Чого питаєш про моє ім'я?" І тут поблагословив його.
- ³¹ Тому Яків назвав це місце Пеніел, бо я, мовляв, бачив Бога віч-на-віч і я живий ще.
- ³² І сонце йому засяло, як він пройшов Пеніел, але кульгав на стегно.
- ³³ Ось тому сини Ізраїля і по цей день не їдять стегового м'яса, що на суглобі стегна, бо він доторкнувся Якового суглобу стегна, до стегового м'яса.

РОЗДІЛ: 33

Підвів же Яків свої очі й бачить - аж тут іде Ісав і з ним чотириста чоловік; тож розділив він дітей між Лією, Рахиллю та двома слугинями.

² Отже, спереду поставив він слугинь з їхніми дітьми, далі Лію з її дітьми, а Рахиль і Йосифа останніми.

³ Сам же пройшов перед ними й поклонився до землі сім разів, поки приступив до свого брата.

⁴ Тоді Ісав прибіг йому назустріч, обійняв його і припав йому на шию та й поцілував його, і плакали обидва.

⁵ Підвівши свої очі, побачив він (Ісав) жінок з дітьми, й питає: "Хто ці в тебе?" А Яків відповів: "Це діти, що їх, з ласки, дарував Бог слугі твоєму."

⁶ Тоді приступили слугині - вони й їхні діти - і вклонились.

⁷ За ними Лія з дітьми та й теж поклонилися; наостанку ж підійшли Йосиф та Рахиль і вклонились.

⁸ Тоді Ісав спитав: "Навіщо в тебе ввесь отой табір, що його я зустрів?" А той відрік: "Щоб знайти ласку в очах мого пана."

⁹ Та Ісав мовив: "Є в мене багато, мій брате! Держи своє для себе."

¹⁰ Але Яків озвався: "Ні, благодаю! Коли знайшов я ласку в твоїх очах, то прийми мій дарунок з руки моєї. Бож я побачив лице твоє, наче б хто бачив лице Боже, й ти прийняв мене приязно."

- ¹¹ Прийми, будь ласкав, мій гостинець, що його я приніс тобі, бо Бог був ласкав до мене і є всього в мене." І наполягав на нього, поки той не прийняв.
- ¹² Тоді Ісав сказав: "Рушаймо в дорогу. Я піду попереду."
- ¹³ Але Яків каже йому: "Мій пан знає, що в мене малі діти і що в мене вівці та корови, що дають ссати. Як гнати їх один день, то вигине вся худібка.
- ¹⁴ Нехай мій пан, прохаю, піде попереду свого слуги, а я йтиму поволі за худібкою, що передо мною, та за ходою дітей, аж поки не прийду до мого пана в Сеїр."
- ¹⁵ Тоді Ісав промовив: "Я лишу з тобою бодай кілька мужів, що при мені." Він же відповів: "Навіщо воно? Аби знайшов я ласку в очах мого пана."
- ¹⁶ І повернувся Ісав цього ще дня своєю дорогою в Сеїр,
- ¹⁷ а Яків вирушив у Суккот і збудував собі там дім, а для худоби поробив загорожі. Тому й названо це місце Суккот.
- ¹⁸ Якже прийшов Яків з Паддам-Араму, дійшов він щасливо до міста Сихему, що в Ханаан-краю, і отаборився перед містом.
- ¹⁹ Тут купив він у синів Хамора, Сихемового батька, за сто срібняків цю частину поля, де розташував свій намет,
- ²⁰ і поставив там жертovníк та й назвав його Ел, Бог Ізраїля.

РОЗДІЛ: 34

Раз вийшла Діна, дочка Лії, що її породила вона Яковові, подивитися на дочок країни.

- ² Побачив її Сихем, син Хамора хіввія, князя того краю, захопив її, ліг з нею й знасилював її.
- ³ І серце його прив'язалося до Діни, дочки Якова, і він покохав дівчину та й утішав її.
- ⁴ Каже Сихем до Хамора, свого батька: "Візьми мені це дівча за жінку."
- ⁵ Довідався Яків, що Сихем збезчестив Діну, його дочку, однак, через те що сини його були з худобою в полі, він мовчав, поки вони не повернулись.
- ⁶ Хамор, батько Сихема, прийшов до Якова поговорити з ним.
- ⁷ Тим часом надійшли Яковові сини з поля. Коли зачули, що сталося, досада поійняла їх і запалали вони великим гнівом, що Сихем заподіяв безчестя супроти Ізраїля, лігши з дочкою Якова, а того ж не можна чинити.
- ⁸ Хамор став говорити з ним, кажучи: "Сихем - мій син, серце ж його закохалося в вашу дочку. Віддайте, будь ласка, її йому за жінку.
- ⁹ Та й своячтесь з нами: дочок ваших віддавайте нам і беріть собі наших.
- ¹⁰ Тоді ви житимете з нами. Бо країна перед вами (відкрита): осідайте, промишляйте, набувайте майна в ній."
- ¹¹ А Сихем каже до її батька та братів: "Якби ж то я знайшов ласку в очах ваших! Я дам, що забажаєте від мене.
- ¹² Накладіть на мене хоч яку високу ціну (посагу) і дарунки, - дам скільки скажете мені, тільки дайте мені дівча за жінку."
- ¹³ Сини ж Якова відповіли Сихемові й Хаморові, його батькові, говоривши нещиро, - він бо збезчестив Діну, їхню сестру.
- ¹⁴ Сказали вони до них: "Не можна нам зробити того - віддати сестру нашу необрізаному; це для нас ганьба.

- 15** Ми лиш тоді пристанемо на ваше, коли ви будете, як ми: обріжете в себе всіх чоловічої статі.
- 16** Тоді будемо видавати за вас наших дочок, а брати собі ваших дочок, і житимемо з вами та й станемо одним народом.
- 17** Коли ж ви не послухаєте нас і не обріжетеся, то ми заберемо нашу дочку й підемо геть."
- 18** Сподобалися їхні слова Хаморові та Сихемові, синові Хамора,
- 19** і юнак не завагався зробити те, бо був закоханий у дочку Якова. Був же він найбільше поважаний з усього дому свого батька.
- 20** Оттоді Хамор і Сихем, його син, прийшли до воріт свого міста й промовили до громадян ось так:
- 21** "Ці люди - прихильні нам. Нехай оселяються в країні і промишляють у ній; країна бо широка перед ними доволі. Дочок їх братимемо собі за жінок, а наших дочок віддаватимем за них.
- 22** Однак ті люди згоджуються осісти з нами й зробитися одним народом лише тоді, коли кожне чоловічої статі між нами буде обрізане, як вони самі.
- 23** Стада їхні, майно їхнє та всяка їхня скотина - хіба ж не наші вони? Пристаньмо тільки на їхню умову, і вони осядуться з нами."
- 24** І послушали Хамора та Сихема, його сина, всі, що вийшли до воріт свого міста, й пообрізувалось кожне чоловічої статі (принаймні ті, що вийшли до брами міста).
- 25** Було ж то на третій день, як вони розхворілись, тоді два сини Якова, Симеон та Леві, брати Діни, взяли кожен свого меча та й увійшли непомітно в місто й повбивали всіх мужчин.
- 26** Хамора та Сихема, його сина, стяли мечем та й забрали з Сихемового дому Діну й пішли геть.
- 27** Інші сини Якова напали на ранених і розграбували місто, бо збезчещено сестру їхню.
- 28** Овець їхніх, товар їхній, ослів їхніх і те, що було в місті та що було на полі, позабирали.
- 29** А все майно їхнє, усіх їхніх дітей та жінок їхніх побрали у бран та й розграбували все, що було по домах.
- 30** Тоді сказав Яків до Симеона й до Леві: "Горе навели ви на мене, ви вчинили мене ненависним для мешканців цього краю, ханаанян і перізіїв. Людей у мене мало, вони ж зберуться проти мене, нападуть на мене, і я загину; я і дім мій."
- 31** На те вони відповіли: "Хіба смів він поводитися з нашою сестрою як з повією?"

РОЗДІЛ: 35

Бог сказав до Якова: "Встань, іди в Бетел та оселися там. Споруди там жертovníк Богові, що з'явився тобі, як ти втікав від Ісава, свого брата."

2 І сказав Яків своєму домові й усім, які були з ним: "Викиньте геть чужих божків, що серед вас: очистіться і змініть вашу одужу,

3 та й вставаймо й ходім у Бетел. Там я споруджу жертovníк Богові, який вислухав мене в час горя мого, і він був зо мною в дорозі, що нею я йшов."

4 Вони й віддали Яковові всіх божків чужих, що їх мали, і сережки, які були в їхніх вухах, а він закопав їх під дубом, що був коло Сихему.

- ⁵ Тоді вирушили вони в дорогу, а великий острах Божий був на містах, які були довкруги них; тому й не гналися за синами Якова.
- ⁶ Отож прийшов Яків у Луз, що в Ханаан-краю, себто в Бетел, він і всі люди, що були з ним.
- ⁷ Там поставив він жертовник і назвав це місце Бетел, бо там з'явився йому Бог, як він утікав від свого брата.
- ⁸ Тоді померла Девора, мамка Ревеки, і поховали її нижче Бетелу, під дубом, який названо "Дуб плачу".
- ⁹ Бог з'явився Якові знову, коли він повернувся з Паддам-Араму, і благословив його.
- ¹⁰ І сказав Бог йому: "Ім'я твоє - Яків, та не будуть більше звати тебе Яків. Ні, Ізраїль буде твоє ім'я." І дав йому ім'я Ізраїль.
- ¹¹ Далі Бог сказав до нього: "Я - Бог всемогутній! Будь плідний і розмножуйся! Народ, багато народів постане з тебе. Навіть царі вийдуть із твоїх стегон.
- ¹² Землю ж, що її я був дав Авраамові та Ісаакові, тобі її дам; і твоєму потомству дам я цю землю."
- ¹³ І зник Бог з того місця, де говорив з ним.
- ¹⁴ На цьому місці, на якому він говорив з ним, поставив Яків стовпа й вилив на нього вина в жертву та налляв на нього олії.
- ¹⁵ І назвав Яків це місце, де говорив з ним Бог, Бет-Ел.
- ¹⁶ Вирушили ж вони з Бетелу, і до Ефрати був ще добрий шмат дороги, коли Рахиль злягла, мавши тяжкі роди.
- ¹⁷ Під час отих важких пологів каже їй повитуха: "Не бійся, це в тебе син."
- ¹⁸ При відході ж душі, бо вона вмирала, ще дала йому ім'я Беноні: але батько назвав його Веніамин.
- ¹⁹ Та й померла Рахиль і поховали її при шляху до Ефрати, себто Вифлеєму.
- ²⁰ Над її гробом поставив Яків стовпа, який є на гробі Рахилі й по нинішній день.
- ²¹ Тоді рушив Ізраїль далі й нап'яв свій намет по той бік Магдал-Едера.
- ²² Коли ж Ізраїль проживав у цій країні, пішов Рувим та й ліг з Білгою, наложницею свого батька. І довідався про це Ізраїль. - У Якова ж було дванадцять синів.
- ²³ Сини Лії: Рувим - первородний Якова, Симеон, Леві, Юда, Іссахар та Завулон.
- ²⁴ Сини ж Рахилі: Йосиф та Веніамин.
- ²⁵ А сини Білги, служниці Рахилі: Дан і Нафталі.
- ²⁶ Сини ж Зілпи, служниці Лії: Гад і Ашер. Це ж сини Якова, які народилися в нього в Паддан-Арамі.
- ²⁷ Отож Яків прибув до Ісаака, свого батька, в Мамре в Кіріят-Арбу, себто в Хеврон, де проживав був Авраам та Ісаак.
- ²⁸ Було ж днів Ісаакові - сто вісімдесят років.
- ²⁹ І переставився Ісаак, умер і приєднався до свого роду, старий, нажившись на світі. Та й поховали його Ісав і Яків, його сини.

РОЗДІЛ: 36

Ось потомство Ісава, він же Едом.

² Ісав узяв собі жінок з дочок Ханаану: Аду, дочку Елона, хеттита, Оголіваму, дочку Ани, сина Цівона, хіввія,

³ і Басмат, дочку Ізмаїла, сестру Невайота.

⁴ Ада ж породила Ісавові Еліфаза, а Басмат породила Реуела.

⁵ Оголівама породила Єуша, Алама й Кораха. Це сини Ісава, які народилися в нього в Ханаан-краю.

⁶ Та взяв Ісав своїх жінок, своїх синів, своїх дочок, усіх зо свого дому, своє майно, всю свою худобу й усі свої статки, що був їх придбав у Ханаан-краю, і пішов в інший, Сеїр-край, далеко від Якова, свого брата,

⁷ бо майно їхнє було занадто велике, щоб сидіти разом, і край, в якому вони кочували, не міг їх вижити заради їхніх великих стад.

⁸ І оселився Ісав на Сеїр-горах; Ісав - він же Едом.

⁹ А це потомство Ісава, батька Едома, на Сеїр-узгір'ях.

¹⁰ Імена синів Ісава: Еліфаз, син Ади, жінки Ісава; Реуел, син Басмати, жінки Ісава.

¹¹ Сини ж Еліфаза були: Теман, Омар, Цефо, Гатам та Кеназ.

¹² А Тімна була наложниця Еліфаза, Ісавового сина, і вродила Еліфазові Амалека. Це потомки Ади, жінки Ісава.

¹³ А сини Реуела: Нахат, Зерах, Шамма й Мізза. Оце потомки Басмати, жінки Ісава.

¹⁴ Це були сини Оголівами, Ісавової жінки, дочки Ани, сина Цівона. Вона породила Ісавові Суша, Ялама й Кораха.

¹⁵ Ось старші синів Ісава. Сини Еліфаза, первістка Ісава: старший Теман, старший Омар, старший Цефо, старший Кеназ,

¹⁶ старший Корах, старший Гатам, старший Амалек. Це старші Еліфаза в Едом-краю, це нащадки Ади.

¹⁷ А це сини Реуела, сина Ісава: старший Нахат, старший Зерах, старший Шамма, старший Мізза. Це старші Реуела в Едом-краю, це нащадки Басмати, жінки Ісава.

¹⁸ Оголівами ж сини, жінки Ісава, такі: старший Суш, старший Ялам, старший Корах. Це старші Оголівами, дочки Ани, жінки Ісава.

¹⁹ Це нащадки Ісава й це їх старші. Це Едом.

²⁰ Ось сини Сеїра Хорія, мешканці краю: Лотан, Шовал, Цівон, Ана,

²¹ Дішон, Ецер і Дішан. Це вожді хоріїв, синів Сеїра в Едом-краю.

²² Сини ж Лотана були Хорі та Геман, а сестра Лотана була Тімна.

²³ А це сини Шовала: Алван, Монахат, Евал, Шефо й Онам.

²⁴ Сини ж Цівона оті: Айя і Ана; цей Ана, що знайшов гарячі джерела в пустарях, коли пас ослів Цівона, свого батька.

²⁵ А діти Ани були: Дішон і Оголівама, дочка Ани.

²⁶ Ось сини Дішона: Химдан, Ешбан, Ітран і Херан.

²⁷ Сини ж Ецера такі: Білган, Зааван і Акан.

²⁸ А сини Дішана: Уц і Аран.

²⁹ Це - є старші хоріїв: старший Лотан, старший Шовал, старший Цівон, старший Ана,

³⁰ старший Дішон, старший Ецер, старший Дішан. Це старійшини хоріїв, за родами, в Сеїр-краю.

³¹ А ось царі, що царювали в Едом-краю, перше, ніж царював там цар Ізраїля.

- ³² В Едомі царював Бела, син Беора; а його місто звалося Дінгава.
- ³³ Та помер Бела й замість нього царював Йовав, син Зераха, з Боцри.
- ³⁴ Умер же Йовав і замість нього царював Хушам, із краю теманіїв.
- ³⁵ Умер і Хушам і замість нього царював Гадад, син Бедада, який розбив мідіянів на полі Моава, а його місто було Авіт.
- ³⁶ І помер Гадад, замість нього ж царював Самла з Масреки.
- ³⁷ Помер і Самла й замість нього царював Саул з Реховоту, над Рікою.
- ³⁸ Умер Саул і замість нього царював Ваал-Ханан, син Ахбора.
- ³⁹ Помер і Ваал-Ханан і замість нього царював Гадад; його ж місто звалося Пау, а ім'я його жінки було Мегадавель, дочка Матреда, внучка Мезагава.
- ⁴⁰ Це імена старійшин Ісава, за їхніми родинами, за їхніми околицями, за їхніми назвиськами: старший Тімна, старший Алва, старший Єтет,
- ⁴¹ старший Оголівама, старший Ела, старший Пінон,
- ⁴² старший Кеназ, старший Теман, старший Мівцар,
- ⁴³ старший Магдіел, старший Ірам. Це едомські старші, по їхніх оселях, у займаному ними краї. Оце Ісав, батько Едому.

РОЗДІЛ: 37

Яків же проживав у краю, де пробував його батько, в Ханаан-краю.

² Ось потомство Якова. Йосиф, маючи сімнадцять років, пас вівці зо своїми братами - а був він ще хлопець - із синами Білги та з синами Зілпи, жінок його батька. І цей Йосиф доносив своєму батькові лихі про них вістки.

³ Ізраїль любив Йосифа більше, ніж усіх своїх синів, бо він народився за його старости, і справив йому квітчасту одежу.

⁴ Брати ж його, бачивши, що батько любить його більше, ніж усіх братів, зненавиділи його, тож і не спроможні були з ним сумирно розмовляти.

⁵ А ще мав Йосиф сон, і він оповів його своїм братам, через що вони ще більше зненавиділи його.

⁶ Каже їм: "Послухайте, прошу, цей сон, що приснився мені:

⁷ сниться мені, оце в'яжемо ми снопи посеред поля. Аж тут підвівся мій сніп та й стоїть, а ваші снопи поставали навкруг нього й уклонилися моєму."

⁸ То й кажуть до нього брати: "Чи справді ти царюватимеш над нами, чи на правду володітимеш нами?" І зненавиділи його ще більше за його сні та за його слова.

⁹ Снівся йому ще й другий сон; він і його розповів братам: "Снівся мені, каже, ще один сон, що от сонце, місяць і одинадцять зір уклонилися мені."

¹⁰ І оповів він батькові своєму тее і своїм братам, а батько насварив його і сказав йому: "Що то за сон, що тобі приснився? Чи то справді прийдемо ми, я і твоя мати й твої брати, щоб уклонитися тобі до землі?"

¹¹ Тим то його брати стали йому завидувати, а батько його запам'ятав собі те.

¹² Та пішли його брати пасти вівці свого батька в Сихем.

¹³ А Ізраїль сказав до Йосифа: "Чи не пасуть твої брати вівці в Сихемі? Йди лишень, я й тебе пошлю до них." Він же відповів йому: "Я тут."

¹⁴ І сказав батько до нього: "Піди но, подивися, чи гаразд із твоїми братами, чи гаразд із вівцями, та принеси мені вістку." Та й послав його з долини Хеврону, й він пішов у

Сихем.

15 Зустрів його якийсь чоловік, він бо блукав у полі. Цей же чоловік спитав його: "Чого шукаєш?"

16 Він же відрік: "Братів своїх шукаю. Скажи мені, будь ласка, де вони пасуть?"

17 А чоловік відповів: "Вони пішли звідсіля; чув бо я, як казали: Ходімо в Дотан." І пішов Йосиф за своїми братами й знайшов їх у Датані.

18 Вони ж угледіли його здаля і, заки він до них наблизився, змовилися на нього, щоб його вбити.

19 Тож казав один до одного: "Он іде той сновида!"

20 Ходім та й убиймо його та й киньмо його в якусь копанку і скажемо: - лютий звір пожер його; тоді побачимо, що буде з його снів."

21 Почув це Рувим і врятував його з їхніх рук, - сказавши: Не вбиваймо життя!

22 Далі Рувим сказав до них: "Не проливайте крові, киньте його в ту копанку, що в пустині, але руки на нього не накладайте." Це так, щоб його врятувати з їхніх рук і повернути його батькові.

23 І коли Йосиф прийшов до братів, вони здерли з нього квітчасту одежу, що була на ньому,

24 взяли його та й кинули в копанку, копанка ж була порожня, води не було в ній.

25 І посідали вони їсти. Коли ж підвели свої очі, бачать - аж ось іде валка ізмаїльтян з Гілеаду, а верблюди їхні несуть бурштин, бальсам та ладан; ідуть і везуть усе те в Єгипет.

26 Тоді каже Юда до своїх братів: "Що нам з того, що вб'ємо нашого брата й прикриємо його кров?"

27 Нумо продаймо його ізмаїльтянам, рука ж наша нехай не буде на ньому, бо він наш брат, наше тіло." І послухали його брати.

28 Ішли ж мимо мідіянські люди, купці, а вони витягнули Йосифа з копанки та й продали ізмаїльтянам за двадцять срібняків; а ті повезли його в Єгипет.

29 Тоді повернувся Рувим до ями - аж нема Йосифа в ній. Він роздер на собі одіж,

30 і, прийшовши до братів, каже: "Хлопця немає, а я - куди піду?"

31 І взяли вони одежу Йосифа, зарізали козеня та й намочили одежу в крові,

32 і послали квітчасту одежу батькові з словами: "Це ми знайшли. Пізнавай, чи одежа твого сина, чи ні."

33 Пізнав він її і сказав: "Одіж мого сина! Звір лютий пожер його. Роздер напевно Йосифа!"

34 Тоді Яків розірвав на собі одежу, накинув на бедра волосянницю та й сумував за своїм сином довго.

35 Посходилися всі його сини та всі його дочки розважати його, але він був невтішний, тільки говорив: "Зійду бо, сумуючи, до свого сина, до Шеолу." І плакав за ним його батько.

36 А мідіяни продали Йосифа в Єгипті Потіфарові, двірському вельможі фараона, начальникові варти.

РОЗДІЛ: 38

Сталося ж того часу, що Юда відділився від своїх братів і пішов до одного адуламійця, на ім'я Хіра.

² Побачив він там дочку одного ханаанця, на ім'я Шуа, взяв собі за жінку й увійшов до неї.

³ Вона зачала і вродила сина та й він дав йому ім'я Ер.

⁴ Зачала знову і вродила сина й назвала його Онан.

⁵ Та й ще раз вона вродила сина й дала йому ім'я Шела; а було це в Кезіві, як вона його породила.

⁶ Згодом узяв Юда своєму первісткові Ерові жінку, на ім'я Тамара.

⁷ Але Ер, первенець Юди, був лихий в очах Господніх, і Господь убив його.

⁸ Тож Юда сказав до Онана: "Ввійди до жінки твого брата як дівер, сповни твій обов'язок, щоб зберегти потомство твоєму братові."

⁹ Знав же Онан, що це не його буде потомство, тож коли він увиходив до жінки свого брата, то викидав сім'я на землю, щоб не дати потомства братові своєму.

¹⁰ Не сподобалося Господові, що цей учинив, і він убив його теж.

¹¹ Тож каже Юда Тамарі, своїй невістці: "Сиди вдовою в домі свого батька, доки не виросте Шела, мій син." Бо думав собі: "Якби ж то не вмер і цей, як його брати." Пішла ж Тамара до дому свого батька і відтоді сиділа там.

¹² Як минуло вже чимало часу, дочка Шуа, жінка Юди, померла. І коли Юда вивершив жалобу, пішов він стригти вівці у Тімну, він і його друг Хіра з Адулламу.

¹³ Про те сповіщено Тамару: он, мовляв, твій свекор, іде в Тімну стригти свої вівці.

¹⁴ Тож скинула вона з себе вдовичу одежу, накрилась наміткою, затулилася та й сіла при вході в Енаїм, що при дорозі до Тімни, бо бачила вона, що Шела вже виріс, та не дали йому її за жінку.

¹⁵ Коли побачив її Юда, подумав, що то повія, бо вона своє лице заслонила.

¹⁶ Тож завернув до неї з дороги й каже: "Ануж увійду до тебе!" Бо не знав, що то його невістка. А вона каже: "Що даси мені, як увійдеш до мене?"

¹⁷ Він же відповів: "Пошлю тобі козеня з отари." На це вона сказала: "Чи даси завдаток, поки пришлеш?"

¹⁸ А він питає: "Який завдаток маю тобі дати?" Вона й каже: "Твою печатку, твою мотузку й твою палицю, що в твоїй руці." І дав він їй те й увійшов до неї, та й вона зачала від нього.

¹⁹ По тому вона встала, пішла додому, скинула намітку з себе й надягнула знов одіж удовицтва свого.

²⁰ Тим часом Юда послав козеня через свого друга з Адулламу відобрати заставу від жінки, але той не знайшов її.

²¹ Питав він місцевих людей: "Де та повія, що була в Енаїмі при дорозі?" А вони відповідали: "Не було тут ніякої повії."

²² Тож повернувся він до Юди й каже: "Не знайшов я там її, та й місцеві люди казали: „Не було тут ніякої повії“."

²³ Тоді каже Юда: "Нехай собі бере, аби з нас люди не сміялись: ось я був послав козеня, а ти не знайшов її."

²⁴ По якихось трьох місяцях повідомлено Юду: Зблудила, мовляв, Тамара, твоя невістка, ба й більше: завагітніла вона від блуду. А Юда сказав: "Нехай виведуть її геть і сплять!"

²⁵ Коли її виводили, вона послала своєму свекрові сказати: "Від чоловіка, чиї оці речі,

я зачала." І додала: "Пізнавай, будь ласка, чиї оці речі: печатка, мотузка й палиця."

²⁶ Тоді Юда пізнав їх і сказав: "Вона слухніша від мене, бо я не дав їй Шелу, мого сина!"

²⁷ Коли ж настав їй час родити, ось - близнята в її лоні.

²⁸ І як вона породила, висунуло одне ручку, а повитуха схопила і прив'язала до ручки червону нитку, кажучи: "Це вийшло перше."

²⁹ Та й сталось: коли воно назад потягло ручку - аж тут його брат вийшов. І каже вона: "Як же ти прорвався!" І назвала його ім'ям Перець.

³⁰ По тому вийшов його брат, у якого на рученяті була червона нитка. І дала йому ім'я Зерах.

РОЗДІЛ: 39

Йосифа ж приведено в Єгипет, де купив його Потіфар, двірський вельможа фараона, начальник вартових, єгиптянин, у ізмаїльтян, що привели його туди.

² А Господь був з Йосифом, і щастило йому в усьому: він був у домі свого пана, єгиптянина.

³ Бачив же його пан, що Господь був з ним і що щастив йому Господь у всьому, що робив,

⁴ тож Йосиф знайшов ласку в очах свого пана й слугував йому, й цей наставив його над своїм домом і все, що мав, дав йому в руки.

⁵ З того часу, як він поставив його над своїм домом і усім, що мав, Господь поблагословив дім єгиптянина заради Йосифа та й Господнє благословення було на всьому, що було в нього вдома й на полі.

⁶ Він передав усе, що мав, Йосифові в руки й, маючи його при собі, не клопотався нічим, окрім харчів, які сам їв. Йосиф же був поставний і гарний з виду.

⁷ І сталося по тім, що сказано, жінка його пана кинула оком на Йосифа та й сказала: "Візьми лишень мене."

⁸ Але він відмовив і сказав до жінки свого пана: "Ось мій пан, маючи мене, не знає, як я знаю, що в домі, й усе, що він має, дав у мої руки.

⁹ Він сам не більший від мене у цім домі й не застеріг собі нічого, крім тебе, бож ти його жінка. Як же мені вчинити таке велике зло і згрішити перед Богом?"

¹⁰ І було, що коли вона день-у-день підмовляла Йосифа, він її не слухав, щоб узяти її, щоб бути з нею.

¹¹ Та одного дня, коли він увійшов у дім виконувати свою службу, а там у домі не було нікого з домашніх,

¹² вона вхопила його за одягу й каже: "Візьми ж бо мене!" Але він залишив свою одягу в її руках і втік та й вийшов надвір.

¹³ Як же вона побачила, що покинув він свою одягу в її руках, а сам утік надвір,

¹⁴ то гукнула за домашніми та й сказала до них: "Глядіть, привів нам єврея, щоб насміхався з нас! Ба, увійшов до мене, щоб узяти мене, та я голосно крикнула,

¹⁵ і він, почувши, що я зняла крик, покинув свою одіж коло мене, а сам утік геть із дому."

¹⁶ І поклала вона його одягу біля себе, поки не прийде його пан додому.

¹⁷ І повідала вона йому такими словами: "Прийшов," каже, "до мене той раб, той єврей, якого ти привів до нас, щоб насміятися з мене.

- ¹⁸ Та коли я зняла мій голос і закричала, то він покинув свою одержу біля мене й утік геть із дому."
- ¹⁹ Як зачув його пан слова своєї жінки, яка говорила йому: "От таке то робив твій раб зо мною!" - спалахнув він гнівом;
- ²⁰ та й узав пан Йосифа й вкинув його в темницю, у місце, де ув'язнювали царських в'язнів. І перебував він там у темниці.
- ²¹ Та Господь був з Йосифом, зглянувся на нього й виявив йому ласку в очах наглядача тюрми.
- ²² Цей головний тюремник доручив Йосифові всіх в'язнів, які були в темниці, і все, що там робилося, робилось через нього.
- ²³ Отож головний тюремник не глядів ні за чим, що було доручено Йосифові, бо Господь був з ним, та й що б він не робив, тому Господь щастив.

РОЗДІЛ: 40

Після тих подій підчаший єгипетського царя і пекар провинилися перед своїм володарем, єгипетським царем.

- ² Тоді розгнівався фараон на обох своїх урядовців, на головного підчашого й на головного пекаря,
- ³ і віддав їх до ув'язнення у дім начальника варти, в темницю, де був ув'язнений Йосиф.
- ⁴ А начальник варти доручив їх Йосифові, й цей слугував їм. Були ж вони якийсь час ув'язнені.
- ⁵ Одної ночі снівся їм обидвом сон, кожному окремо: сон, який для кожного з них був особливо значущий, для підчашого і для пекаря єгипетського царя, які сиділи в темниці.
- ⁶ Навідався до них уранці Йосиф і, бачивши, що вони засмутилися,
- ⁷ спитав обидвох фараонових придворців, які були разом з ним ув'язнені, у домі його пана: "Чого ж бо ви такі сумні сьогодні?"
- ⁸ А вони відповіли йому: "Сон снівся нам, і немає кому його нам пояснити!" На те Йосиф до них: "Чи ж не від Бога пояснювання снів? Повідайте, будь ласка, мені."
- ⁹ І розповів наглядч підчаших свій сон Йосифові і сказав йому: "В моєму сні була виноградна лоза передо мною,
- ¹⁰ а на тій лозі три пагони; і як вона розвивалася, вибував на ній цвіт і достиглі ягоди в її гронах.
- ¹¹ У моїй же руці була чаша фараона. Взяв я ті грона й витиснув їх у чашу фараона та й подав її фараонові в руку."
- ¹² Тоді каже йому Йосиф: "А пояснити то так: три пагони - це три дні.
- ¹³ За три дні фараон підведе твою голову й поверне тебе назад на твоє місце; ти будеш подавати фараонові в руки чашу, за попереднім звичаєм, коли був ти його підчашим.
- ¹⁴ Тільки ж згадай про мене, як добре тобі буде, і зроби, будь ласка, мені милість: нагадай фараонові про мене й виведи мене з цього дому;
- ¹⁵ бо справді мене вкрадено з єврейської країни, та й тут я не зробив нічого, щоб мене кидати в яму."
- ¹⁶ Побачив наглядч пекарів, що він пояснив добре, то й каже до Йосифа: "А мені

снилися три кошики білого хліба на голові в мене.

17 У верхньому кошику були різні печива для фараона, й птиці розкльовали їх із кошика на моїй голові."

18 Йосиф же відповів: "А пояснити його так: три кошики - це три дні.

19 За три дні фараон здійме голову з тебе й повісить тебе на дереві, а птиці будуть їсти тіло з тебе."

20 І сталося: третього дня, який був днем народин фараона, справив він учту всім своїм службовцям і з-поміж своїх службовців підвів голову головному підчашому та й голову головному пекареві.

21 Наглядача підчаших повернув він назад до його уряду, подавати чашу фараонові в руки,

22 а наглядача пекарів повісив, - як Йосиф це вгадав їм.

23 Однак наглядач підчаших не згадав про Йосифа, забув про нього.

РОЗДІЛ: 41

Два роки по тому приснився й фараонові сон: стоїть він ніби над Нілом.

2 А тут із Нілу виходять семеро корів, гарних на вид і ситих, та й пасуться в очеретах.

3 Та ось і других сім корів, поганих на вид і худих, виходять за ними з Нілу та й стоять на березі Нілу.

4 І пожерли корови, погані з виду й худі, сім корів гарних на вид і ситих. І фараон прокинувся.

5 Але заснув він і сниться йому знов: оце сім колосків, повних й гарних, вилонюються з одного стебла.

6 А потому сім інших колосків, тоненьких, висушених східнім вітром, виростають за ними.

7 І поглинули тоненькі колоски сім колосків повних і гарних. Та й прокинувся фараон, - а це ж тільки сон.

8 Але вранці стривожився його дух. Тим то послав він скликати всіх єгипетських віщунів та й усіх мудреців, і оповів їм фараон свої сни, але ніхто не міг їх розгадати фараонові.

9 Тоді головний підчаший озвався до фараона, кажучи: "Нині визнаю я свою вину.

10 Фараон розгнівався був на своїх слуг, то й віддав мене до ув'язнення у дім начальника варти, мене і головного пекаря.

11 І снівся нам, мені та й йому, тієї самої ночі сон, а снилось нам кожному відповідно до його сну.

12 Був же там з нами хлопець єврей, слуга начальника варти. От ми й оповіли йому наші сни, й він нам пояснив їх, пояснив кожному відповідно до його сну.

13 І точнісінько, як він нам пояснив, так і справдилося: мене повернено на моє місце, а того повісили."

14 Тоді фараон послав покликати Йосифа, і його притьмом вивели з темниці. Поголив він свою бороду, змінив одежу і прийшов до фараона.

15 І каже фараон до Йосифа: "Снив я сон, та немає такого, хто б його розгадав. Про тебе ж я чув, кажуть, що коли почуєш якийсь сон, то знаєш його розгадати."

16 На те відрік Йосиф фараонові: "Не я, а Бог дасть фараонові одвіт прихильний."

17 Отож і заговорив фараон до Йосифа: "Снилось мені, що я стою на березі Нілу.

- 18 Аж ось виходять з Нілу сім корів, ситих і гарних, та й пасуться в комиші.
- 19 Але за ними виходять сім інших корів, марних, на вид вельми поганих і худих на тілі; таких поганющих не бачив я в усій країні Єгипетській.
- 20 І ті худі та погані корови пожерли перших сім товстих.
- 21 Та хоч вони їх і пожерли, а й знаку не було, що вони їх пожерли: вигляд мали вони поганий, як і раніше. Тут я і прокинувся.
- 22 А потім уві сні я бачив, як сім колосків вилонюються з одного стебла, дебелих і добрих.
- 23 Та ось сім інших колосків, сухих, тонких, спалених східнім вітром, виростають за ними.
- 24 І поглинули тоненькі колоски сім колосків добрих. Я оповів це віщунам, але немає такого, хто б мені його вияснив."
- 25 Тож і каже Йосиф фараонові: "Сон фараона єдиний. Бог дав знати фараонові, що буде чинити.
- 26 Сім тучних корів - це сім років, і сім колосків добрих - це теж сім років. Це один сон.
- 27 А сім корів худих та поганих, що вийшли за ними, - це сім років, так само й сім колосків порожніх, спалених східнім вітром; настане сім років голодних.
- 28 Воно й є те, що я сказав фараонові: Бог показав фараонові, що буде він чинити.
- 29 Ось приходить сім років великого достатку в цілій Єгипетській країні,
- 30 але після них настане сім років голодних, і забудеться тучність Єгипетської країни: голод виснажить увесь край.
- 31 Ніхто не знатиме достатку в країні через той голод, що настане потім, тяжкий бо буде вельми.
- 32 А сон фараонові приснився аж двічі тому, що вирішено це від Бога, і Бог скоро виконає це.
- 33 Отож нехай фараон підшукає собі чоловіка второпного й розумного та й поставить його над Єгипетською країною.
- 34 Нехай фараон настановить правителів над країною, і вони відберуть п'ятину з Єгипетського краю за сім урожайних років;
- 35 нехай вони збирають усі харчі в тих сімох тучних роках, які настануть, і нехай зсипають збіжжя під оруду фараона, і тим запровадять хлібозаготівлю по містах та й будуть берегти її.
- 36 Ті харчі стануть запасом для країни на сім голодних років, які навідають Єгипетський край, щоб так країна не вигинула від голоду."
- 37 Сподобалось це слово фараонові й усім слугам,
- 38 та й промовив фараон до своїх слуг: "Чи ж знайдемо ми такого чоловіка, як оцей, щоб дух Божий жив у ньому?"
- 39 А до Йосифа фараон сказав: "Бог дав тобі знати все те, тим то й немає іншого такого кмітливого та розумного, як ти.
- 40 Ти будеш над моїм домом, і твоє слово слухатиме увесь мій народ; тільки престолом буду я від тебе більший."
- 41 Тоді фараон сказав до Йосифа: "Гляди ж, настановляю тебе над усією країною Єгипетською."
- 42 І знявши фараон з руки своєї перстень із печаткою, настромив його Йосифові на руку, вдягнув його в шати вісонові, вклав золотий ланцюг йому на ший
- 43 і повелів йому їхати в другій після своєї колісниці, а перед ним вигукувано: "Аврех!"

Отож поставив його над усім краєм Єгипту.

44 Тоді промовив ще фараон до Йосифа: "Я - фараон, але без тебе ніхто не підведе ні руки, ні ноги в усій країні Єгипетській."

45 І дав фараон Йосифові ім'я Цефенат-Панеах, а за жінку дав йому Аснат, дочку Потіфера, священика з Ону. І вибрався Йосиф по Єгипетській землі.

46 Було ж Йосифові тридцять років, як він станув перед фараоном, єгипетським царем. І вийшов Йосиф від фараона і пройшов усю Єгипетську країну.

47 Земля родила наче пригорщами за сім урожайних років.

48 А він збирав усякі харчі за тих сім щедрих років, які були в Єгипетській краї, і складав харчі по містах, купивши в кожному місті врожай з поля, що було навкруги нього.

49 І нагромадив Йосиф збіжжя, як морського піску, і то таку велику силу, що перестав лічити, бо безліч його було.

50 Перед тим же, заки настав голодний рік, народилося в Йосифа двоє синів, що їх уродила йому Аснат, дочка Потіфера, священика з Ону.

51 Йосиф назвав первородного ім'ям Менаше (Манассія), бо - мовляв, Бог дав мені забути всю мою долю і ввесь дім батька мого.

52 А другому дав він ім'я Ефраїм, бо - мовляв, Бог зробив мене плодовитим у землі горя мого.

53 Коли ж минуло сім років достатку, що був в Єгипетській країні,

54 і почали наставати сім голодних років, як це передсказав був Йосиф, голод запанував по всіх краях, але в цілій Єгипетській країні був хліб.

55 Якже зголодніла вся Єгипетська країна, і люди закричали до фараона за хлібом, то фараон казав до єгиптян: "Ідіть до Йосифа та й чиніть, що він вам скаже!"

56 А голод був по всій землі. Тоді Йосиф відчинив усі засіки і продавав хліб єгиптянам, бо голод міцнішав у Єгипетській краї.

57 І кинулися зо всіх земель люди до Йосифа купувати збіжжя, бо голод лютував по всій землі.

РОЗДІЛ: 42

1 коли Яків довідався, що в Єгипті є хліб, каже до своїх синів: "Чого презираєтесь один з одним?"

2 Я чув, що в Єгипті є хліб. Ідіть туди й купіть там хліба, аби нам жити, а не повмирати."

3 І вирушили десятеро братів Йосифа купити збіжжя в Єгипті.

4 Веніямина ж, Йосифового брата, Яків не пустив з його братами, казав бо сам до себе: щоб не сталася з ним, мовляв, якась знегода.

5 Між іншими, що приходили, прибули й сини Ізраїля, щоб купити хліба, бо голоднеча була в Ханаан-краю.

6 Краєм же правив Йосиф, він продавав збіжжя всім людям у краї. Прийшли отож Йосифові брати і вклонилися йому лицем до землі.

7 Побачив Йосиф братів своїх та й пізнав їх, але вдавав, що він чужий їм: говорив з ними шорстко. Спитав їх: "Звідкіля ви?" А вони; "З Ханаан-краю прийшли, купити хліба."

8 Йосиф пізнав своїх братів, але вони його не впізнали.

⁹ І згадав він тоді сни, які йому снилися, та й каже до них: "Ви підглядачі! Прийшли ви розвідати, що безборонне в країні."

¹⁰ А вони відрекли: "Ні, владико! Твої раби прийшли харчів купити."

¹¹ Всі ми сини одного чоловіка, ми люди чесні; раби твої ми, а не підглядачі."

¹² Та він до них: "Ні", каже, "ви прийшли оглянути, що відкрите у країні."

¹³ Вони ж відповіли: "Дванадцять нас, твоїх рабів; ми сини одного батька в Ханаан-краю. Найменший тепер з батьком, а одного немає."

¹⁴ А Йосиф до них і каже: "Так воно є, як я сказав вам: ви підглядачі!"

¹⁵ Ось тому перевіримо вас: як жив фараон, не вийти вам звідсіля, хіба що прийде сюди ваш найменший брат.

¹⁶ Пошліть одного з вас, нехай він приведе брата, ви ж сидітимете в'язнями у темниці. Так випробуються ваші слова, чи вони правдиві. Як же ні, - жив фараон! - ви підглядачі."

¹⁷ І посадив їх усіх на три дні в темницю.

¹⁸ На третій день, каже до них Йосиф: "От що зробіть, - і залишетесь живими, бо ж я боюся Бога."

¹⁹ Як ви чесні люди, нехай один з вас, братів, зостанеться в'язнем у темниці, а ви йдіть та й везіть вашим родинам хліб, щоб не голодували.

²⁰ Та приведіть до мене вашого найменшого брата; тоді справдяться ваші слова, й ви не помрете." Вони так і зробили.

²¹ Але заговорили вони один до одного: "Направду провинилися ми супроти нашого брата, коли бачили, як боліла душа його, коли він благав ласки в нас, а ми не послухали; тому й найшло на нас це нещастя."

²² А Рувим відповів їм: "Чи ж я вам не говорив: Не грішіть, кажу, проти дитини! Та ви не послухали. Ось тому й домагається (від нас) його крови."

²³ Вони ж не знали, що Йосиф розуміє їх, бо між ними був перекладач.

²⁴ А він відвернувся від них і заплакав. Потім обернувся до них, порозмовляв з ними, а тоді взяв з-поміж них Симеона і на їхніх очах звелів його ув'язнити.

²⁵ По тому наказав Йосиф наповнити їхні лантухи збіжжям і повернути кожному в мішок їхні гроші та й дати їм ще харчів на дорогу. Так і зроблено.

²⁶ І нав'ючивши своїх ослів збіжжям, відійшли звідти.

²⁷ Коли ж один (із них) на ночівлі розв'язав свій мішок, щоб всипати ослові корму, побачив свої гроші в мішку зверху;

²⁸ тож каже він до своїх братів: "Звернули мої гроші, й вони навіть у моєму мішку!" Серце в них охляло, й вони, тремтівши, говорили один до одного: "Що це Бог учинив нам?"

²⁹ Прибули вони до Якова, свого батька, в Ханаан-край, і оповіли йому все, що спіткало їх, кажучи:

³⁰ "Промовляв до нас той чоловік, господар цього краю, шорстко та й узяв нас за підглядачів у краю."

³¹ Але ми казали йому: Ми чесні люди, ми не підглядачі.

³² Нас дванадцяттеро братів, синів нашого батька; одного нема, а найменший тепер з нашим батьком у Ханаан-краю.

³³ Але той чоловік, господар краю, відповів нам: От по чому я знатиму, що ви чесні: зоставте одного з ваших братів у мене, візьміть для ваших голодних родин збіжжя та й рушайте.

³⁴ І приведіть вашого найменшого брата до мене; тоді я знатиму, що ви не підглядачі, а чесні люди. Тоді й віддам вам брата вашого, й будете приходити в цей край."

³⁵ Та коли вони заходилися випорожнювати свої лантухи, аж тут торбинка кожного з грішми була в його мішку. Як же побачили вони й їх батько гаманці з грішми, то налякалися.

³⁶ Тоді каже до них Яків, їхній батько: "Ви робите мене бездітним. Немає Йосифа й немає Симеона, ще й Веніямина хочете забрати. Все падає на мене!"

³⁷ Тоді промовив Рувим до свого батька: "Вбий", каже, "двох моїх синів, як не приведу його (Веніямина) назад до тебе! Вручи його мені, і я поверну його назад тобі."

³⁸ Та той промовив: "Не піде мій син з вами, бож брат його вмер і він сам зостався. Як скоїться й з ним якесь лихо в дорозі, в яку пускаєтесь, то смутком зведете мене, сивоголового, до Шеолу."

РОЗДІЛ: 43

Та злиденний голод настав у краю.

² І коли вони поїли хліб, що привезли його з Єгипту, батько сказав їм: "Ідіть знову й купіть трохи харчів."

³ Каже до нього Юда: "Перестеріг нас той чоловік, ось так перестеріг: Вам, каже, не бачити мого лиця, хіба що брат ваш буде з вами."

⁴ Як пустиш нашого брата з нами, ми підемо й купимо для себе харчів.

⁵ А як не пустиш, ми не підемо, бо той чоловік сказав нам: Вам не бачити мого лиця, хіба що брат ваш буде з вами."

⁶ А ізраїль і каже: "Навіщо ви мені заподіяли таке лихо та й сказали цьому чоловікові, що в вас є ще брат?"

⁷ Вони ж відповіли: "Він пильно розпитував про нас і про нашу родину: чи, мовляв, іще живе ваш батько? чи маєте ще брата? Ми йому й оповіли так, як він питав нас. Хіба ж ми знали, що він скаже: Приведіть вашого брата."

⁸ Тож і каже Юда до ізраїля, свого батька: "Відпусти хлопця зо мною, ми встанемо й підемо, щоб жити нам, а не вмирати - нам самим, тобі й нашим дітям."

⁹ Я ручуся за нього, з моїх рук будеш його вимагати. Коли не приведу його назад до тебе й не поставлю його перед тобою, довіку буду я винен перед тобою.

¹⁰ Якби ми були не гаялись, напевно тепер повернулися б удруге."

¹¹ На це відозвався до них ізраїль, їхній батько: "Коли так мусить бути, то зробіть ось що: візьміть у ваші мішки щонайкращого цієї землі й завезіть тому чоловікові гостинця: трохи бальсаму, трохи меду, пахощів, ладану, фісташок та мидалів."

¹² А грошей візьміть із собою вдвоє. Бо гроші, що їх звернено у ваші мішки зверху, візьміть назад із собою, може ж там помилилися."

¹³ Та й брата вашого беріть і йдіть та й повертайтеся до того чоловіка."

¹⁴ Бог же Всемогутній нехай дасть вам ласку перед тим чоловіком, щоб він випустив на волю другого вашого брата, а й Веніямина. Я ж як обездітнів, так і зостануся бездітним!"

¹⁵ Взяли чоловіки цього гостинця, взяли грошей із собою удвоє і Веніямина та й, уставши, перейшли в Єгипет і з'явилися перед Йосифом.

¹⁶ Як же побачив Йосиф Веніямина з ними, то каже старшому над його домом:

"Уведи отих людей у дім, заколи що з худоби і приготуй, зо мною бо їстимуть ці люди в полудне."

17 Чоловік той зробив, як йому велів Йосиф, і ввів людей у Йосифів дім.

18 Та чоловіки перелякалися, що ввели їх у Йосифовий дім, та й кажуть: "Це з-за отих грошей, що знайшлися були у наших мішках, нас уводять, щоб вишукати якийсь сповид проти нас, накинутись і уярмити нас разом з нашими ослами."

19 І приступили вони до старшого над Йосифовим домом і розмовляли з ним при вході до дому,

20 та й кажуть: "Добродію, благаємо тебе, ми вже приходили перед тим, щоб купувати збіжжя.

21 Але сталося, як ми прибули до заїздного дому та розв'язали наші лантухи - аж гроші кожного в його мішку зверха, такі ці самі наші гроші! Ми привезли їх назад із собою.

22 Принесли ми з собою й інші гроші, щоб купити хліба. Не знаємо, хто вклав наші гроші нам у мішки."

23 Він же відповів: "Мир вам, не бійтесь. Бог ваш і Бог вашого батька поклав вам скарб у ваші міхи; ваші гроші дійшли до мене." Тоді вивів до них Симеона.

24 І ввів той чоловік їх у дім Йосифа, дав їм води обмити ноги свої, а їхнім ослам дав паші.

25 Вони наготовили гостинця, заки прийшов Йосиф у полудень, бо чули, що там обідатимуть.

26 Коли ж Йосиф прийшов додому, піднесли йому гостинця, що його мали з собою, і поклонилися йому лицем до землі.

27 Тоді він спитав їх про здоров'я та й сказав: "Чи здужає ваш батько старенький, про якого ви мені говорили? Чи він живий ще?" Вони відповіли:

28 "Здоров раб твій, наш батько; він ще живий", і схиливши голови, поклонились до землі.

29 А він, підвівши свої очі, побачив Веніямина, свого брата одноматірнього, та й питає: "Чи це ваш найменший брат, що про нього ви мені казали?" і додав: "Бог нехай милує тебе, мій синку!"

30 І хутенько вийшов, бо серце його зворушилось на вигляд брата і сльози зависли на очах його; він пішов у світлицю й там заплакав.

31 По тому ж, умивши собі обличчя, вийшов, переміг себе й каже: "Подавайте лишень страви."

32 І подали йому окремо і їм окремо й окремо єгиптянам, які з ним обідали; не можуть бо єгиптяни їсти з євреями, огидно для єгиптян воно.

33 А сиділи вони проти нього згідно з їхнім віком, від найстаршого до наймолодшого. І дивувалися чоловіки, споглядаючи один на одного.

34 І розсилав їм Йосиф частки зо свого столу, однак частка Веніямина була вп'ятеро більша ніж частки всіх інших. І пили з ним і веселились.

РОЗДІЛ: 44

Потім Йосиф звелів старшому над його домом: "Наповни мішки чоловіків збіжжям, скільки зможуть нести, і вклади гроші кожному в його мішок зверху.

2 А мою чашу, срібну чашу, покладеш найменшому в мішок зверху, разом з його

грішми за хліб." І той зробив так, як велів Йосиф.

³ Раннім ранком відпущено людей, їх самих і їхніх ослів.

⁴ Та ледве вони вийшли з міста, ще не були й далеко, аж Йосиф каже тому, що був над його домом: "Уставай, біжи за тими людьми, а як доженеш їх, то скажи їм, чому це ви, мовляв, заплатили злом за добро?"

⁵ Таж то чаша, що з неї п'є мій владика, ще й ворожить на ній. Ви зле зробили, вчинивши таке."

⁶ Отож наздовнагши він їх, передав їм ті слова.

⁷ А вони йому відповіли: "Навіщо владика такі слова говорить? Де ж би таке могло бути, щоб твої раби допустилися такого діла!"

⁸ Оце гроші, що їх ми знайшли в наших мішках під верхом, назад тобі принесли з Ханаан-краю, - то як же б ми крали з дому твого владики срібло чи золото?"

⁹ Знайдеться в когонебудь із твоїх рабів чаша, хай йому й смерть, та ще й ми будемо нашому владичі рабами."

¹⁰ А той каже: "Нехай воно тепер так і буде, як ви сказали: той, у кого знайдеться чаша, буде мені рабом, ви ж будете невинні."

¹¹ Метнулися вони, та й кожен скинув свій лантух на землю і кожний свій мішок розв'язав.

¹² Він обшукав, почавши від найстаршого, а скінчивши на найменшій, - і знайшлася чаша в мішку Веніяминовім.

¹³ Тоді пороздирали вони на собі одежі й, нав'ючивши кожен свого осла, повернулися назад у місто.

¹⁴ Увійшов отже Юда зо своїми братами до Йосифа в дім, - а він був ще там, - та й попадали перед ним ниць на землю.

¹⁵ А Йосиф промовив до них: "То що за вчинок ви зробили? Хіба ви не знали, що такий чоловік, як я, напевне ворожить?"

¹⁶ На те Юда відповів: "Що ж нам казати нашому владичі? Що говорити? Як нам виправдатись? Бог відкрив провину рабів твоїх. Ми ж раби владичі, так ми, як і той, у кого знайшлась оця чаша."

¹⁷ А Йосиф каже: "Де ж би я таке робив?! Той, у кого знайдено чашу, буде мені рабом, а ви йдіть у мирі до вашого батька."

¹⁸ Тоді приступив до нього Юда й каже: "Прошу, владико, дозволь твоєму рабові промовити до мого владики на вухо й не прогнівись на твого раба, бож ти - як сам фараон.

¹⁹ Владика питав був своїх рабів, чи є, мовляв, у вас батько або брат?"

²⁰ Ми відповіли владичі: Є в нас старенький батько й молодий брат, який народився в нього під старість. Брат його вмер і він один zostався з дітей своєї матері, то й полюбив його батько.

²¹ Ти ж сказав до твоїх рабів: Приведіть його до мене, щоб я поглянув на нього.

²² Ми ж відповіли владичі: Не може хлопець лишити свого батька, бо як лишить свого батька, то той умре.

²³ Тоді ти сказав до рабів твоїх: Коли не прийде ваш найменший брат з вами, не бачити вам більше лиця мого.

²⁴ І як ми повернулися до твого раба, мого батька, то й розповіли слова владики.

²⁵ Тоді батько наш сказав: Ідіть знову, купіть нам трохи харчів.

²⁶ А ми відповіли: Не можемо йти. Як буде з нами наш найменший брат, то підемо.

Ми бо не можемо з'явитися перед лицем цього мужа, коли не буде з нами нашого найменшого брата.

27 Тоді твій раб, мій батько, каже до нас: Ви самі знаєте, що двох тільки вродила мені моя жінка.

28 Один з них пішов від мене, і я сказав: Певно роздерто його на кавалки! та й не бачив я його й досі.

29 Як же ви візьмете від мене ще й цього і спіткає його якесь лихо, то мене, сивоголового, зведете від смутку до Шеолу.

30 Тож як тепер прийду до твого раба, а мого батька, і хлопця не буде з нами - його ж душа так зв'язана з душею хлопця -

31 і станеться, коли він тільки побачить, що хлопця немає, то помре; та й так твої раби зведуть твого сивоголового раба, нашого батька, смутком у Шеол.

32 Тому що я, твій раб, заручив собою своєму батькові за хлопця, бо сказав: Як не приведу я його назад до тебе, то я буду винен перед моїм батьком на все моє життя.

33 Тепер отже благаю тебе, щоб твій раб зостався моєму владиці невольником замість хлопця, а хлопець нехай повернеться до своїх братів.

34 Бо ж як мені йти назад до свого батька, коли хлопця не буде з мною? Хіба, щоб дивитися на горе, що постигне мого батька."

РОЗДІЛ: 45

Тут Йосиф не міг себе стримати перед усіма, які стояли коло нього, і закричав: "Виведіть усіх від мене!" І не залишилося при Йосифові нікого, коли він признавався своїм братам.

2 І заплакав він у голос так, що почули єгиптяни й почув дім фараона.

3 Та й каже Йосиф до братів своїх: "Я, - Йосиф! Чи ще живий мій батько?" Та брати його не могли йому відповісти, бо стривожились перед ним.

4 А Йосиф каже до своїх братів: "Приступіть лишень до мене." І вони приступили. Та й каже він знову: "Я, - Йосиф, ваш брат, якого ви продали в Єгипет.

5 Але ви тепер не завдавайте собі жалю і не ятріть себе, що продали мене сюди: на те бо, щоб зберегти вас при житті, Бог послав мене перед вами.

6 Оце ж два роки голоду на землі, а ще п'ять років не буде ні оранки, ні жнив.

7 Бог послав мене перед вами, щоб зберегти на землі решту вас і врятувати життя ваше великим рятунком.

8 Отож не ви мене сюди послали, а Бог; він і зробив мене батьком фараонові, владикою всього його дому та управителем усього Єгипетського краю.

9 Поспішайте ж та до мого батька і скажіть йому: Так говорить син твій Йосиф: Бог зробив мене владикою всього Єгипту; прийди до мене, не гайся!

10 І осядешся в краю Гошен та й будеш біля мене, ти і твої діти й діти дітей твоїх, і твої отари й стада твої і все, що в тебе.

11 Я буду там утримувати тебе, - ще бо п'ять років буде голод, - аби не потрапив ти в злидні, ти й твоя родина і все, що є в тебе.

12 Ось бачите на власні очі й бачить Веніамин, брат мій, на власні очі, що це я своїми устами говорю до вас.

13 Ще повідайте моєму батькові про всю мою славу в Єгипті та про все, що ви бачили, й поспішіть та приведіть сюди мого батька."

- 14** Тоді припав він на шию Веніяминові, своєму братові, та й заплакав. А й Веніамин плакав на його шиї.
- 15** Далі обцілував усіх своїх братів і плакав їм на шиї. А після того розмовляли брати з ним.
- 16** В палатах же фараонових розповсюдилася чутка, що прибули брати Йосифа. Зраділи на те фараон та і його слуги.
- 17** І каже фараон до Йосифа: "Скажи своїм братам: От що зробить - нав'юchte вашу скотину та й вибирайтесь і йдіть у Ханаан-край,
- 18** і, забравши вашого батька й ваші сім'ї, приходьте до мене, а я дам вам щонайліпшу землю в Єгипті, й ви будете жититися достатками країни.
- 19** Отож повели їм: Візьміть собі з Єгипетського краю вози для дітей ваших і для жінок ваших і підведіть вашого батька та й приходьте.
- 20** Не жалуйте речей, що зостануться дома, бо що найліпше в Єгипетській країні, буде вам."
- 21** Так і зробили сини Ізраїля. Йосиф дав їм вози на наказ фараона і дав їм харчів на дорогу.
- 22** Кожному з них дав він одіж на зміну, а Веніяминові дав триста срібняків і п'ять одеж на зміну.
- 23** Так само й своєму батькові послав він десять ослів, нав'ючених щонайліпшим єгипетським добром, і десять ослиць нав'ючених збіжжям, хлібом і харчами для його батька на дорогу.
- 24** І відіслав він своїх братів; а коли вони пускалися в дорогу оце сказав їм: "Не докоряйте собі в дорозі."
- 25** І рушили вони з Єгипту і прибули в Ханаан-край, до Якова, батька свого,
- 26** і оповіли йому: "Йосиф", кажуть, "ще живий! і управляє він усією Єгипетською країною." Та серце його було холодне, бо він їм не довіряв.
- 27** Як же вони переказали йому всі слова Йосифа, що він їх говорив їм, та коли він побачив ті вози, що їх послав Йосиф, щоб його забрати, ожив дух Якова, їхнього батька.
- 28** Тоді Ізраїль сказав: "Буде з мене! Йосиф, мій син, ще живий. Піду та й побачу його, заки помру."

РОЗДІЛ: 46

Вирушив Ізраїль зо всім, що було в нього, і, прийшовши у Версавію, приніс жертви Богові свого батька Ісаака.

- 2** А вночі Бог у видиві сказав до Ізраїля: "Якове, Якове!" Він же озвався: "Я тут!"
- 3** І сказав: "Я - Бог, Бог батька твого. Не бійся зійти в Єгипет, бо там я введу з тебе великий народ.
- 4** Я сам перейду з тобою в Єгипет, я й введу тебе напевне назад, а Йосиф рукою своєю закриє тобі очі."
- 5** І вирушив Яків з Версавії, а сини Ізраїля повезли Якова, свого батька, і всіх дітей та жінок на возах, які послав був фараон, щоб його взяти.
- 6** Забрали вони з собою і худобу і своє майно, що його були надбали в Ханаан-краю, і прибули в Єгипет - Яків, а з ним усі його домочадці.
- 7** Синів своїх і синів своїх синів, дочок своїх і дочок своїх синів - усе своє потомство

привів він із собою в Єгипет.

8 Ось імена синів Ізраїля, які прийшли в Єгипет: Яків і сини його. Первісток Якова - Рувим.

9 Сини ж Рувима: Ханох, Паллу, Хецрон, та Кармі.

10 Сини ж Симеона: Ємуел, Ямін, Огад, Яхін, Цохар та Саул, син ханаанянки.

11 А сини Леві: Гершон, Кегат та Мерарі.

12 Сини ж Юди: Ер, Онан, Шела, Перец та Зерах. Але Ер та Онан померли в Ханаан-краю. Сини ж Переца були Хецрон і Хамул.

13 А сини Іссахара: Тола, Пувва, Іов і Шімрон.

14 Сини ж Завулону: Серед, Елон та Яхлеел.

15 Це сини Лії, що їх вона породила Яковові в Паддам-Арамі з дочкою його Діною. Всіх його синів та дочок було тридцять три.

16 Сини Гада: Ціфйон, Хаггі, Шуні, Ецбон, Ері, Ароді та Арелі.

17 Сини ж Ашера: Імна, Ішва, Ішві, Верія та сестра їхня Серах. І сини Верії: Хевер та Маркіел.

18 Оце сини Зілпи, що її Лаван дав Лії, своїй дочці, й цих вона родила Яковові, шістнадцять душ.

19 Сини ж Рахилі, жінки Якова: Йосиф і Веніамин.

20 В Йосифа народилися в Єгипетській землі: Манассія і Ефраїм, яких уродила йому Аснат, дочка Потіфера, священика з Ону.

21 А ось сини Веніямина: Бела, Бехер, Ашбел, Гера, Нааман, Ехі, Рош, Муппін, Хуппін і Ард.

22 Це сини Рахилі, які народилися в Якова, всього чотирнадцять душ.

23 Син же Дана: Хушім.

24 А сини Нафталі: Яхцел, Гуні, Єцер і Шіллем.

25 Це сини Білги, що її дав Лаван Рахилі, своїй дочці, і цих вона родила Яковові, всього сім душ.

26 Всіх же душ, що приналежали Яковові, що вийшли з його лона та що прибули в Єгипет, крім жінок синів Якова, було разом шістдесят шість.

27 А синів Йосифа, які в нього народилися в Єгипті, було дві душі. Всіх же душ з дому Якова, що прийшли в Єгипет, - сімдесят.

28 Ізраїль послав перед собою до Йосифа Юду, щоб показати дорогу в Гошен. І прибули вони в Гошен-землю.

29 Тоді Йосиф запряг свою колісницю і виїхав назустріч Ізраїлеві, батькові своєму, в Гошен. З'явившись перед ним, упав він йому на шию і так плакав довго на його шиї.

30 Та й каже Ізраїль до Йосифа: "Тепер хай і вмираю, коли побачив я твоє лице і що ти живий ще!"

31 А Йосиф каже своїм братам та домові батька свого: "Поїду та сповіщу фараона та скажу йому: Брати мої і дім мого батька, які були в Ханаан-краю, прибули до мене.

32 Вони ж пастухи, ходять за стадами; отож пригнали з собою своїх овець та свій товар і все, що мають.

33 Коли ж, отже, фараон вас прикличе та й питає: Коло чого ж ви порастеся?

34 То ви скажіть: Раби твої були скотарями змалку аж до цих пір, так ми, як і батьки наші, - щоб вам осісти в Гошен-землі; гідують бо єгиптяни всіма скотарями."

РОЗДІЛ: 47

Отож Йосиф пішов і повідомив фараона: "Мій батько", каже, "і мої брати зо своїми вівцями й зо своїм товаром та зо всім, що мають, прибули з Ханаан-краю, і ось вони в Гошен-землі."

2 Та й узяв він п'ятьох чоловіків з-поміж своїх братів і появив їх фараонові.

3 А фараон спитав його братів: "Коло чого ж ви пораєтеся?" Вони й відповіли фараонові: "Скотарі - раби твої, так ми, як і наші батьки."

4 Далі вони кажуть до фараона: "Ми прийшли побути в цьому краю, бо немає пасовиська вівцям твоїх рабів, тяжкий бо голод у Ханаан-краю. Тож дозволь рабам твоїм оселитися в Гошен-землі."

5 На те сказав фараон до Йосифа: "Твій батько і твої брати прибули до тебе."

6 Єгипетська країна перед тобою. На найліпшій землі осели батька твого і твоїх братів. Нехай оселяться в Гошен-землі. А як знаєш, що між ними є які здібні люди, то настанови їх наглядачами над моїми стадами."

7 Тоді привів Йосиф Якова, свого батька, і появив його фараонові, та й Яків привітав фараона.

8 Фараон же спитав Якова: "Скільки років життя твого?"

9 А Яків відповів фараонові: "Час кочування мого - сто тридцять років. Мало їх і важкі були вони - роки мого життя; не досягли вони числа літ моїх батьків."

10 І знову благословив Яків фараона та й відійшов з-перед фараонового обличчя.

11 Та й так Йосиф оселив свого батька і своїх братів і дав їм посілість в Єгипетській країні, в найкращій околиці, в землі Рамсес, як повелів був фараон.

12 Наділив Йосиф і хлібом свого батька й своїх братів і всю родину свого батька, відповідно до числа людей.

13 В усій країні не було хліба, бо настав вельми тяжкий голод, так що й Єгипетська країна й Ханаан-край умлівали від голоднечі.

14 Йосиф же зібрав усі гроші, які були в Єгипетській країні та в Ханаан-краю за збіжжя, що його купували люди, й заніс ті гроші в палату фараона.

15 Коли гроші були вже витрачені в Єгипетській країні й у Ханаан-краю, тоді прийшли всі єгиптяни до Йосифа та й кажуть: "Дай нам хліба! Чого це ми маємо вмирати перед тобою? Скінчились бо наші гроші."

16 А Йосиф каже: "Приженіть вашу худобу, і я дам вам хліба за вашу худобу, коли не стало грошей."

17 І вони стали приганяти до Йосифа свою худобу, а він давав їм хліб за коней, овець, волів та за ослів, і так прохарчовував їх хлібом за всю їхню худобу в тому році.

18 Коли ж минув рік, вони прийшли до нього наступного року та й кажуть йому: "Не будемо таїти від нашого владики, що й грошам кінець і скотина наша в нашого володаря. Не зосталось для нашого владики вже аж нічого, як тільки наші тіла й наші землі."

19 Чого ж нам гинути перед очима в тебе, нам і землі нашій? Купуй нас і нашу землю за збіжжя, то й будемо ми й наша земля фараонові підневільними. Дай тільки нам насіння на засів, і будемо ми жити, не помremo, та й земля наша не спустошиться."

20 Тож закупив Йосиф для фараона всю Єгипетську землю, бо кожний з єгиптян продали своє поле фараонові, тому що притиснув їх голод. Отак уся земля стала фараоною.

21 А людей переселив у міста від одного до другого кінця Єгипту.

- ²² Тільки землі жерців він не закупив, бо жерці мали приділ від фараона й живилися з того свого приділу, що його давав їм фараон; тому то вони й не продали своєї землі.
- ²³ Тоді Йосиф сказав народові: "Оце купив я нині вас і вашу землю для фараона. Ось вам насіння: засівайте землю;
- ²⁴ а під час збору п'ятину будете давати фараонові, чотири ж частини будуть для вас на засів поля та на прожиток, вам і родинам вашим."
- ²⁵ А вони відповіли: "Ти врятував життя нам! Ми знайшли ласку в очах нашого владики; будемо рабами фараонові."
- ²⁶ Отож установив Йосиф такий закон на землю в Єгипті, який має силу й досі: п'ятину прибутків давати фараонові, тільки земля жерців не стала фараоною.
- ²⁷ Отже ізраїльтяни осілися в Єгипетській країні, в землі Гошен. Вони придбали там посілості, були плідні і множилися вельми.
- ²⁸ Яків прожив ще в Єгипетській країні сімнадцять років, віку ж його життя було сто сорок і сім років.
- ²⁹ А коли прийшов час Ізраїлеві вмирати, то прикликав він свого сина Йосифа й каже до нього: "Як я знайшов ласку в твоїх очах, поклади, будь ласка, твою руку під моє стегно та приречи вчинити мені ласку й вірність: не ховай мене в Єгипті;
- ³⁰ бо хочу лежати з моїми батьками. Ти винесеш мене з Єгипту й поховаєш у їхній гробниці." Він же відповів: "Зроблю по твоєму слову!"
- ³¹ Тоді Яків каже: "Клянись мені!" І той поклявся йому. Тоді приклонивсь Ізраїль до узголов'я свого ліжка.

РОЗДІЛ: 48

- І** сталося після тих подій, що сказали Йосифові: "Твій батько хворий." Тоді Йосиф узяв з собою двох своїх синів, Манассію й Ефраїма.
- ² Коли ж повідомлено Якова: ось, мовляв, син твій Йосиф прибув до тебе, - Ізраїль зібрав сили й сів на ліжку.
- ³ Та й каже Яків до Йосифа: "Всемогутній Бог з'явився мені в місцевості Луз, у Ханаан-краю, і благословив мене,
- ⁴ і казав до мене: Ось я зроблю тебе плідним і розмножу тебе й виведу з тебе громаду народів, і дам оцей край твоєму потомству в посідання вічне.
- ⁵ А твої два сини, які народились у тебе в єгипетській країні, перше, ніж я прийшов до тебе в Єгипет, вони - мої. Ефраїм і Манассія будуть мої, як Рувим і Симеон.
- ⁶ Діти ж твої, що народилися в тебе після них, будуть твої, і вони в своїм наслідстві зватимуться іменем своїх братів.
- ⁷ Було ж, як я йшов з Паддану, вмерла на моє нещастя Рахиль, у Ханаан-краю, в дорозі, коли ще було трохи дороги до Ефрати; поховав я її там при дорозі до Ефрати, себто Вифлеєму."
- ⁸ Коли Ізраїль побачив синів Йосифа і спитав: "Хто це?"
- ⁹ Йосиф відповів своєму батькові: "Це мої сини, що їх Бог дав мені тут." Каже тоді Яків: "Приведи їх, будь ласка, до мене, щоб я поблагословив їх."
- ¹⁰ Очі ж Ізраїля пригасали від старости; він не міг добре бачити. Тоді Йосиф підвів їх до нього, а він їх поцілував і обійняв їх.
- ¹¹ Та й каже Ізраїль до Йосифа: "Не думав я побачити обличчя твое, а ось Бог дав

мені бачити ще й твоє потомство."

12 Тоді Йосиф забрав їх з його колін та й уклонився лицем до землі.

13 По тому Йосиф узяв їх обидвох, Ефраїма в свою праву руку, ліворуч від Ізраїля, і Манассію в свою ліву руку, праворуч від Ізраїля і наблизив їх до нього;

14 але Ізраїль простягнув свою правицю й поклав на голову Ефраїма, що був молодший, а лівицю свою на голову Манассії, поклавши так з розмислом свої руки, бо ж Манассія був первородний.

15 І поблагословив він Йосифа словами: "Нехай Бог, перед яким ходили мої батьки, Авраам та Ісаак, Бог, що був мені пастирем, відколи я існую аж по цей день,

16 Ангел, що рятував мене від усякого лиха, нехай благословить цих хлопців. І в них нехай перебуває моє ім'я та ім'я моїх батьків, Авраама й Ісаака. Нехай вони зростають многотою посеред землі."

17 Як же побачив Йосиф, що батько його поклав свою праву руку на голову Ефраїма, то не сподобалось те йому, й він схопив батькову руку, щоб віднести її з-над голови Ефраїма на голову Манассії,

18 та й каже Йосиф своєму батькові: "Не так, мій тату! Цей бо первородний, поклади свою правицю на його голову."

19 Та батько не схотів, і каже: "Знаю, мій сину, знаю. З нього теж вийде народ, і він також буде великим, а все ж таки молодший його брат буде більший за нього, і його потомство стане громадою народів."

20 І поблагословив їх того дня, кажучи: "Тобою благословлятиме Ізраїль, кажучи: Нехай Бог зробить тебе, як Ефраїма і як Манассію." І поставив він Ефраїма перед Манассію.

21 Далі Ізраїль сказав до Йосифа: "Ось я вмираю, але Бог буде з вами й поверне вас назад у землю батьків ваших.

22 Я ж даю тобі понад твоїх братів оту частку землі, що її був я забрав від аморія своїм мечем і своїм луком."

РОЗДІЛ: 49

Тоді Яків прикликав своїх синів і каже: "Зберіться, і я повім вам, що спіткає вас у днях прийдешніх.

2 Зійдіться й слухайте, синове Якова, слухайте Ізраїля, вашого батька.

3 Рувим! Ти - мій первенець, моя міць, первоплід моєї чоловічої сили. Вершина гідности й вершина сили.

4 Бурхливий, немов вода, та не будеш горувати, бо ти вдерся на ложе твого батька. Ти бо осквернив моє ложе.

5 Симеон та Леві - брати, насильства зброя - їх кинджали.

6 Нехай душа моя не входить у їхні ради і честь не пристає в їх громаду; вони бо в своїм гніві повбивали мужів, понищили волів у своїм завзятті.

7 Проклят нехай буде гнів їхній, бо він був запеклий, і шал їхній, бо був він несамовитий. Я розділю їх у Якові, я їх в Ізраїлі розсію.

8 Юдо, тебе брати твої будуть уславляти, твоя рука буде на карку твоїх ворогів. Сини твого батька схиляться тобі до ніг.

9 Левеня - Юда. Ти, мій сину, здобиччю зріс угору. Причаївся, немов левище, припишкнув, наче левиця: хто його сполошить?

- 10** Берло від Юди не відійде, ні жезл із-поміж стіп у нього, поки не прийде той, якому він належить, йому будуть коритися народи.
- 11** До виноградини він прив'язує своє ося, що до найкращої лози - дитя ослиці. В вині пере він свою одержу, у крові грон - свій одяг.
- 12** Очі в нього іскристі більш, ніж вино; від молока біліші його зуби.
- 13** Завулон житиме на примор'ї, де пристані - морським суднам, з боку ж Сидон у нього.
- 14** Іссахар - осел костистий, що між кошарами розлігся.
- 15** Бачив, що любя річ спочити та що земля прекрасна, і гне під в'юком спину, та й став рабом підлеглим.
- 16** Дан судитиме люд свій, як одне з поколінь Ізраїля.
- 17** Нехай буде Дан гадюкою при дорозі, зміюкою на стежці; вона кусає коня в ногу, і падає його вершник навznak.
- 18** Я вичікую, Господи, твого спасіння!
- 19** Гад,- коли орда на нього нападає, він громить і переслідує її по п'ятах.
- 20** Ашер у хлібі розкошує, він постачає ласощі царські.
- 21** Нафталі - лань бистроного, що родить гарні оленята.
- 22** Розкішна вітка - Йосиф, плідна при джерелі гілка, галузки її здіймаються по мурі.
- 23** З ним зачіпалися лучники, ворогували ті, що стріли пускають.
- 24** Та лук їхній поламався на друзки, їхні плечі та їхні руки охляли завдяки Сильному Якова, завдяки імені Пастиря та Скелі Ізраїля.
- 25** Завдяки Богові твого батька, що тобі помагає, та Всевишньому, що тебе благословляє благословенням небес ізгори, благословенням безодні, що розляглась долі, благословенням грудей і лона.
- 26** Нехай благословення твого батька, більші, ніж благословення гір відвічних і ніж приваба горбів споконвічних, на голову Йосифа зйдуть, на тім'я князя між його братами.
- 27** Веніамин - вовк хижий: вранці він добич пожирає, а ввечорі награбоване ділить."
- 28** Всі вони - це дванадцять поколінь Ізраїля, і це те, про що говорив до них їхній батько, коли благословив їх; а благословив він їх кожного благословенням, яке кожному личило.
- 29** По тому він повелів їм, кажучи: "Ось я збираюсь приєднатися до свого роду. Поховайте мене з моїми батьками в печері, що на полі Ефрона, хеттита;
- 30** у печері, що на полі Махпела, напроти Мамре, в Ханаан-краю, яку то з полем купив Авраам в Ефрона, хеттита, на власне кладовище.
- 31** Там поховано Авраама й Сару, його жінку; там поховано Ісаака й Ревеку, його жінку, і там поховав я Лію.
- 32** Це поле й печеру на ньому куплено в синів Хета."
- 33** А коли Яків скінчив наказувати своїм синам, простягнув він свої ноги на ліжко й віддав духа та приєднався до свого роду.

РОЗДІЛ: 50

Припав Йосиф на лице своєму батькові й плакав над ним та цілував його.

² Потім Йосиф повелів своїм слугам, лікарям, набальсамувати батька, й лікарі забальсамували Ізраїля.

³ Сорок днів пішло на те, бо стільки днів треба було на бальсамування. Єгиптяни ж оплакували його сімдесят днів.

⁴ А як минули дні жалоби, Йосиф сказав дворові фараона: Коли я знайшов ласку в очах ваших, скажіть фараонові таке:

⁵ Батько мій заприсягнув мене словами: Ось я вмираю. В моєму гробі, що його я викопав собі в Ханаан-краю, там мене поховаєш! Отож дозволь мені піти та поховати свого батька, і я повернуся."

⁶ Фараон відповів: "Іди й поховай свого батька, так, як він тебе заприсягнув."

⁷ І вийшов Йосиф ховати батька свого, а з ним пішли всі двірські фараона, вельможі його роду та й усі старші єгипетського краю,

⁸ і весь дім Йосифа та його брати з домашніми його батька; тільки своїх дітей та овець своїх і стада свої лишили вони в Гошен-землі.

⁹ Вийшли з ним і колісничі й вершники: був це вельми великий почет.

¹⁰ Прийшли ж вони до Атад-току, що по тому боці Йордану, й ридали там вельми великим та важким риданням; і справив він по своєму батькові сімденну жалобу.

¹¹ А як мешканці краю, ханааняни, бачили цю жалобу коло Атад-току, то сказали: "Тяжка це жалоба для єгиптян." Тим то й названо його ім'ям Авел-Міцраїм, що є по тому боці Йордану.

¹² Сини його, отже, зробили так, як він велів їм;

¹³ вони бо занесли його в Ханаан-край і поховали його в печері на полі Махпела, яку вкупі з полем купив був Авраам на власне кладовище в Ефрона, хеттита, проти Мамре.

¹⁴ Після похорону батька повернувся Йосиф у Єгипет, він і його брати й усі, що ходили з ним ховати його батька.

¹⁵ Побачивши Йосифові брати, що помер їх батько, сказали: "Ануж Йосиф зненавидить нас (тепер) та й напавду відплатить нам за все те лихо, що ми йому заподіяли."

¹⁶ І послали до Йосифа сказати: "Батько твій перед своєю смертю так заповідав, кажучи:

¹⁷ Ось так промовте до Йосифа: Прости братам твоїм, будь ласка, вину за гріх їх, вони бо зло вчинили тобі. Та ти прости тепер, будь ласка, провину рабам Бога твого батька." І заплакав Йосиф, як вони це говорили до нього.

¹⁸ Тоді прийшли ще його брати і, впавши перед ним, сказали: "Ось ми - твої раби."

¹⁹ А Йосиф каже до них: "Не бійтеся! Хіба ж я замість Бога?

²⁰ Ви зло задумали на мене, але Бог обернув це на добре, щоб зробити так, як воно й є сьогодні: спасти життя багатьом людям.

²¹ Не бійтесь, отже, я годуватиму вас і дітей ваших." І втішив їх і говорив до них зичливо.

²² І пробував Йосиф у Єгипті, він і дім його батька. А жив Йосиф сто десять років.

²³ Йосиф бачив дітей Ефраїма до третього покоління; також діти Махіра, сина Манассії, народилися в Йосифові прийми.

²⁴ Нарешті Йосиф сказав до своїх братів: "Я вмираю, але Бог напевно навідається до вас і виведе вас із цього краю в край, що про нього клявся Авраамові, Ісаакові та

Яковові."

²⁵ І взяв Йосиф у синів Ізраїля таку клятву: "Як Бог навідається до вас, ви заберете звідси мої кості."

²⁶ І помер Йосиф маючи сто десять років, а вони забальсмували його й поклали у труну в Єгипті.

For other languages please go to www.wordproject.org